

دوماهنامه تخصصی | شماره ۱۴
اردیبهشت و خرداد ۱۳۹۷
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

پیام اقتصادی

بورس کار

سلطانی نژاد:
امکان دریافت کد
معاملاتی برای خارجی‌ها

پور ابراهیمی:
حمایت مجلس
از ابزارهای مالی

مهر فرد:
پایان رقابت منفی
صادر کنندگان

برای نخستین بار در جهان بازار آتی زعفران راه‌اندازی شد

بررسی عملکرد «بورس کالا»
از دیدگاه هیأت مدیره

اولویت، حمایت از تولید

در این شماره بخوانید:

«رکورد تاریخی بورس کالا»

«ایستگاه وارداتی‌ها، نبش بندر انزلی»

«بورس کالا و شعار سال»

«امن مثل طلا»

شرکت بورس کالای ایران
IRAN MERCANTILE EXCHANGE CO.

صاحب امتیاز: شرکت بورس کالای ایران - زیر نظر شورای سردبیری
مدیر مسئول: حامد سلطانی نژاد
همکاران این شماره: امید امانی، مهدی حاجی وند، پرویز امانیان، حبیب علیزاده، شکور
علیشاهی، امیر مرادی فخر، محبوبه مغانی، محسن نعمتی، سحر نمایشی، الهه پیروی،
رویا ذوالفقاری، محمدحسین بابالو، سودابه کیوان فر، ستار مرادی
عکاس: سجادرزم
صفحه آرایی و گرافیک: مهدی امامی
چاپخانه: واژه پرداز اندیشه
نشانی: تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱
تلفن: ۸۵۶۴۰۰۰۰ - ۲ نماير: ۸۸۳۸۳۰۰۰

- ۳ گام حمایتی بورس کالا..... ۵
برای نخستین بار در جهان بازار آتی زعفران راهاندازی شد..... ۷
رکورد تاریخی بورس کالا..... ۱۰
اولویت، حمایت از تولید..... ۱۲
دلایل رکوردشکنی..... ۱۸
ایستگاه وارداتی ها نبش بندر انزلی..... ۱۹
سکوی صادرات..... ۲۰
تعامل با انجمن ها..... ۲۲
۱۰ اقدام..... ۲۳
اقدامات بازار فیزیکی..... ۲۴
شاگرد اول بازار سرمایه..... ۲۶
حمایت واقعی چیست؟..... ۲۸
بورس کالای رکوردشکن..... ۲۹
مدال طلای تالار نقره ای..... ۳۰

- جولان «وی. آر» عراقی در بازار قیر..... ۵۲
سیاه پر در آمد..... ۵۶
۴ سناریوی نفتی..... ۵۸

- طلا، فلز حساس..... ۶۱
امن مثل طلا..... ۶۳
کارنامه یازدهم..... ۶۸

- معجزه بورس برای نجات سلطان ادویه ها..... ۳۳
سود واقعی برای کشاورز ایرانی..... ۳۵
۹۷ سال برداشت..... ۳۸
سود تجارت غلات..... ۴۰

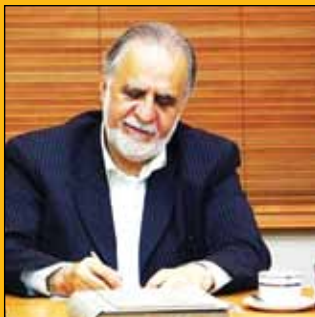

- استقبال بورس لندن از ابزار کشف پرمیوم..... ۴۳
تولید مس بدون اختلال..... ۴۶
بورس کالا و شعار سال..... ۴۸

۳ گام حمایتی بورس کالا

◀ مهدی کرباسیان

معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت

را دارد. با همه این تفاسیر اگر نهادهای مختلف از سازوکار بورس کالا حمایت جدی و عملی داشته باشند، به طوری که محصولات مختلف با تمرکز در این بورس مورد معامله قرار گیرند، تابلوی این بورس می تواند به مرجع قیمتی کالاها در بازارهای بین المللی تبدیل شود.

در این رابطه، باید بپذیریم که جایگاه بهتری در دنیا و به ویژه در منطقه در حوزه معدن و صنایع معدنی داشته باشیم که زنجیره فولاد یکی از مهم ترین بخش های آن است. محصولات فولادی از سال ۱۳۸۲ در بورس کالای ایران عرضه شده و بحث بورس کالا و به طور کلی فعالیت همه بورس ها یکی از محورهای اساسی است که می تواند در شفاف سازی و سلامت اقتصادی کشور و جلوگیری از رانت و فساد در کشور نقش مهمی ایفا کند؛ بنابراین با توجه به مزیت هایی که در این بورس وجود دارد، عرضه محصولات صنایع مختلف به ویژه فولاد در بورس کالای ایران هم به نفع تولیدکننده و هم به نفع مصرف کننده است.

افزون بر این، نباید فراموش کرد که عرضه محصولات در بازارهای خارج از بورس کالا، سبب بروز مشکلاتی در قیمت فروش محصولات توسط تولیدکنندگان می شود و در نهایت زمینه انحصار در خرید را به وجود می آورد؛ بنابراین باید از امکانات و شفافیت بورس کالا استفاده کرد و در مسیری روشن در اقتصاد گام برداشت.

در مجموع اینکه، بورس کالا در سال حمایت از کالای ایرانی، سه امتیاز مهم در راستای حمایت از تولید و کالای ایرانی ایجاد می کند؛ اولین امتیاز این است که بورس، شفافیت اقتصادی را در کشور افزایش می دهد. در بیان دومین مزیت آن نیز باید گفت عرضه کالا در این بازار به نفع تولیدکننده و توأمان مصرف کننده است، چرا که وجود آن مانع از دلال بازی و واسطه گری های مخرب می شود. سومین مورد نیز ایجاد سلامت رفتار اقتصادی بین تولیدکننده و مصرف کننده در بستر بورس کالا است. بر همین اساس، به طور قطع هر آنچه اعم از کالا و نیز سایر ابزارهای مالی مبتنی بر کالا وارد بورس کالا شود، به شفافیت قیمتی و به طور کلی شفافیت اقتصادی کمک می کند.

بورس به شکل عمومی و بورس کالا به طور خاص یکی از محورهای مهم در شفافیت است. در این بخش عرضه و تقاضا به صورت شفاف ارائه شده و ضمن افزایش کیفیت و استانداردسازی تولید، تعادل قیمت ها را به صورت بین المللی با بازارهای خارجی در پی دارد. در این بین سیستم های نظارتی و مالیاتی هم به صورت شفاف می توانند وظایف خود را انجام دهند.

بر این اساس، هدف از ایجاد مجموعه ای به نام «بورس کالا» کشف قیمت کالاها براساس رویکرد عرضه و تقاضا بوده و هست. این یکی از کارکردهای بسیار مهم بورس کالا در بازار سرمایه است تا به تعادل منطقی در مکانیسم عرضه و تقاضا کمک کند و به دنبال آن عرضه کننده و تقاضاکننده بتوانند بدون مشکل در بخش های مختلفی مثل محصولات پتروشیمی، کشاورزی و صنعتی فعالیت کنند.

گسترش بورس کالا طی سال های اخیر و عرضه کالاهای مختلف از طریق آن نشان می دهد که بورس کالای خواهد به بازاری بزرگتر و بین المللی تبدیل شود که سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران نیز طی این سال ها حمایت لازم را جهت برقراری و پایداری این بورس انجام داده است. در حقیقت به هر میزان که شفافیت و سلامت اقتصادی افزایش یابد، به همان میزان، آرامش و ثبات اقتصادی ایجاد شده و زمینه جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی بیشتر فراهم می آید.

در طول یک دهه فعالیت بورس کالا، این بازار جایگاه مهمی در اقتصاد کشور پیدا کرده و از آنجا که تاکنون اقدامات خوبی در زمینه کشف واقعی قیمت ها و شفافیت در آمارها داشته است، بر همین اساس عرضه محصولات مختلف در بورس اقدام مهمی به شمار می رود.

گرچه در بحث کشف قیمت ها نکته اساسی این است که نباید به شکل دستوری عمل شود؛ چرا که اگر هر عملی در حوزه نظارت به شکل دستوری باشد، بازار به سمت غیرشفاف بودن خواهد رفت. در این رابطه بورس کالا وظیفه نظارت و تأمین منافع تولیدکننده، عرضه کننده و متقاضیان و خریداران

برای نخستین بار در جهان بازار آتی زعفران راه اندازی شد

برای نخستین بار در جهان، چهارشنبه دوم خردادماه ۱۳۹۷ قرارداد آتی زعفران با استقبال فعالان و مسئولان بخش کشاورزی در بورس کالای ایران راه اندازی شد تا از این پس نام زعفران نیز در کنار سکه طلا بر تابلوی معاملات آتی نقش ببندد.

به گفته کارشناسان بازار سرمایه، این اولین بار است که کشور ما برای محصولی که در دنیا رقیبی برای تولید ندارد دست به ایجاد ابزاری می زند که می تواند ایران را به مرجع قیمت یک محصول آن هم از طریق تابلوی معاملات بورس مبدل کند. این اتفاق در دنیا مرسوم است و عموماً وقتی کشوری در تولید یک محصول از مزیت بالا برخوردار است، سعی در تأثیر گذاری بر قیمت های جهانی و در اختیار گرفتن نبض بازار آن کالا دارد. هم اکنون، دوم خردادماه سال ۹۷ در تقویم رویدادی بورس کالای ایران به طای سرخ اختصاص داده شده است؛ روزی که معاملات آتی این محصول ارزشمند راه اندازی شد. طی این روز یک هزار و ۲۷ قرارداد به ارزش ۷ هزار و ۹۶ میلیارد ریال مورد دادوستد قرار گرفت تا روزی سراسر زعفرانی برای معامله گران تالار نقره ای رقم بخورد.

در مراسم افتتاح رسمی این معاملات «علی اکبر مهر فرد» معاون وزیر جهاد کشاورزی، «محمدرضا پور ابراهیمی» رییس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، «شاپور محمدی» رییس سازمان بورس و اوراق بهادار و جمعی از مسئولان بازار سرمایه و بخش کشاورزی کشور حضور داشتند.

پایان رقابت منفی صادر کنندگان زعفران

علی اکبر مهر فرد معاون وزیر جهاد کشاورزی در مراسم راه اندازی معاملات آتی زعفران در بورس کالای ایران گفت: سال گذشته ۳۳۶ تن زعفران در کشور تولید و از این مقدار ۲۳۶ تن صادر

این ترتیب، ۹۰ درصد زعفران جهان وقتی روانه بازار می شود، به طور حتم با افت قیمت مواجه شده و این واسطه ها هستند که از این فرصت استفاده می کنند.

وی عنوان کرد: وزارت جهاد کشاورزی موظف است از این کشاورزان حمایت کند که در این راستا طی سال ۹۶ سازمان مرکزی تعاون روستایی در اقدامی ویژه ۶۷ تن زعفران خریداری کرد که این اتفاق مانع از افت کاذب قیمت زعفران و رسیدن سود واقعی به کشاورزان خرد شد؛ به عبارتی اگر این خرید بزرگ صورت نمی گرفت، تمام ۱۵۰ هزار هکتار زمین و هزاران کشاورزی که یک سال برای تولید زعفران زحمت کشیده

شده است، بر این اساس ۲۰ تا ۲۵ درصد زعفران تولیدی در داخل مصرف شده و حدود ۸۰ درصد آن نیز صادر می شود.

مهر فرد با بیان اینکه زعفران در ایران بیشتر به عنوان خوراک و در دنیا عموماً به عنوان دارو استفاده می شود، افزود: مادر خصوص بازار زعفران دو چالش بزرگ داریم که در تلاش هستیم با همکاری بورس کالای ایران تا حدود زیادی این دو چالش را برطرف کنیم.

معاون وزیر جهاد کشاورزی اظهار کرد: چالش اول به خرد بودن کشاورزان بر می گردد؛ این کشاورزان نقدینگی کافی ندارند و به همین دلیل به محض برداشت محصول، اقدام به فروش آن می کنند. به

بودند، آسیب جدی می‌دیدند.

«مهر فرد» به چالش دوم در بازار زعفران اشاره کرد و گفت: رقابت منفی صادرکنندگان ما برای فروش زعفران در بازارهای جهانی نیز دومین مشکل ماست که باعث می‌شود محصول با ارزش ایرانی با نرخ‌های ارزان به دست خارجی‌ها برسد و سود واقعی نصیب آنها شود.

وی اظهار کرد: متأسفانه امروز شاهد آن هستیم که برخی مشتریان بزرگ خارجی در ایران کارگزار گرفته‌اند تا آنها با حضور مستقیم در کشور ما محصول را با نرخی ارزان از کشاورزان خریداری کنند.

معاون وزیر جهاد کشاورزی گفت: به این ترتیب، ما با ضعف تجارت داخلی و خارجی در حوزه زعفران مواجه هستیم که امیدواریم با رونق معاملات نقدی و آتی زعفران در بورس کالای ایران در آینده‌ای نزدیک به چالش‌های موجود خاتمه دهیم.

مهر فرد در پایان، یک مأموریت ویژه به سازمان بورس و اوراق بهادار و بورس کالای ایران برای راه‌اندازی معاملات بین‌المللی زعفران داد و گفت: پس از رونق معاملات زعفران در بورس کالا، نوبت به بین‌المللی شدن معاملات زعفران می‌رسد تا با تولید ۹۰ درصدی زعفران جهان، حرف اول را در دنیا بزنیم و تنها مرجع قیمت این محصول شویم.

❖ حمایت مجلس از ابزارهای مالی

رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی نیز در مراسم راه‌اندازی معاملات آتی زعفران، شفافیت، افزایش کارایی، تخصیص بهینه منابع و قیمت‌گذاری عادلانه را از مزیت‌های بورس کالا برشمرد.

محمدرضا پورابراهیمی اظهار کرد: هر چه بتوانیم در حوزه بازار سرمایه و بورس کالا اقدامات بیشتری انجام دهیم، به تحقق ویژگی‌های مثبت در اقتصاد به میزان بیشتری دست می‌یابیم؛ در

همین راستا هر ساله شاهد یک اتفاق بزرگ و مثبت جدید در حوزه بورس کالا هستیم. وی بر لزوم اصلاح و بازنگری در قوانین بازار سرمایه تأکید کرد و گفت: در حوزه اصلاح قوانین و مقررات طی دو سال گذشته اقدامات خوبی انجام شده و در حوزه ابزارهای بورس کالا آماده هستیم که اگر پیشنهادهایی وجود دارد، بررسی کنیم.

رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس گفت: با توجه به تولید ۳۳۶ تن زعفران در کشور، شایسته نیست تنها حجم ناچیزی از آن در بورس کالا معامله شود. در این رابطه، باید مشوق‌ها را زیاد کنیم و الزاماتی برای معامله زعفران در بورس در نظر بگیریم؛ چراکه شفافیت این بورس به فعالان این حوزه و کشف قیمت عادلانه کمک می‌کند.

پورابراهیمی افزود: در حال حاضر مسیر صادرات محصولات ما مشخص، حرفه‌ای و با برند خاصی نیست. همچنین در حوزه محصولاتی همچون خرما نه تنها بازار صادراتی را از دست داده‌ایم، بلکه در این امر رقابت منفی نیز داریم.

این نماینده مجلس ادامه داد: این در حالی است که کیفیت برخی محصولات کشاورزی ما همچون زعفران قابل مقایسه با دنیا نیست و ما در مجلس این آمادگی را داریم که زمینه توسعه معاملات محصولات برتر ایران در بورس کالا فراهم کنیم. پورابراهیمی در خاتمه سخنان خود اظهار کرد: حیف است که از ظرفیت‌های خوب اقتصادی کشور استفاده نکنیم. از این رو، مجلس از هر چه موجب تقویت بازار سرمایه شود، به خصوص ابزارهای مالی در حوزه بازار کالایی حمایت می‌کند و اقداماتی همچون راه‌اندازی معاملات آتی زعفران مورد تأیید ماست.

❖ صیانت از منافع ملی با عرضه زعفران در بورس

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار نیز در این

مراسم گفت: امروز با راه‌اندازی قرارداد آتی زعفران ایران به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده و صادرکننده جهان، تلاش خواهیم کرد تا از طریق مکانیسم‌های بورس کالا، ایران به تنها مرجع قیمتی این محصول در بازارهای جهانی تبدیل شود.

شاپور محمدی افزود: در شرایطی شاهد آغاز معاملات آتی زعفران در بورس کالای ایران هستیم که در این خصوص معاون وزیر جهاد کشاورزی هم در راه‌اندازی معاملات گندم و هم در معاملات زعفران تلاش‌های زیادی انجام دادند که امیدواریم شاهد عرضه مستمر این محصول در بورس کالای ایران باشیم.

وی تصریح کرد: بورس کالای ایران در دنیا از لحاظ تنوع محصول بی‌نظیر بوده و وجود زعفران به عنوان یک محصول استراتژیک و ارزشمند در این بورس ضروری است.

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار در ادامه به تجربه استفاده از قراردادهای آتی در سایر کشورهای دنیا اشاره کرد و افزود: استفاده از قراردادهای آتی در محصولات کشاورزی سابقه قدیمی دارد، به طوری که قراردادهای آتی در اکثر کشورهای دنیا معامله شده و نوسان شدید قیمتی و عدم ثبات قیمت را پوشش می‌دهد.

وی خاطرنشان کرد: این در حالی است که وجود مشکلاتی همچون نبود گردش شفاف اطلاعات، حضور گسترده واسطه‌ها به شکل غیرمنصفانه و وجود پدیده سلف‌خری به مفهوم منفی در کشورهای در حال توسعه باعث شد تا برای حل این مشکلات، بازارهای آتی و نظام یافته که بورس نمونه‌عالی آن است، تشکیل شود؛ زیرا بورس‌های کالایی می‌توانند نوسانات قیمتی و ریسک‌های شدید را پوشش می‌دهند.

محمدی در ادامه به مزایای استفاده از قراردادهای آتی اشاره کرد و گفت: مدیریت ریسک قیمت، تسهیل فرایند کشف قیمت، افزایش شفافیت،

قراردادهای آتی زعفران شرایط لازم برای موفقیت این محصول در بورس کالای ایران فراهم است، به طوری که با راهاندازی قرارداد آتی، زعفران ایران به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده و صادرکننده جهان از این امر استفاده خواهد کرد و مرجعیت قیمتی این محصول در بازارهای بین‌المللی و ایجاد بازار نقدی قوی برای این محصول حاصل می‌شود.

رییس سازمان بورس و اوراق بهادار اضافه کرد: همچنین وجود نوسانات قیمتی دارایی پایه و نیاز به مدیریت ریسک با قراردادهای آتی اتفاق خواهد افتاد و نیز بازیگران متعددی از تلافی عرضه و تقاضا ایجاد می‌شود؛ این در حالی است که انتظار می‌رود وزارت جهاد کشاورزی حمایت منظم‌تری از طریق بورس کالا و معاملات زعفران داشته باشد.

❖ خارجی‌ها هم ببینند

مدیرعامل بورس کالای ایران نیز در مراسم راه‌اندازی معاملات آتی زعفران گفت: زعفران کارانی که نگران افت قیمت محصولاتشان در زمان برداشت و افزایش عرضه محصول هستند، می‌توانند با ورود به معاملات آتی و فروش محصولاتشان با نرخ روز، خود را در برابر افت قیمت‌ها بیمه کنند.

حامد سلطانی نژاد همچنین از امکان حضور و دریافت کد معاملاتی برای مشتریان خارجی خبر داد و گفت: علاوه بر معامله‌گران داخلی، مشتریان خارجی نیز می‌توانند با دریافت کد معاملاتی بورس کالا، در معاملات نقدی و مشتقه زعفران حضور یابند.

وی در بیان مشخصات دارایی پایه قراردادهای آتی زعفران پرداخت و گفت: دارایی پایه این قرارداد زعفران رشته‌ای بریده ممتاز (نگین) و اندازه هر قرارداد شامل ۱۰۰ گرم زعفران نگین است.

وی افزود: در این معاملات حد نوسان مجاز برای قیمت روزانه حداکثر مثبت و منفی سه درصد

نسبت به قیمت تسویه روز قبل بوده و حجم هر سفارش حداکثر تا ۲۵ قرارداد است. مدیرعامل بورس کالای ایران در پایان در خصوص ساعات معاملاتی قراردادهای آتی زعفران و سقف مجاز موقعیت‌های تعهدی باز اظهار کرد: معاملات قراردادهای آتی زعفران شنبه تا چهارشنبه از ساعت ۱۲ و ۳۰ دقیقه تا ۱۵ و ۳۰ دقیقه بوده و اشخاص حقیقی دارای کد معاملاتی بازار مشتقه می‌توانند در هر نماد معاملاتی یک هزار موقعیت اتخاذ کنند. اشخاص حقوقی نیز می‌توانند در هر نماد معاملاتی یک هزار موقعیت بگیرند که این میزان تا ۱۰ درصد موقعیت‌های تعهدی باز در آن نماد در بازار قابل افزایش است.

که در بورس کالا کشف می‌شود و قیمتی که در جهان از فرآوری این محصول به دست می‌آید، نشان می‌دهد که فضا برای صیانت از منافع ملی در این محصول وجود دارد و باید از این فرصت استفاده کرد.

وی یادآور شد: این اتفاق در کشورهای مختلف نیز رخ داده است، به طوری که در بورس دالیان چین افزایش نقدشوندگی معاملات محصولات کشاورزی را به دنبال داشته و در بورس هند به عنوان ابزار مدیریت ریسک مورد استفاده قرار گرفته است. همچنین، بهبود گردش اطلاعات، بهبود استانداردهای کیفی قابل اتکا و ایجاد اطمینان در خریداران و صادرکنندگان از دیگر مزایای استفاده از این ابزار است.

محمدی با بیان اینکه زعفران به عنوان یکی از محصولات بسیار مهم بخش کشاورزی بوده و ارزش بالایی دارد، تصریح کرد: در مورد

کمک به توسعه بازار، تسهیل معاملات فیزیکی و افزایش شفافیت بازار از مزایای به کارگیری این قراردادها است.

وی یادآور شد: در اکثر کشورهایی که محصولات کشاورزی دارند بورس کشاورزی فعال بوده و قرارداد آتی نیز در آن معامله می‌شود؛ به طور مثال، قرارداد آتی هل و نعنا در هند، سویا و ذرت در چین و دام زنده و قهوه عربی در برزیل مورد معامله قرار می‌گیرد و مالزی از قرارداد آتی روغن پالم استفاده می‌کند.

به گفته رییس سازمان بورس و اوراق بهادار، اگر قراردادهای آتی در بخش کشاورزی مورد معامله قرار گیرد، اثرات متعددی از جمله تنظیم قیمت، تسهیل صادرات، صیانت از منافع ملی و دستیابی کشاورزان به دسترنج واقعی خود دارد که این موارد در خصوص زعفران نیز مصداق پیدا می‌کند؛ زیرا قیمت خرده‌فروشی زعفران با قیمتی

در شرایطی شاهد
آغاز معاملات آتی
زعفران در بورس
کالای ایران هستیم
که در این خصوص
معاون وزیر جهاد
کشاورزی هم در
راه‌اندازی معاملات
گندم و هم در
معاملات زعفران
تلاش‌های زیادی
انجام دادند

دکتر شاپور محمدی رییس سازمان بورس و اوراق بهادار از عملکرد سال ۹۶ می‌گوید

رکورد تاریخی بورس کالا

بورس کالای ایران طی یک دهه گذشته توانست جای خود را در میان بازار سرمایه ایران باز کند و پله‌های ترقی را یکی پس از دیگری طی و در سال ۹۶ به رکورد جدیدی در ارزش معاملات برسد؛ از جمله می‌توان به جابه‌جا شدن ارزش کل معاملات، حجم و ارزش معاملات پتروشیمی، حجم و ارزش معاملات کشاورزی و حجم و ارزش معاملات قراردادهای آتی اشاره کرد که سبب شد این بورس با سهم ۴۸ درصدی، در رتبه نخست بازار سرمایه قرار بگیرد.

با این اوصاف، به سراغ «شاپور محمدی» رییس سازمان بورس و اوراق بهادار ایران و شورای عالی بورس رفته‌ایم تا از نگاه او، عملکرد بورس کالای ایران را در سال گذشته بررسی کنیم.

همان طور که می‌دانید طبق آمارهای به دست آمده از معاملات سال ۹۶، بورس کالا توانست حدود نیمی از ارزش معاملات بازار سرمایه را به خود اختصاص دهد؛ با این اوصاف عملکرد این بورس را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

عبور ارزش معاملات بورس کالا از ۱۰۰ هزار میلیارد تومان، یکی از رکوردهای مهم این بازار در سال گذشته است، بر این اساس سال ۱۳۹۶ در بورس کالا معاملات محصولات کشاورزی رونق بسیار خوبی پیدا کرد و این بازار تجربه منحصر به فردی در حوزه محصولات کشاورزی به دست آورد که بدون شک در رونق و توسعه بازار سرمایه تأثیر بسزایی دارد. یکی از اقدامات مهم در بورس کالا طی سال ۱۳۹۶ پذیرش زعفران و پسته بود. با توجه به اهمیت این محصولات برای کشاورزان ایران، تعیین قیمت این محصولات از اولویت بالایی برخوردار است که با ورود به بورس کالا، نظام قیمت‌گذاری صحیح بر آنها اعمال شد.

همچنین با انتشار سلف گندم در بورس کالا مطالبات کشاورزان که با تأخیر روبه‌رو شده بود، تسویه می‌شود و کشاورزان با مزیت بورس کالا آشنا خواهند شد؛ از طرفی دولت نیز با استفاده از ابزارهای بورس کالا می‌تواند تأمین مالی مناسبی انجام دهد و به رونق اقتصاد کمک بیشتری کند. یکی دیگر از اقدامات خوب بورس کالا طی این سالها، عملکرد این شرکت در حوزه پتروشیمی‌هاست که منجر به شکل‌گیری شفافیت، تنظیم و به تعادل رسیدن قیمت‌ها در

این بازار شده است. از این رو، می‌توان گفت که خروج پتروشیمی‌ها از بورس کالا به هیچ عنوان علمی و منطقی نیست. معاملات گواهی سپرده کالایی نیز یک فرصت جدید سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه است که بر بازار کالا نیز اثر گذار خواهد بود و اتفاقی مثبت برای صندوق‌های سرمایه‌گذاری به شمار می‌رود. همچنین طراحی اجرا و توسعه ابزارهای جدید معاملاتی قراردادهای آتی و آپشن از برنامه‌های حال حاضر بورس کالا به شمار می‌آید.

با توجه به تعاملات و ارتباطات خوبی که بازار سرمایه با بانک مرکزی دارد، انتظار می‌رود که بر اساس توافقات انجام شده و وجود ساختارهای زیربنایی ایجاد بورس ارز، بازار آتی ارز به سرعت پس از یکسان‌سازی نرخ این کالا راه‌اندازی شود.

طرح قیمت تضمینی گندم بورس کالا از جمله طرح‌هایی بوده که توانسته به صنعت کشاورزی سروسامانی دهد، در خصوص مزیت‌های این طرح توضیح دهید.

یکی از سیاست‌های حمایتی دولت که بیش از ۵۰ سال است در کشور در حال اجرا بوده و هست، سیاست خرید تضمینی محصولات کشاورزی است که بار مضاعفی بر بودجه دولت‌ها اعمال کرده و با وجود افزایش حجم تولید محصولات کشاورزی، نتوانسته تأثیر مثبتی بر رشد کیفیت محصولات تولیدی اعمال کند. اصلاح این سیاست در حالی به صورت گسترده

در بخش کشاورزی دنبال می‌شود که پرداخت مطالبات سالانه کشاورزان آن هم در شرایط اقتصادی کنونی خود به یکی از دغدغه‌های بزرگ دولت تبدیل شده است؛ به طوری که بارها و بارها شاهد عدم پرداخت به موقع مطالبات کشاورزان به دلیل کمبود منابع مورد نیاز کافی در اختیار دولت، بوده‌ایم؛ موضوعی که بارها اعتراض کشاورزان را نیز به همراه داشته است. از این رو، دو سه سالی است که سیاست قیمت تضمینی روی چند محصول اجرایی شده و کارشناسان بر لزوم اصلاح سیاست خرید تضمینی تأکید کرده‌اند. به طوری که مورخ ۲۳ تیرماه سال ۱۳۸۹ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی توسط مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید. طبق ماده ۳۳ این قانون، از تاریخ تصویب علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی، در قالب بودجه‌های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار می‌شود. تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در رینگ تخصصی محصولات کشاورزی بورس کالا عرضه کنند و در صورت کاهش قیمت در بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت می‌شود. براساس این قانون، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی

کاهش پیدا کند.

❖ **اوایل مهرماه سال گذشته شاهد امضای تفاهم نامه میان بورس کالای ایران و بورس ملی کالایی و مشتقه هندی در خصوص ایجاد سکوی مشترک معاملاتی بودیم، این مسأله را چگونه ارزیابی می کنید؟**

راه اندازی بورس های کالایی مشترک یکی دیگر از برنامه های جدیدی است که سال گذشته بین بورس کالای ایران و بورس کالای هند صورت گرفته تا بورس های کالایی دو کشور برای معامله کالاهای مشترک و انعقاد قراردادهایی که در این حوزه امکان پذیر است با یکدیگر تعاملاتی داشته باشند. این همکاری های مشترک برای تأمین مالی کالاهای بوده که می توان در بخش بین المللی از آن استفاده کرد. هدف از راه اندازی سکوی معاملاتی ایران و هند را می توان شفاف سازی معاملات و پیدا کردن مشتریان جدید و انجام معاملات در یک چهارچوب قانونی دانست. انجام معاملات در قالب بورس کالا باعث شفاف شدن معاملات و حذف واسطه های غیر ضروری می شود. در حقیقت همکاری بورس کالای ایران و هند و راه اندازی سکوی معاملاتی برای فروشندگان، تولیدکنندگان و خریداران مزیت های زیادی به همراه داشته و محصولات را از واسطه گری نجات می دهد. متأسفانه پیش از این صادرات برخی محصولات مانند پتروشیمی و قیر به هند از استانداردهای لازم برخوردار نبوده و اعتبار کالای صادراتی کشور را نه تنها زیر سؤال می برد، بلکه باعث کاهش شفافیت معاملات می شد؛ این در حالی است که با انجام معاملات در بورس کالا معاملات شفاف و استاندارد شده و اعتبار کالای ایرانی حفظ می شود.

هند کشوری است که در ۱۰ سال آینده جزو اقتصادهای برتر دنیا خواهد بود و ارتباط ۲ بورس می تواند برای ۲ کشور مزیت های بسیاری داشته باشد. افزون بر این در سال های گذشته از سوی سازمان بورس و اوراق بهادار و بورس کالای ایران تلاش هایی صورت گرفت تا بتوانیم شرکت ها را در سطح بین الملل مطرح کنیم. در واقع مطرح کردن شرکت ها در سطح بین الملل باعث جذب سرمایه گذار خارجی خواهد شد؛ به عبارت بهتر، کسانی که از طریق بورس کالا خرید کنند، در آینده علاقه مند می شوند تا سهام شرکت مادر را در بورس اوراق بهادار خریداری کنند و این مزیتی است که کشور ما از آن برخوردار است؛ از این رو، کسانی که خواستار انجام معاملات شفاف هستند و می خواهند تا اعتبار کالای ایرانی حفظ شود و مبادلات ۲ کشور گسترش پیدا کند قطعاً از راه اندازی سکوی معاملاتی ایران و هند حمایت می کنند؛ البته یکی از این موانع اجرایی شدن این طرح، عملیات بانکی است که ممکن است اندکی زمان بر باشد، اما راه اندازی سکوی معاملاتی ایران و هند شروع خوبی به شمار می رود و بورس کالا اقدامات خوبی در این خصوص انجام داده است؛ لذا باید کمک کنیم تا این کار سریع تر انجام شود.

اقدام به تأمین مالی خود کنند. در حقیقت این تأمین سرمایه از محل های متنوعی مثل افزایش سرمایه، اوراق سلف بورس کالا، انتشار انواع اوراق و پذیرش شرکت ها صورت گرفته و خواهد گرفت. پیش از این هم اشاره کرده بودیم که ایران خودرو و سایپا به عنوان ۲ قطب بزرگ صنعت خودرو در کشور، طی سال های گذشته حضور بسیار مناسبی در بازار سرمایه داشته اند؛ از این رو، این دو شرکت می توانند تأمین مالی بسیار مناسبی را از طریق انتشار اوراق انجام دهند. «سراتو» به عنوان اولین محصول سایپا و «دنا» به عنوان اولین محصول ایران خودرو، سال گذشته در بورس کالا عرضه و با استقبال مناسبی روبه رو شدند. این در حالی است که خودرو سازان نمی توانند این تأمین مالی را از طریق نظام بانکی انجام دهند و شبکه بانکی توان اندکی برای تأمین مالی خودروسازان دارد، اما سال گذشته ما شاهد تأمین مالی ایران خودرو در حجم ۷۰۰ میلیارد تومان در بورس اوراق بهادار تهران بودیم. با این اوصاف این روند باید از سوی سایر خودروسازان نیز ادامه پیدا کند و آنها می توانند از طریق بازار سرمایه به خصوص بورس کالای ایران بسیاری از نیازهای خود را تأمین کنند.

❖ چندی پیش صحبت از امکان

معامله محصولات مشترک ایران و روسیه به میان آمد، این مهم به کجا رسید و به نظر شما ورود ایران به بازارهای بین المللی چه تأثیری می تواند در بازار داشته باشد؟

مهم ترین ثروت ایران و روسیه گاز و نفت است و این موضوع می تواند زمینه همکاری مؤثر دو کشور را در حوزه بورس انرژی رقم بزند. با این اوصاف می توان محصولات مشترکی در بورس های کالایی معامله و همچنین ابزارهای مالی را روی محصولات نفتی و گازی تعریف کرد. این فرصت برای هر دو کشور وجود دارد تا ثروت ملی خود را به درستی قیمت گذاری کنند. این اقدامات علاوه بر منفعت دولتها این فرصت را فراهم می کند که سرمایه گذاران بتوانند در حوزه انرژی با استفاده از ابزارهای جدید سرمایه گذاری های خود را انجام دهند. در همین راستا، با هدف تقویت روابط، مذاکراتی با نهاد ناظر بازار سرمایه کشور روسیه انجام شده و امیدواریم شاهد ارتباط بیشتر با آنها باشیم. ابزارهای مالی اسلامی به شفافیت بازار سرمایه و جذب سرمایه گذاری خارجی کمک می کنند و هر کشوری که علاقه مند به سرمایه گذاری در ایران است، می تواند از این ابزارها استفاده کند. بازار سرمایه ایران برای همه سرمایه گذاران داخلی و خارجی فرصت خوبی محسوب می شود و از ابزارهای متنوع نوین مالی بهره می برد. در حقیقت ابزارهای مالی اسلامی کمک می کنند که کنترل ریسک بهتر انجام شود. در ابزارهای مالی اسلامی منابع باید هم راستا با اهداف از قبل تعیین شده سرمایه گذاری شود و در نتیجه سرمایه گذاران می دانند منابعشان دقیقاً کجا سرمایه گذاری شده و همین امر باعث می شود میزان ریسک،

را انتخاب و اعلام کند. به بیان دیگر، با این قانون، علاوه بر تصمیم دولت مبنی بر خرید تضمینی برخی محصولات، بازار بورس کالاهای کشاورزی هم به طور اصولی در این حوزه فعالیت کرده و مبنایی برای کشف قیمت خواهد بود. نخستین مزیت عرضه گندم در بورس کالا، کاهش بار مالی دولت است، به طوری که با جایگزینی سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی به جای خرید تضمینی، دولت راحت تر می تواند نقدینگی خود را مدیریت کند. مزیت دیگر عرضه گندم در قالب سیاست قیمت تضمینی این است که وقتی قیمت گندم روی تابلوی بورس و به صورت رقابتی تعیین می شود، دولت پارانه کمتری در این حوزه پرداخت می کند، زیرا با کشف قیمت این محصول در بورس کالا، دولت به جای پرداخت کل وجه محصول به کشاورز، مابه التفاوت را پرداخت می کند و این امکان تنها در بورس کالای ایران فراهم می شود.

از سوی دیگر، با عرضه گندم به صورت قیمت تضمینی در بورس کالا، پول کشاورزان به سرعت و ظرف چند روز پرداخت می شود. این در حالی است که در خرید تضمینی، دولت همواره به دلیل محدودیت منابع، پول کشاورزان را با تأخیر پرداخت کرده است؛ اما با اجرای سیاست قیمت تضمینی مشکل دیر کرد پرداخت ها به کشاورزان برطرف می شود. علاوه بر مزایای این طرح برای دولت و کشاورزان، عرضه گندم در بورس کالا، برنامه ریزی دقیقی برای کل صنعت کشاورزی به دنبال دارد؛ زیرا با شفاف سازی آمارها، میزان و زمان تقاضا به صورت دقیق مشخص شده و مصرف کننده می تواند محصول مورد نظر خود را در زمانی از پیش تعیین شده و با قیمتی مناسب خریداری کند. ضمن اینکه این روش به توسعه نظام انبارداری و رشد کیفیت محصولات نیز منجر خواهد شد. در نهایت می توان گفت که مزیت های اجرای طرح قیمت تضمینی برای محصولات دیگر هم صادق بوده و باید از مزیت های این روش برای سایر محصولات که تحت عنوان خرید تضمینی به فروش می رسد، نیز بهره برد.

❖ یکی از موضوعاتی که

در خودروسازی ایران از اهمیت بسزایی برخوردار است، تأمین مالی است؛ با توجه به ناتوانی سیستم بانکی از تأمین مالی، بازار سرمایه به خصوص بورس کالا چه کمکی به صنعت می تواند بکند؟

همان طور که اشاره کردید، بسیاری از خودروسازان در سال های گذشته از طریق سیستم بانکی اقدام به تأمین نیازهای خود کرده اند؛ اما طی سال های اخیر خودرویی ها با در بسته بانک ها مواجه شدند و نتوانستند سرمایه در گردش خودرو را تأمین کنند، این در حالی است که در یک سال گذشته بازار سرمایه به عنوان جایگزین بانک ها در حوزه تأمین مالی خودروسازان به میان آمد و ۲ شرکت سایپا و ایران خودرو توانستند در این زمینه با انتشار اوراق،

پس از رکوردزنی‌هایی که بورس کالای ایران در سال گذشته از خود به نمایش گذاشت، بسیاری از کارشناسان بازار سرمایه ضمن اشاره به تأثیرگذاری این بورس در روند اقتصادی، از شفافیت معاملات محصولات استراتژیک در این بازار ابراز خشنودی کردند. بر اساس آمارهای منتشر شده، بورس کالا در سال ۹۶، پس از گذشت یک دهه از فعالیت خود توانست بهترین دوره تاریخ کاری خود را به ثبت رساند؛ به عبارت دیگر، ارزش معاملات بورس کالا در سال ۹۵، حدود ۸۱ هزار میلیارد تومان بود که سال گذشته به ۱۱۷ هزار میلیارد تومان رسید. از طرفی شاهد رشد حجم معاملات عمده محصولات در بورس کالای سال ۹۶ بوده‌ایم که از نگاه بسیاری از کارشناسان این فاکتور، برای سنجش عملکرد بورس کالا ابزار صحیح‌تری به نظر می‌رسد. در همین راستا در تالارهای کشاورزی، پتروشیمی، فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی، بازار فرعی و همچنین معاملات مشتقه نیز حجم معاملات با رشد قابل قبولی همراه شد. از این رو، در مجموع می‌توان گفت رشد ۳۴ درصدی ارزش معاملات در کنار رشد ۵ درصدی حجم معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران آمار قابل قبولی برای بازار سرمایه در سال ۹۶ بوده است. از سوی دیگر، با توجه به نام‌گذاری سال ۹۷ به عنوان «سال حمایت از کالای ایرانی» توسط رهبر معظم انقلاب اسلامی می‌توانیم امیدوار باشیم که بورس کالای ایران با فراهم کردن معامله محصولات در یک بستر سالم و شفاف، کشور را برای رسیدن به این هدف مهم پاری کند. با این توضیحات به سراغ اعضای هیأت مدیره بورس کالا رفته‌ایم تا عملکرد این شرکت را از نگاه این صاحب‌نظران بررسی کنیم.

بررسی عملکرد «بورس کالا» از دیدگاه هیأت مدیره

اولویت حمایت از تولید

دستاوردهای ۹۶

منصور یزدی زاده

رئیس هیأت مدیره

بورس کالای ایران

معاملات بورس کالا در بخش‌های مختلف فیزیکی و بازار مالی در سال ۹۶، بیش از ۱۱۷ هزار میلیارد تومان رقم خورد که در مقایسه با سال ۹۵ از رشد بیش از ۴۲ درصدی برخوردار شد. سهم معاملات بازار فیزیکی ۵۰ هزار میلیارد تومان بوده است که کمتر از ۵۰ درصد کل معاملات بوده و این نشان از پیشی گرفتن ارزش معاملات بازار مالی است. این شرایط منطبق با سیاست‌های کلان سازمان مبنی بر تقویت بخش بازار مالی است که از سه سال پیش روند افزایشی خود را با شدت بیشتر در پیش گرفته است.

در اجرای سیاست حمایت از بخش کشاورزی اگرچه کار بیشتری با کمک وزارت کشاورزی متصور است ولی با تلاش همکاران خوب شرکت بورس کالای ایران توفیق‌های خوبی حاصل شده است که رشد ۱۸ درصدی در اندازه معاملات فیزیکی در این بخش گویای همین قضیه است.

بورس کالا در سال ۹۶ فشارهای بسیاری ناشی از التهاب‌های مختلف به دلیل تغییر نرخ ارز و نگرانی‌های دولت بر پیشگیری از تأثیر آن بر قیمت‌ها پشت سر گذاشت که با کمک سازمان، هیأت مدیره و به خصوص مدیر عامل، این شرکت خوشبختانه به وظایف خود در چارچوب اساسنامه، مقررات و... به خوبی عمل کرد. از این رو، امیدواریم گزارش مطلوبی در مجمع عمومی این شرکت از سوی مدیر عامل محترم ارائه شود. ضمن اینکه تلاش همه ارکان شرکت بر تداوم همین روند رو به رشد شرکت خواهد بود که هم نظر سهامداران محترم تأمین شود و هم به وظایف خود در کشف قیمت‌های عادلانه و استفاده مؤثر از ابزارهای مالی برای عرضه‌کنندگان عمل کند؛ به عبارت دیگر، بورس کالای ایران به دلیل اینکه روند معاملات بین عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان را ضابطه‌مند تسهیل کرده است، موجب فراغ بال شرکت‌های صنعتی شده است و بازوی مهم و مؤثری در اقتصاد ملی است. ضمن آنکه بورس کالا با مکانیسمی که دارد، موجب کوتاه شدن دست واسطه‌ها از بازار معاملات و در نتیجه از بین بردن این رانت‌ها شده است. در حقیقت بورس کالا با مکانیسم‌هایی که در درون خود دارد، می‌تواند انگیزه را برای عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان ایجاد کند. این در حالی است که برخی از عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان صنعتی مختلف در کشور، آگاهی کافی از مزیت‌های بورس کالا ندارند، شرکت بورس کالای ایران با اطلاع‌رسانی بیشتر می‌تواند مزیت‌های معاملاتی این بازار را برای آنها، روشن کند. در نهایت می‌توان گفت که هر نهاد اقتصادی دارای ضعف و قوت‌هایی است که باید هر دو بعد آن را منصفانه دید؛ قوت‌ها را تقویت و ضعف‌ها را تصحیح کرد. آنها که به دنبال تضعیف این بورس هستند، روی برخی از کاستی‌های بورس کالا تأکید می‌کنند؛ در صورتی که بورس می‌تواند در چارچوب مقرراتی که دارد این کاستی‌ها را رفع و بستر را برای شفافیت بیشتر بازار ایجاد کند.

محمود اکبری مزرچه نائب رئیس هیأت مدیره بورس کالای ایران

رشد پایدار تولید

بورس های کالایی در جهان، به عنوان ساختاری نوین در جهت پوشش مشکلات و نارسایی های بازارهای سنتی از قبیل عدم شفافیت در تعیین قیمت، نوسانات کاذب قیمت و فقدان تضمین های لازم برای معامله کنندگان، از قرن ۱۹ میلادی ظهور و بروز پیدا کردند که با توجه به کارآمدی این بازارها در رفع مشکلات فوق الذکر و تسهیل در معاملات، به سرعت در اقتصاد کشورها جایگاه ویژه ای برای خود دست و پا کرده و هر روز به روند رو به رشد خود ادامه داده اند. امروزه صدها بورس کالایی مدرن در سراسر جهان به بازار گسترده معاملات کالایی تبدیل شده اند که بورس های تجاری شیکاگو (CME) با بیش از ۱۷۰ سال سابقه و بورس فلزات لندن (LME) با حدود ۱۴۱ سال سابقه از جمله مهم ترین و با قدمت ترین آنها هستند.

ساختارهای منسجم و نظام یافته کسب و کار در بورس های کالایی شرایط را به گونه ای رقم می زند تا عرضه و تقاضای واقعی عنصر اصلی تعیین کننده قیمت کالا در اقتصاد باشد؛ از این رو، اطمینان لازم برای تولید کنندگان و مصرف کنندگان حاصل می شود که منافع متضاد طرفین معامله به شکل متصفانه ای در یک فضای رقابتی، شفاف و قانونمند تأمین می شود. این امر را می توان دلیل اصلی توسعه این بازارها در دنیا دانست و به تجربه نیز ثابت شده که ساز و کار مذکور مناسب ترین رویکرد در نیل به اهداف ذکر شده بوده و دانش بشری تاکنون به هیچ مکانیزم جایگزین دیگری با چنین کارآمدی دست نیافته است. در کشور ما نیز ضرورت ایجاد بازاری با ساختار مناسب که بتواند مشکلات و کاستی های بازارهای سنتی را مرتفع سازد و شفافیت بیشتری به داد و ستدها ببخشد همواره دغدغه دولتمردان بود تا در نهایت با تصویب بند (ج) ماده ۹۵ قانون برنامه سوم و بند (الف) قانون برنامه چهارم، شورای عالی بورس موظف به ایجاد بورس های کالایی در ایران شد. بر این اساس سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران در سال ۱۳۸۲ و سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی در سال ۱۳۸۳ شروع به فعالیت کردند و در نهایت با انحلال سازمان های مذکور شرکت بورس کالای ایران در سال ۱۳۸۶ شروع به فعالیت کرد. از آن زمان تاکنون با توجه به کارکردهای مناسب بورس کالا، این بازار شاهد رشد و توسعه زیادی بود، به طوری که در حال حاضر داد و ستد انواع محصولات صنعتی و معدنی، فرآورده های نفت و پتروشیمی و کشاورزی در قالب معاملات نقد، نسبه، سلف، سلف استاندارد و معاملات ابزارهای مشتقه از جمله قراردادهای آتی در این بازار صورت می پذیرد و ارزش معاملات در این بازار با رشد حدود ۱۹۰۰ درصدی از ۵۸ هزار و ۶۸۶ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۶ به ۱۱۷۳ هزار و ۳۶۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ افزایش یافته است.

بی شک بیش از یک دهه فعالیت بورس کالا در کشور، آثار و نتایج برجسته ای برای اقتصاد ملی به همراه داشته که مشهودترین آن بهره مندی بازار کالاهای پایه به خصوص فولاد از یک ساختار نظام مند قیمت گذاری مبتنی بر عرضه و تقاضای واقعی کالا بوده است. این امر سبب شد تا ابهامات و عدم شفافیت ها در فرآیند قیمت گذاری، نوسانات ساختگی قیمت، سفته بازی و ایجاد رانت در بازار، نبود ضمانت های اجرایی در انجام تعهدات طرفین معامله به حداقل ممکن برسد و در یک فضای سالم کسب و کار تولید کنندگان و مصرف کنندگان واقعی با طیب خاطر به داد و ستد بپردازند. با این حال هر چند از سوی بخش هایی که سالیان سال از قبل معاملات غیر شفاف سنتی و رانت ها و فرصت های حاصله، منافع فراوانی برای خود حاصل کرده اند، مقاومت هایی در جهت محدود کردن بورس کالا صورت می پذیرد ولی ضرورت توسعه و ارتقا جایگاه و تأثیرگذاری بورس کالا در اقتصاد کشور بیش از پیش احساس می شود؛ چرا که رشد پایدار تولید در کشور تنها در سایه ایجاد یک محیط سالم و شفاف کسب و کار و مبتنی بر مزیت های نسبی تولید کنندگان به دور از آثار مخرب دلالتی و سفته بازی میسر خواهد شد.

اعتماد به بورس کالا

امیر حمزه مالمیر

عضو هیأت مدیره بورس کالای ایران

بر اساس تجارب به دست آمده بورس کالای ایران از ابتدای تأسیس خود گامی بلند در جهت شفافیت اقتصادی برداشته و متعاقباً رانت‌های ناشی از عدم شفافیت را به میزان قابل توجهی کاهش داده است. همچنین با ارائه ابزارهای مناسب در جهت تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی اقدامات مؤثری را انجام داده است. طی سالیان گذشته و به مرور تعداد بازبزرگان (عرضه و تقاضا) و تنوع محصولات و در نهایت ارزش معاملات افزایش مناسبی داشته است، به نحوی که ارزش معاملات سال ۹۶ نسبت به سال ۹۵ به ترتیب بازار فیزیکی از مبلغ ۳۷۱ هزار میلیارد ریال به مبلغ ۴۹۹ هزار میلیارد ریال (حدود ۳۵ درصد افزایش) و ارزش معاملات بازار مالی از مبلغ ۴۴۶ هزار میلیارد ریال به مبلغ ۶۷۵ هزار میلیارد ریال (حدود ۵۱ درصد افزایش) و در مجموع از مبلغ ۸۱۷ هزار میلیارد ریال به مبلغ یک هزار و ۱۷۳ میلیارد ریال (حدود ۴۴ درصد) افزایش نشان می‌دهد و نسبت ارزش معاملات به تولید ناخالص داخلی به ارزش جاری از حدود ۶/۴ درصد در سال ۹۵ به حدود ۸/۴ درصد (با احتساب این که ارزش تولید ناخالص داخلی حدوداً بالغ بر ۱۴۰۰ هزار میلیارد تومان در پایان سال ۹۶ باشد) نیز افزایش داشته است. لازم به یادآوری است که ارزش کل معاملات بورس کالا حدود ۵۰ درصد از ارزش کل معاملات بازار سرمایه را به خود اختصاص داده است. این بازار با کوله‌باری از تجربه آمادگی آن را دارد که بتواند ارزش معاملات آن نسبت به تولید ناخالص داخلی به نسبت مناسبی طی سالیان آتی برسد و امیدوارم که حداقل این نسبت سالیانه ۲ درصد رشد را داشته باشد.

با توجه به آمارهای منتشر شده، این حجم معاملات و افزایش تعداد بازبزرگان باعث شده است که شفافیت معاملاتی افزایش قابل ملاحظه‌ای یابد؛ بنابراین به نظر می‌رسد دولت نیز باید نسبت به تهیه و تدوین مقرراتی امتیازاتی به عرضه‌کنندگان و خریداران از طریق بورس کالا اقدام کند تا این گروه از معامله‌کنندگان تماثل بیشتری نسبت به حضور در بورس داشته باشند. این امتیازات می‌تواند در راستای پذیرش دفاتر این شرکت‌ها و اعتماد به اطلاعات و ارقام دریافتی از بورس کالا باشد و از طرفی شرکت‌هایی که کالاهای خود را خارج از سیستم بورس کالا عرضه و یا نسبت به خرید از خارج از سیستم بورس کالا اقدام می‌کنند با مداخله بیشتری صورت پذیرد. همچنین سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی و نظارتی نیز باید به مکانیزم عرضه و تقاضا و به صورت کلی بورس اعتماد بیشتری داشته باشند و به جای دخالت در مکانیزم‌های استاندارد آن، در جهت تنظیم بازار و قیمت‌ها از مکانیزم بازار بورس استفاده کنند. این مکانیزم و شفافیت ایجاد شده ضمن ایجاد پایگاه اطلاعاتی مناسب برای تحلیل عرضه‌کنندگان و متقاضیان، باعث خواهد شد که زمینه‌های فساد را به میزان قابل توجهی کاهش دهد و نگرانی سهامداران این گونه بنگاه‌های اقتصادی و نهادهای نظارتی از این بابت کاهش دهد. در حال حاضر نیز یکی از دغدغه‌های اصلی حاکمیت، نرخ برابری ارزهای رایج با ریال است که به نظر اینجانب مکانیزم بورس برای ایجاد شفافیت و تنظیم بازار ارز می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد؛ دخالت‌های دستوری و یک‌جانبه‌نگری دولت و یا سازمان‌های مرتبط و غیرمرتبط و همچنین تصمیماتی که خارج از مکانیزم بازار بورس باشد، نمی‌تواند پاسخگویی لازم را داشته باشد و در نهایت چاره‌ای جز پذیرش نظام بورس را نخواهند داشت.

محسن عبدالحی عضو هیأت مدیره بورس کالای ایران

با توسعه ابزارهای نوین مالی در بورس کالا به ویژه در بخش کشاورزی امکان کاهش ریسک خرید کالاها فراهم شده تا تولیدکنندگان و مصرف کنندگان بتوانند بسته به نیاز خود، برنامه تولید و مصرف خود را با به کارگیری ابزارهای مختلف اجرایی کنند و از نوسانات قیمتی در آینده مصون بمانند. بازارهای کالایی که مهم ترین بخش اقتصادی یک کشور محسوب می شوند، شامل محصولات بالادستی مثل نفت خام تا صنایع میان دستی و پایین دستی در حوزه های معدنی، نفت و گاز و پتروشیمی، کشاورزی و صنعتی هستند. بدیهی است جمعیت بیش از ۷۰ میلیونی ایران نیز باین وسعت، تنوع زیستی و مواهب طبیعی، برای گذران معاش، ناگزیر به اتکاب به ظرفیت های بخش کالا در مقایسه با بخش خدمات است؛ به ویژه اینکه با توجه به ظرفیت های مختلف کشورمان در زمینه نفت و گاز، معادن، محصولات کشاورزی و با توجه به موقعیت جغرافیایی ایران در خاور میانه، نیاز به بورس کالایی به عنوان مرجعی برای تعیین قیمت کالاهای مختلف در منطقه بیش از پیش احساس می شود؛ بنابراین داشتن یک بازار متشکل و منسجم برای مبادلات کالایی در کشور، سنگ بنای توسعه است. بر همین اساس هم عواملی همچون مسأله حذف ریسک تحویل کالا و تسویه وجه، داشتن یک مرجع قیمت گذاری، حذف عدم تقارن اطلاعات عرضه کنندگان و متقاضیان و در نهایت، وجود یک مکانیزم شفاف برای مبادله کالاها، منجر به توسعه این بازار مالی شده است.

بورس کالا با شکل دهی یک بازار منسجم، اطلاعات قیمتی و حجمی قابل اتکا در اقتصاد برای کالاهای مختلف ایجاد کرده و این اطلاعات علاوه بر فرصت های مناسب سرمایه گذاری، ظرفیت های کلی اقتصاد را مشخص می کند؛ بنابراین سیاست گذاران، سرمایه گذاران و فعالان، امکان ارائه تحلیل های اقتصادی و مالی برای توسعه سرمایه گذاری ها و تولید را پیدا می کنند. از طرفی با توسعه ابزارهای نوین مالی در بورس کالا، از جمله ابزارهای مشتقه، سلف و قراردادهای آتی و اختیارات، امکان کاهش یا حذف ریسک خرید کالاها فراهم شده تا تولید کننده و مصرف کننده، بتوانند بسته به نیاز خود، برنامه تولید و مصرف خود را با بکارگیری ابزارهای مختلف اجرایی کنند و از نوسانات قیمت ها در آینده مصون بمانند؛ به طور مثال، کشاورزی که دغدغه کاهش قیمت گندم تولیدی خود را دارد و همچنین از طرف دیگر شرکت کشت و صنعتی که دغدغه افزایش قیمت آن را دارد، با مبادله یک قرارداد آتی گندم یا با انتشار و داد و ستد تعدادی قرارداد اختیار روی دارایی پایه گندم، هر دو می توانند روی قیمت محصولات و مواد اولیه مد نظر خود برای فصول بعد برنامه ریزی کنند و انضباطی که در تولید شکل می گیرد، در سطح کلان اقتصاد تأثیرات مثبت خود را خواهد داشت.

با توجه به ظرفیت های مناسب بخش های معدنی، کشاورزی و فرآورده های نفتی و پتروشیمی در ایجاد اشتغال در کشور، بورس کالا توانسته است با تسهیل مبادلات کالاهای نهایی و مواد اولیه تولید در این بخش ها، به توسعه اشتغال و بهره گیری کامل از فرصت های کاری کمک کند. در این راستا، این بازار مالی توانسته است زیرساخت لازم برای اجرای طرح های حمایتی و تشویقی خود از جمله خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی را با کمک ابزارهای نوین مالی مثل گواهی سپرده کالایی و اوراق اختیارات و آتی هامیسر کند و در نهایت فرصت های اشتغال را با به کارگیری عوامل و ظرفیت های تولید، حداکثر کند.

دکتر شاپور محمدی
رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار

سال گذشته شاهد عملکرد قابل قبول بورس کالا در موزه‌های مختلف بودیم به طوری که ارزش معاملات بورس کالا طی سال گذشته به ۱۱۷ هزار میلیارد تومان رسید که یک رکورد تاریخی به شمار می‌رود. همچنین راه‌اندازی صندوق سرمایه‌گذاری طلا، اجرای سیاست قیمت تضمینی در بخش کشاورزی و افزایش حجم معاملات گندم، آغاز معاملات گواهی سپرده پسته و زعفران و افزایش تعاملات با فعالان صنایع از جمله اقدامات مهم بورس کالا در راستای توسعه خدمات به فعالان اقتصادی به شمار می‌رود.

حسن قالیباف اصل
مدیرعامل بورس اوراق بهادار تهران

شفافیت، بزرگ‌ترین مزیتی است که می‌توان برای بورس کالا در نظر گرفت؛ این در حالی است که معضل بزرگ معاملات کالایی در بازار سنتی، نبود شفافیت و رانتی است که در این بازارها وجود دارد. با این اوصاف هر مقدار کالاهای بیشتری در بورس کالا پذیرفته و معاملات آنها در فضای بازار سرمایه انجام شود، نه تنها قیمت این محصولات به صورت منصفانه کشف می‌شود بلکه دست رانت‌فواران نیز از این بازار کوتاه می‌شود. در این میان آمارهای منتشر شده و ارقام منحصراً مدوود نیمی از معاملات بازار سرمایه به بورس کالا، نشان از رشد مناسب و به بلوغ رسیدن این بورس در فضای بازارهای مالی دارد.

امیر هامونی
مدیرعامل فرابورس ایران

یکی از مهم‌ترین اقداماتی که می‌تواند رشد بورس‌های موازی مانند بورس کالا و بورس انرژی را در پی داشته باشد، عرضه محصولات شرکت‌هایی است که در بازار سرمایه پذیرش می‌شوند؛ برای مثال، یک شرکت معدنی می‌تواند مواد اولیه را از بورس کالا تهیه و از سوی دیگر محصولات نهایی خود را نیز در همین بازار عرضه کند. بدون شک این روند علاوه بر تکمیل زنجیره محصولات، منجر به ایجاد شفافیت بیشتر در صورت‌های مالی این شرکت‌ها می‌شود. با این اوصاف بر اساس مطالعات انجام شده هر چه بورس‌های موازی مانند بورس کالا و بورس انرژی عملکرد بهتری داشته باشند، بازار سرمایه قوی‌تر و در نهایت پیرفهای اقتصادی کشور روان‌تر می‌چرخد.

روح‌الله میرصانعی
دبیر کل کانون کارگزاران

در بازارهای مالی اتفاقات و ابزارهای جدید نشانه پیشرفت آن بازار است؛ از این رو، راه‌اندازی قراردادهای آپشن، رونق معاملات آتی و ایجاد ابزارهای مشتقه در بورس کالای ایران را می‌توان به فال نیک گرفت. از سوی دیگر، طراحی سامانه تالار مجازی برای معامله‌گران جذاب بوده و به طور متعمد می‌تواند در رونق هر چه بیشتر معاملات مشتقه بورس کالا تأثیرگذار باشد. همچنین افزایش ارزش معاملات بورس کالا در بین سایر بورس‌ها را نیز می‌توان از جمله مهم‌ترین اتفاقات مثبت بازار سرمایه در سال ۹۴ دانست.

علی تقوی
مدیرعامل مرکز مالی ایران

مرکت بورس کالای ایران در بخش کشاورزی به فصول اجرای سیاست قیمت تضمینی گندم و ایجاد صندوق‌های کالایی، در مسیر توسعه بازار سرمایه اثرات بسیار مناسب و تأثیرگذاری دارد. با این حال توسعه و پیشرفت بازار سرمایه تنها با مرکرت رو به جلوی چهار رکن بازار به صورت موازی امکان‌پذیر می‌شود. ایجاد بازارهایی مانند آتی سکه و صندوق‌های کالایی و گواهی سپرده کالایی، تلاش‌هایی است که بورس کالا را در مسیر درستی قرار داد و این شرکت را از یک بستر صرف برای معامله فیزیکی به یک بازار مالی بزرگ و متشکل از ابزارهای مالی مناسب مبدل کرده است.

سعید اسلامی بیدگلی
دبیر کل کانون نهادهای سرمایه‌گذاری

یکی از بازارهای مالی که در مدت ۴۰ سال رانت بسیاری به آن وارد شد و از شفاف نبودن رنج می‌برد، بازارهای کالایی بود که سپردن آن به بورس کالا توانست بخش زیادی از رانت موجود در این زمینه را از بین ببرد. به این ترتیب، شکست رکورد ۱۱۷ هزار میلیارد تومانی در سال گذشته و همچنین ارقام منحصراً نیمی از ارزش معاملات بازار سرمایه در بورس کالا نه تنها طبیعی به نظر می‌رسد بلکه انتظار رشد بیشتری نیز از این بورس می‌رود.

در گفت و گو با عضو شورای عالی بورس مطرح شد

دلایل رکورد شکنی

الیه پیروی

عضو شورای عالی بورس دلایل رکورد شکنی ارزش معاملات بورس کالای ایران را تشریح و اعلام کرد که بورس کالای ایران در سال جاری به دلیل ورود کالاهای جدید و همچنین افزایش نرخ ارز و به تبع آن افزایش قیمت، با افزایش چشمگیر ارزش معاملات مواجه می شود.

«قاسم محسنی» عضو شورای عالی بورس در گفت و گو با دوماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» به رکورد شکنی ارزش معاملات بورس کالا در سال ۹۶ اشاره کرد و گفت: در سال گذشته رکود ارزش معاملات بورس کالای ایران شکسته شد که بخشی

از این رکورد شکنی ها به دلیل افزایش ارزش معاملات اوراق مشتقه و معاملات آتی سکه و بخشی دیگر هم به دلیل پذیرش

اوراق گواهی سپرده کالایی و اوراق سلف موازی استاندارد در این بورس بوده است. وی افزود: ضمن اینکه بخش دیگری از رکورد شکنی های بورس کالا به دلیل پذیرش کالاهای جدید در این بورس بوده و امسال هم قرار است محصولات متنوعی مانند سنگ آهن، گندله و آهن اسفنجی در این بورس پذیرفته شود؛ بنابراین هر چقدر تعداد کالاهای پذیرفته شده در بورس افزایش یابد، طبیعتاً ارزش معاملات هم با رشد مواجه می شود. «محسنی» ادامه داد: از طرف دیگر

ارزش معاملات تابع قیمت و شرایط اقتصادی است، به طوری که با افزایش قیمت ها ارزش معاملات نیز افزایش پیدا می کند؛ یعنی کالاهایی مانند فلزات و پتروشیمی که از نرخ ارز تأثیر می پذیرند، با افزایش نرخ ارز قیمت این کالاهای هم افزایش پیدا می کند؛ بنابراین اگر نرخ ارز افزایش پیدا کند ارزش معاملات بورس کالا هم به لحاظ ریالی افزایش پیدا خواهد کرد. علاوه بر این، ارزش معاملات تابع شرایط اقتصادی هم هست؛ یعنی اگر در دوران رونق اقتصادی قرار بگیریم، طبیعتاً معاملات بورس کالا نیز بالا می رود. این عضو شورای عالی بورس به چشم انداز آینده بورس کالا اشاره کرد و گفت: بورس کالای ایران در سال جاری به دلیل ورود کالاهای جدید و همچنین افزایش نرخ ارز و به طبع آن، افزایش قیمت کالاهایی که در بورس معامله می شود، نسبت به سال گذشته با افزایش چشمگیر ارزش معاملات مواجه می شود؛ لذا در سال جاری شاهد رونق بیشتر معاملات بورس کالا و افزایش ارزش معاملات آن خواهیم بود. «محسنی» همچنین به تصویب راه اندازی اوراق مشتقه ارزی اشاره کرد و گفت: این در حالی است که شورای عالی بورس مصوب کرده است که اوراق مشتقه ارزی و معاملات آتی و اختیار معامله روی ارزهای عمده، در بورس انجام شود که اگر این اتفاق از طریق بورس کالای ایران رخ دهد، طبیعتاً حجم معاملات این بورس افزایش چشمگیری پیدا

می کند؛ ضمن اینکه این موضوع به بورس کالا کمک می کند تا از مبادلات فیزیکی به سمت معاملات آتی و اوراق مشتقه سوق پیدا کند. «محسنی» به تحقق شعار امسال از طریق بورس کالای ایران اشاره کرد و گفت: طبیعتاً هر قدر نظام قیمت گذاری در کالاهای پایهای شفاف تر باشد، منجر به تقویت تولید داخلی می شود؛ یعنی تولید کننده و سرمایه گذار داخلی می توانند قیمت ها را بر اساس عرضه و تقاضا تعیین کنند؛ لذا بورس کالا می تواند برای ایجاد شفافیت در قیمت کالاهای نقش مؤثری داشته باشد و به این ترتیب می تواند نقش خود را در تحقق شعار امسال ایفا کند. وی به مزایای استفاده از ابزارهای مالی اشاره کرد و گفت: اگر بتوانیم کالاهای اوراق بهادار تبدیل کنیم، اوراق بهادار سریع تر و با هزینه کمتر مورد معامله قرار می گیرد، به طوری که با استفاده از گواهی سپرده کالایی قیمت کالاهای شفاف تر تعیین شده و صندوق های کالایی نیز می توانند در این زمینه کمک کنند تا معاملات گواهی سپرده کالایی رونق بگیرد از سوی دیگر مردم عادی نیز می توانند از طریق صندوق های کالایی در این معاملات سهیم شوند و سرمایه گذاری کنند.

این عضو شورای عالی بورس با بیان اینکه یکی از نقش های محوری بورس های کالایی این است که بتوانند ابزارهای پوشش ریسک نوسان قیمت کالاهای اساسی و پایهای را فراهم کنند؛ اضافه کرد: اگر اوراق مشتقه روی کالاهای دیگر نیز تعریف شود و با رونق مواجه شود، ابزاری مناسب برای پوشش ریسک نوسانات قیمت کالاهای اساسی است؛ بنابراین بورس کالای ایران برای رسیدن به دوران بلوغ خود باید استفاده از اوراق مشتقه را تقویت کرده و این اوراق را روی محصولات فلزی و کشاورزی نیز منتشر کند. وی «محسنی» در پایان تأکید کرد: معاملات فیزیکی محصولات کشاورزی نیز باید تقویت شود تا با تحویل کالا از طریق انبارهای تحت نظارت بورس به معامله گران خدمات ارائه کند.

نیش بندر انزلی ایستگاه وارداتی‌ها

علی سعیدی
از ظرفیت‌های
بورس کالا
می‌گوید

مصرف‌کننده نیز می‌تواند با یک برنامه‌ریزی مشخص و قیمت عادلانه مواد اولیه مصرفی خود را در بورس خریداری کند.

به اعتقاد «سعیدی»، در این فضای شفاف، فساد و رانتی که در خارج از بورس کالا ممکن است به وجود بیاید، از بین می‌رود که این امر چه برای مصرف‌کننده و چه برای تولیدکننده موهبتی بزرگ محسوب می‌شود.

واردات کالاها از طریق بورس انجام شود

«سعیدی» در خصوص وجود برخی عرضه‌کنندگان محدود در بورس کالا اظهار کرد: اینکه در تولیدات برخی صنایع یک یا دو مجتمع تولیدی محدود داریم، ناشی از ویژگی‌های بازار است؛ مثل برخی محصولات شیمیایی یا تولیدات بخش فولادی و محصولات فلزی که تولیدات آنها منحصراً به تعداد محدود و انگشت‌شماری از تولیدکنندگان است. وی ادامه داد: اگر بورس کالا رشد بیشتری پیدا کرده و جنبه بین‌المللی به خود بگیرد، این پتانسیل وجود دارد که محصولات وارداتی خود را نیز انحصار از بستر بورس کالا وارد کشور کنیم. در این راستا، در کشور نیاز به مقرراتی داریم که واردات را نیز ملزم به ورود از طریق بورس کالا کند تا شفافیت به وجود بیاید و مشخص شود که هر کالا با چه قیمتی وارد کشور شده و با چه قیمتی در بورس کالا عرضه می‌شود. وی با بیان اینکه فضای شفاف موجود در بستر بورس کالا باعث می‌شود که مفسده‌های وارداتی مابه‌حدائق برسد، گفت: به هر ترتیب در اقتصاد کشور نیاز به روشن‌گری داریم و این روشن‌گری نه فقط در بین مردم بلکه در بین مسئولان نیز نیاز است که اگر در برخی موارد مشکلاتی به وجود می‌آید این ایرادات به بورس نسبت داده نشود.

استفاده کند؛ بنابراین بورس کالای بسیار عالی برای معاملات شفاف و بهترین محل برای حمایت از کالای ایرانی است.

حمایت از کالای ایرانی در سایه بورس

«سعیدی» تأکید کرد: با توجه به اینکه شعار سال جاری حمایت از کالای ایرانی است، این امید می‌رود تا علاوه بر مجموعه بورس کالا، سازمان بورس و اوراق بهادار نیز برای ایجاد و ارائه مشوق‌های بیشتر عزمی جدی داشته باشند تا تولیدکنندگان محصولات بیشتری را در بورس کالا عرضه کرده و حجم فعالیت‌های خود را در این بازار افزایش دهند.

تنوع ابزارهای مالی و چند مزیت مهم

معاون سازمان بورس و اوراق بهادار در خصوص مزایای بورس کالا برای خریداران انواع کالا و محصولات از این دریچه اظهار کرد: در بورس کالا ابزارهای متنوعی وجود دارد که خریدار و فروشنده می‌توانند از آنها بهره‌گیرند؛ به عنوان مثال، قراردادهای سلف و معاملات نسبی می‌توانند برای دو گروه تولیدکننده و مصرف‌کننده کارایی زیادی داشته باشند؛ به طوری که قرارداد سلف برای تولیدکننده قابلیت تأمین مالی می‌کند و قرارداد نسبی برای مصرف‌کننده در حوزه تأمین مالی کاربرد دارد. به این ترتیب، همان‌طور که تولیدکننده می‌تواند محصول خود را در بورس کالا عرضه کند، مصرف‌کننده نیز این امکان را دارد تا مواد اولیه مورد نیاز خود را از این طریق تأمین کند. وی ادامه داد: افزون بر مزیت تأمین مالی، در شرایطی که تولیدکننده کالای خود را از طریق بورس کالا عرضه می‌کند، در صد وصول مطالباتش افزایش می‌یابد؛ چراکه در فضای غیر رسمی ممکن است وصول مطالبات تولیدکننده با مشکل مواجه شود. حال آنکه در بورس کالا تولیدکننده می‌تواند با اطمینان بالا پول حاصل از فروش کالای خود را در سریع‌ترین زمان ممکن به دست آورد.

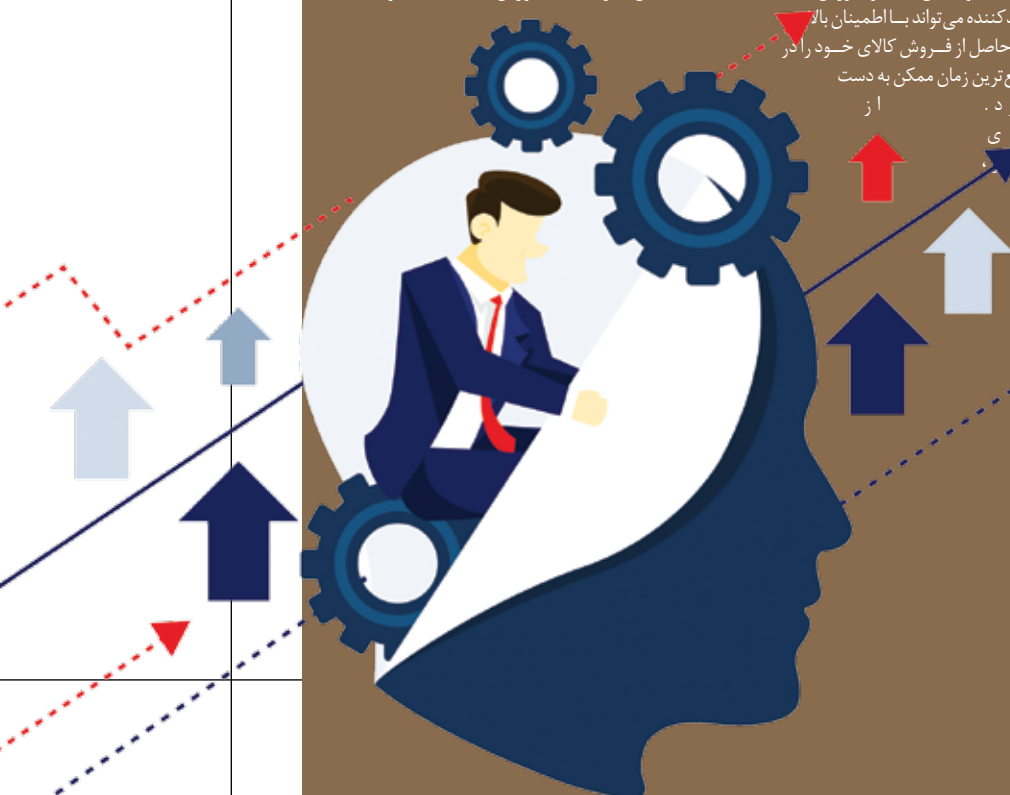
با توجه به اینکه بازار سرمایه در هر کشوری دو سازوکار اصلی یعنی فراهم کردن بستر مناسب برای سرمایه‌گذاری و مدیریت ریسک و نیز ایجاد سازوکارهای تأمین مالی بنگاه‌ها را بر عهده دارد، طراحی و تنوع بخشی ابزارهای نوین تأمین مالی از ضرورت‌های بازار سرمایه به شمار می‌رود. ابزارهایی مانند اوراق اجاره، مرابحه، سلف موازی استاندارد و به تازگی اوراق سفارش ساخت در کنار صندوق‌های زمین و ساختمان و صندوق‌های پروژه از جمله ابزارهای نوینی هستند که نتیجه نگاه توسعه‌ای سیاست‌گذاران به این بازار است. توسعه بیشتر بازار سرمایه و تعمیق آن، نیازمند وجود ابزارهای متنوع تأمین مالی است که بورس کالا در این مسیر قدم‌های بلندی برداشته است.

در همین ارتباط، «علی سعیدی» عضو سابق هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار و مشاور رئیس این سازمان به نقش حائز اهمیت بورس کالا در ایجاد شفافیت قیمتی و توسعه بخش‌های مختلف اقتصادی اشاره کرده و معتقد است ویژگی مهمی که بورس کالا دارد این است که عرضه‌کننده می‌تواند قیمت شفافی را به تمامی مشتریان خود پیشنهاد دهد و خریداران نیز براساس فضای شفاف و با قیمت مشخص بتوانند کالای خود را خریداری کنند. وی اظهار کرد: هر چقدر بتوان بورس کالا را تقویت کرده و تولیدکنندگان محصول بیشتری از آنچه تولید می‌کنند، در بورس کالا عرضه کنند، فضای کالایی شفاف‌تری به وجود خواهد آمد. به گفته «سعیدی»، با ثبت دقیق اطلاعات، آمار و ارقام واقعی از میزان عرضه و تقاضای محصول به دست می‌آید و می‌توان نسبت به روند آن در کشور آگاهی لازم را به دست آورد.

تأمین مالی و مدیریت ریسک

معاون سابق سازمان بورس و اوراق بهادار با بیان اینکه با تقویت بورس کالا، فضای کار برای تولیدکننده نیز بسیار بهتر خواهد بود، گفت: بورس کالا دو ابزار مالی مهم و کاربردی را در کنار معاملات فیزیکی خود ارائه می‌دهد؛ یکی ابزار تأمین مالی برای تولیدات داخلی است تا تولیدکننده از طریق بورس کالا بتواند منابع مورد نیاز خود را تأمین کند که این کار به کمک اوراق سلف موازی استاندارد و نیز قراردادهای سلف و سایر ابزارها صورت می‌گیرد. وی ادامه داد: همچنین اگر عرضه‌انواع کالا در بورس بیشتر شده و تولیدکننده در صد بیشتری از محصولات تولیدی خود را در بورس عرضه کند، می‌تواند از ابزارهای مدیریت ریسک به عنوان ابزار دوم ارائه شده توسط بورس بهره‌برداری کرده و به نحو مطلوبی از آنها

گفت و گو با «بهادر بیژنی» مشاور رییس سازمان بورس و اوراق بهادار

سکوی صادرات

بورس کالا فرصت ورود به بازار صادرات قیر، فرش و پسته را دارد

سودابه کیوان فر

نقش راهاندازی سکوهای معاملاتی

مشترک بین بورس کالای ایران با بورس کالای دیگر کشورها را در توسعه این بازار چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بورس کالای ایران در واقع در حوزه روابط بین‌الملل یکی از پیشروترین بورس‌های ما است که در بحث راهاندازی سکوهای معاملاتی مشترک با بورس کالای هند برای معامله محصولات از جمله قیر پیشرفت بسیار خوبی حاصل شده است. البته بورس کالا پروژه‌های دیگری هم در کشورهایی از جمله عراق و نیز همکاری با بورس سن پترزبورگ در دست اجرا دارد. به اعتقاد بنده، راهاندازی این سکوهای معاملاتی مشترک می‌تواند، هم در بحث کیفیت و هم در بحث شفافیت و قیمت بسیار کمک‌کننده باشد.

آزادسازی اقتصادی، دستیابی به اقتصاد آزاد، به دست آوردن سهمی از بازار جهانی و برخوردار شدن از روابط و تجارت بین‌الملل نیازمند بهره‌گیری از پتانسیل‌های بازار سرمایه به ویژه بورس‌های کالایی است. در این راستا، صادرات انواع کالا از درجه بورس کالا در حالی در برخی محصولات در حال انجام است که توسعه بخش صادراتی در صنایع دیگر نیز می‌تواند فرآیند صادرات محصول را برای تولیدکنندگان تسهیل کند. این بازار علاوه بر مناسب کردن قیمت‌ها، دسترسی متقاضی و عرضه‌کننده با یکدیگر

را آسان‌تر می‌کند و در راستای همگن شدن با مکانیسم سایر بورس‌های دنیا حرکت می‌کند. در این زمینه، راهاندازی و توسعه سکوهای معاملاتی مشترک یکی از مهم‌ترین راه‌های توسعه روابط بین‌الملل بورس کالای ایران با دیگر بورس‌های کالایی محسوب می‌شود. اتفاقی که در سال گذشته با راهاندازی سکوی معاملاتی مشترک ایران و هند کلید خورد تا درجه‌ای جدید پیش روی فعالیت‌های بورس کالا باز شود. در همین ارتباط با «بهادر بیژنی» مشاور رییس سازمان بورس و اوراق بهادار در امور بین‌الملل به گفت و گو پرداختیم که شرح آن در ادامه آمده است.

راه اندازی سکوی معاملاتی مشترک با کشور هند رسماً علاقه مندی خود را ابراز کرد تا فعالیت این سکوی مشترک بین دو کشور به صورت اجرایی و در حجم بالایی هر چه سریع تر شروع شود.

❖ **به نظر جنابعالی چه محصولاتی را بیشتر می توان از طریق سکوی معاملاتی مشترک معامله کرد؟**

به نظر من برای معامله محصولاتی که ایران در حال حاضر در حوزه صادرات آن فعالیت دارد، می توان از طریق سکوهای معاملاتی مشترک ورود پیدا کرد؛ به عنوان مثال، محصولاتی مثل پسته یا فرش ایرانی و سایر محصولاتی که صادراتش با حجم بالا انجام می شود، می توان از طریق سکوهای معاملاتی مشترک وارد معامله با دیگر کشورها شد. این ها همه فرصتهایی است که بورس کالای ما می تواند از آن استفاده کند.

❖ **استقبال از سمت کشورهای دیگر برای همکاری با بازار سرمایه ما و به ویژه بورس کالای ایران چگونه است؟ با توجه به بحث تحریم هایی که علیه کشور اعمال می شود، آیا می توانیم برای افزایش تعداد سکوهای معاملاتی مشترک و حجم مبادلات کالا از این طریق امیدوار باشیم؟**

من فکر می کنم این امکان وجود دارد، به طوری که در مذاکرات اخیر بحث همکاری بین بورس کالای ایران و سنگاپور نیز مطرح شده است. بر همین اساس اعتقاد دارم تعداد کشورهایی که تمایل به همکاری دارند خیلی فراتر از این است؛ البته شاید بهتر باشد به جای افزایش تعداد کشورها برای همکاری، بر چند کشور تمرکز کنیم؛ چرا که الان بورس کالای ما بورس شناخته شده ای در جهان شده و اعتباری کسب کرده است؛ نکته مهم این است که این اعتبار حفظ شود و پس از آنکه پروژه های تعریف شده برای همکاری با این چند کشور اجرایی شد، می توانیم به همکاری با دیگر کشورها و سایر محصولات و بازارها نیز فکر کنیم.

بین مدیران بورس کالا به آنها وسعت نظری داده است که تأثیر اولیه آن در بهبود شرایط بازار خودمان در داخل کشور اعمال شده و تأثیر غیرمستقیم آن موجب گسترش شفافیت و استانداردها و بهبود شرایط بازار داخلی شده است.

❖ **دیگر پروژه ها در چه مرحله ای هستند؟**

بورس کالا برای ورود به بازار عراق بسیار جدی است. در حال حاضر نیز مدیر عامل بورس کالا در گروه همکاری اقتصادی بین ایران و عراق عضو است و این امر کمک می کند که دو کشور بتوانند پروژه های مشترکشان را جلو ببرند. من فکر می کنم که بورس کالا در حوزه مشاوره هم می تواند برای راه اندازی بورس های کالایی به دیگر کشورها کمک کند؛ زیرا تجربیاتی که بورس کالا دارد و با تلاش هایی که در این مجموعه صورت گرفته، الان به یکی از مهم ترین بورس های کشور تبدیل شده است و می تواند در تعامل با کشورهای همسایه و حتی برای دیگر کشورها هم مفید باشد.

❖ **همکاری با بورس سن پترزبورگ و راه اندازی سکوی معاملاتی مشترک در چه مرحله ای است؟**

در خصوص همکاری با بورس سن پترزبورگ با جدیتی که در بین مدیران مجموعه بورس کالا وجود دارد، امیدوارم بتوانیم امسال به نتایج و توافقات خوبی در حوزه های مختلف کالایی برسیم.

❖ **می توان امید داشت که در سال جاری تعداد سکوهای معاملاتی مشترک ما به سه سکوی افزایش یابد؟**

به عنوان نهاد ناظر در بازار سرمایه امیدواریم بورس کالا این قول را به ما بدهد تا شاهد راه اندازی سکوهای معاملاتی مشترک یکی پس از دیگری باشیم. سازمان نیز از این اتفاق استقبال می کند؛ به طوری که در زمان

❖ **کدام یک از این پروژه ها به مرحله اجرا و راه اندازی رسیده است؟**

مستحضرد که قیر ایران از راه های مختلفی به دست هندی ها می رسد. در این مسیر امکان دارد هم در بحث کیفیت قیر مداخله هایی انجام شود و هم قیمت آن تحت تأثیر قرار گیرد. در همین راستا، نهاد ناظر بازار سرمایه هند (SEBI) و نهاد ناظر بازار سرمایه ایران (SEO) موافقت نامه ای امضا کردند و یکی از بحث های جدی همکاری بین بورس های کالای دو کشور بود که در نهایت جزئیات کامل راه اندازی سکوی معاملاتی مشترک در بورس کالا طراحی شد و امیدواریم این بحث در سال جاری به صورت جدی عملیاتی شود و بتوانیم شاهد معامله قیر بین ایران و هند منحصر از طریق بورس کالا باشیم.

❖ **با توجه به کیفیت بالای قیر تولید شده در کشور، راه اندازی این سکوی معاملاتی مشترک چقدر در برندسازی قیر ایرانی و افزایش کیفیت محصول تحولی به مشتریان خارجی و همچنین برای جلوگیری از مواردی همچون قاچاق یا صادرات و واردات غیر مجاز کالا، اثر گذار است؟**

توسعه این سکوهای معاملاتی خیلی می تواند کمک کننده باشد. از این جهت که باعث حذف واسطه های غیر ضرور می شود. متأسفانه ما شاهد هستیم که کیفیت بالای قیر ایران بعضی مواقع در فرآیندی که محصول به دست مشتریان هندی می رسد به دست بعضی از واسطه ها با تغییراتی همراه شده و با ناخالصی هایی مخلوط می شود. از این رو، راه اندازی سکوی معاملاتی مشترک جلوی این سوءاستفاده ها را می گیرد. با توجه به سابقه موفق بورس کالا در حوزه محصولات کشاورزی و پتروشیمی دلیلی نمی بینیم که در مورد قیر نتوانیم با کشور های خارجی وارد معامله شویم؛ چرا که بورس کالا دید بین المللی دارد و این یکی

از دلایل موفقیت این بورس است. وجود دید بین المللی در

سحر نمایی

تأثیر و اهمیت بازارهای کالایی به عنوان یک عنصر کلیدی و تعیین کننده در توسعه همه جانبه کشور از یک طرف و تقارن مابین کارکردهای بازار مالی و سطح توسعه اقتصادی کشور در بورس کالای ایران باعث شده تا مقوله ارزیابی کارآمدی و اثربخشی این بازارها مورد توجه سیاست گذاران و برنامه ریزان اقتصادی کشور قرار گیرد.

حوزه عملیات و نظارت بورس کالای ایران نیز بر همین مبنا به منظور ایجاد فرآیند منظم و شفاف در معاملات، ارزیابی روشمند صرفه اقتصادی عملیات بازار و گزارش نتایج ارزیابی به منظور بهبود عملیات کل بازار، شکل گرفته است. برای پیگیری جزییات عملیاتی این بازار کالایی و اقدامات آن در سال جاری به سراغ «علی پناهی» معاون عملیات و نظارت بورس کالای ایران رفته ایم؛ وی از عملکرد سال گذشته و برنامه های سال جاری این شرکت خبر می دهد.

معاون عملیات و نظارت بورس کالای ایران در ابتدا با تعریف کوتاهی از وظایف این حوزه اظهار کرد: برای اینکه محصولات کالایی در بورس کالای ایران معامله شوند به یکسری اقدامات و هماهنگی ها نیاز است که بخشی از این ها در قالب دستورالعمل ها، قوانین و مقررات و نرم افزارها و بخشی دیگر در چهار چوب تعامل با نهادها و انجمن های مرتبط با ذینفعان کالاهای صورت می گیرد؛ این اقدامات بخشی از وظایف حوزه عملیاتی بورس کالای ایران است.

وی افزود: از جمله کارهایی که ما طی سال گذشته در بخش عملیات و نظارت بر بازار انجام داده ایم، برقراری ارتباط و تقویت آن با انجمن ها، تشکل ها و دستگاه های سیاست گذار بوده تا بتوانیم یک تعادل نسبی در بازار ایجاد کنیم. «پناهی» در پاسخ به این سؤال که آیا بخش عملیات در روندهای خارج از بورس نیز حضور دارد و تعاملات این بازار مالی تا چه حد گسترده است؟ پاسخ داد: خارج از مجموعه بورس کالا نیز تعاملاتی شکل گرفته است که بخشی از این تعاملات مربوط به حوزه عملیات است. زمانی که قرار است قیمت های پایه در بورس کالا تعیین شوند، این مقوله طبق دستورالعمل ها و مقررات، از سیاست های دولت و رویکرد انجمن ها و تشکل ها متأثر است، در نتیجه ما در حوزه عملیات باید با این تشکل ها در مورد قیمت پایه، میزان عرضه و تقاضا، آن تعامل لازم را ایجاد کنیم که این کار طی سال گذشته با موفقیت صورت گرفت.

وی ادامه داد: بخشی از این تعاملات نیز به بعد نظارتی بر می گردد، به هر حال بخشی از کالاها در کشور دارای کمبود عرضه هستند؛ بنابراین برای اینکه بتوانیم این کمبودها را مدیریت کنیم باید تقاضا را با نظارت بر اطلاعات اخذ شده از سوی مشتریان متعادل سازیم، به این مفهوم که این امکان فراهم شود که مشتریان واقعی وارد بازار شوند؛ در این رابطه نیز با دستگاه های اجرایی متعددی از جمله سازمان بازرسی، سازمان حمایت از مصرف کننده، سازمان بورس و کارگزاری ها از یک طرف و نهادهایی مثل گمرک، شرکت پخش و پالایش، شرکت صنایع ملی پتروشیمی و شرکت بازرگانی دولتی هم به عنوان عرضه کننده و هم به عنوان سیاست گذار در حوزه های مختلف عملیاتی تعاملات سیستماتیک برقرار کرده ایم تا به یک بازار با ثبات برسیم. معاون عملیات و نظارت بر بازار بورس کالای ایران در رابطه با به روز کردن دستورالعمل ها گفت: با توجه به

اینکه دستورالعمل های کنونی در پارای موارد پاسخگوی نیازهای فعالان بازار نیستند و نیازها متنوع تر شده اند، ما شروع به اصلاح بخشی از دستورالعمل های مرتبط با حوزه عملیات کرده ایم؛ از جمله دستورالعمل پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا. «پناهی» در مورد نظارت بر میزان خرید مناطق آزاد نیز گفت: در این رابطه سعی کردیم نظارت دقیقی روی خریداران داشته باشیم و با ایجاد امکاناتی برای کارگزاران سعی کردیم هم فعالیت های مناطق آزاد را گسترش دهیم و هم انگیزه ای برای نظارت بیشتر دستگاه های اجرایی مناطق آزاد بر معاملات فراهم کنیم. به گفته وی در حوزه پذیرش کالاهای نیز اقدامات مناسبی صورت گرفته است، به طوری که طی سال گذشته کالاهای متعددی پذیرش شدند که مهم ترین بحث در این حوزه تکمیل زنجیره ارزش فولاد بود، به طوری که گندله، کنسانتره و آهن اسفنجی پذیرش و آهن اسفنجی و کنسانتره نیز مورد معامله قرار گرفتند و به نوعی موجب تکمیل این زنجیره شد. معاون عملیات و نظارت بورس کالای ایران ادامه داد: در حوزه پتروشیمی نیز تلاش بر این بود که امکان استفاده از گواهی سپرده برای بخشی از تعاونی های این حوزه جهت تنظیم بازار و ایجاد نقد شوندگی در بازار فراهم شود که خوشبختانه این امکان نیز ایجاد شد؛ یکی دیگر از نکات کلیدی در حوزه عملیات، نیز راه اندازی قرارداد پرمیوم و شروع حجم معاملات بالا بود که این موضوع امکان پوشش ریسک مناسبی را برای فعالان ایجاد می کند. «پناهی» افزود: در حوزه کشاورزی نیز سعی کردیم ضمن فراهم کردن زمینه عرضه گسترده شرکت بازرگانی دولتی، نظارت دقیقی نیز بر فرآیند تسویه معاملات داشته باشیم تا جایی که تحویل بر اساس مقررات بورس صورت پذیرد البته در حوزه کشاورزی، عرضه جوجه یکروزه نیز که نقش کلیدی در زنجیره ارزش مرغ و محصولات کشاورزی دارد، انجام شد و معاملات محصولات کشاورزی گسترش پیدا کرد. معاون عملیات و نظارت بورس کالای ایران تأکید کرد: یکی از بحث های کلیدی در حوزه عملیاتی این است که روی شکایاتی که در مورد هر یک از بخش های عملیاتی انجام می شود، رسیدگی به موقع صورت گیرد و بر همین اساس با برگزاری جلسات متعدد کمیته رسیدگی به شکایات، طرفین به خواسته هایشان بر اساس شرایط اطلاعیه عرضه برسند که خوشبختانه بازخورد های خوبی هم تاکنون داشته است. «پناهی» در ادامه به برنامه های سال آتی حوزه عملیات و نظارت بر بازار بورس کالای ایران نیز اشاره و اظهار کرد: در مورد برنامه های بورس کالا طی سال ۹۷ چند پروژه در دست اجرا است که یکی از آنها سیستمی کردن پذیرش کالا است که موجب تسهیل در روند پذیرش و نظارت، کاهش بروکراسی و شفاف سازی بیشتر این بازار کالایی می شود. به گفته وی بحث دریافت اطلاعات و قابل تحویل شدن صورت های مالی کارگزاران به صورت سیستمی نیز اقدام دیگر حوزه عملیات و نظارت بازار است که هم از حجم کاغذبازی های کاهد و هم موجب کاهش حجم کار همکاران و کارگزاری های می شود. «پناهی» در پایان گفت: نکته دیگر در این زمینه بحث تقویت نظارت بر قراردادهای مشتقه و حوزه فیزیکی است که با تعریف انواع و اقسام هشدارهای نظارتی هم بازار کنونی تقویت می شود و هم بحث نظارت دقیق بر معاملات ارز در صورت شروع آن در بورس را تضمین می کند.

«علی پناهی»
از مهمترین اقدامات
حوزه عملیات نظارت
می گوید

تعامل با
انجمن ها

«جواد فلاح» مدیر مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک بورس کالای ایران تشریح کرد

۱۰ اقدام

حال بررسی است. افزون بر این موارد، دستورالعمل معاملات مبتنی بر رویت نیز در حال تدوین بوده و موضوع حمل و نقل پس از معامله نیز در حال طراحی مدل‌های مربوطه است. در بحث بازنگری معاملات گواهی سپرده کالایی و قبض انبار نیز بررسی‌ها همچنان در حال پیگیری و انجام است. امکانسنجی استفاده از تکنولوژی بلاکچین به عنوان جدیدترین تحول در حوزه انتقال داده‌ها از موارد دیگری است که در این مدیریت در حال بررسی است. هدف از این پروژه، تبیین ماهیت کاربردی تکنولوژی بلاکچین و همچنین بررسی امکان استفاده از تکنولوژی بلاکچین در فرآیندهای بورسی است.

از دیگر اقدامات مدیریت مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک بورس کالای ایران می‌توان به انتشار ترجمه کتاب اشاره کرد که «راهنمای جامع ابزارهای معاملاتی بورس کالای ایران» و «بورس‌های کالا و مشتقات در آفریقا» طی روزهای برگزاری یازدهمین نمایشگاه بین‌المللی بورس، بانک و بیمه در فروردین ماه ۱۳۹۷ رونمایی شدند؛ همچنین تدوین و بازنگری کتاب «طراحی قانون قبض انبار» از اقدامات دیگری است که در این حوزه در حال انجام است.

در زمینه اقدامات آموزشی و فرهنگ‌سازی نیز طی سال گذشته به صورت مرتب دوره‌های آموزشی فصلی رایگان تدوین و از طریق رسانه‌ها برای ذینفعان اطلاع‌رسانی شد. همچنین دوره‌های اختصاصی برای ذینفعانی که نیاز به آموزش داشتند، برگزار شد که در مجموع کل دوره‌های آموزشی در سال ۱۳۹۶، ۱۵ هزار نفر ساعت بوده است.

از اقدامات دیگری که در سال گذشته اجرایی شده می‌توان به برگزاری میزهای تخصصی کالاهای کشاورزی با ذینفعان حوزه کشاورزی به منظور بهره‌گیری از نقطه نظرات مختلف به صورت دو جلسه در ماه اشاره کرد که طراحی مدل‌های اختصاصی برای کالاهای بخش کشاورزی براساس نیاز هر محصول مهمترین خروجی این جلسات بوده است.

همچنین برگزاری شورای پژوهشی طی دو جلسه در ماه با حضور استادان حوزه مالی به منظور طراحی ابزارهای جدید در بورس کالا و استفاده از نقطه نظرات صاحب نظران از اقدامات دیگری است که می‌توان به آنها اشاره کرد. استقرار سیستم‌های مدیریت ریسک یکپارچه و برنامه ریزی در سال ۹۶ نیز دو اقدام دیگری بوده که طی سال گذشته در این حوزه به اجرا درآمده و با تغییر ساختار سازمانی بورس کالای ایران، این دو مأموریت به مدیریت برنامه‌ریزی و ارزیابی عملکرد منتقل شده است.

در نهایت طی سال گذشته، درخواست‌های مطالعاتی و پژوهشی که در راستای حمایت از پایان‌نامه‌ها و پژوهش‌نامه‌ها به بورس کالا رسیده، توسط شورای پژوهشی این مجموعه مورد ارزیابی قرار گرفت که در مجموع تعداد ۱۱ درخواست در سال ۱۳۹۶ وصول و بررسی شد.

ضرورت تشکیل بورس کالا در ایران از آن جهت است که بازار کالاهای پایه در بخش‌های مختلف صنعتی، پتروشیمی و کشاورزی در کشور همواره با محدودیت‌ها و دشواری‌های ساختاری زیادی روبرو بوده و بخش عمده‌ای از این مشکلات مربوط به عدم استفاده از ابزارهای نوین اقتصادی، ساختار نامناسب و ناکارآمدی بازار است که با وجود تلاش‌های بسیار انجام شده توسط دولت‌های محترم طی ۲ دهه اخیر در جهت اصلاح این ساختار، اما شاهد عدم بازدهی مناسب و حصول نتایج مورد انتظار در این بخش بوده‌ایم؛ به گونه‌ای که علی‌رغم صرف هزینه‌های بسیار توسط دولت‌ها برای تنظیم بازار و تعیین قیمت نهاده‌ها و محصولات، اما در بخش تولید و توزیع و در پی آن مصرف‌کنندگان همواره با مشکلات فراوانی روبرو بوده‌اند.

بورس کالای ایران با ایجاد بازار شفاف جهت تسهیل معاملات و کشف نرخ کالاهای اساسی و مواد اولیه واسطه‌ای بر اساس مکانیزم عرضه و تقاضا، ضمن تضمین تعهدات طرفین معامله، ابزارهای تأمین مالی و مدیریت ریسک را در اختیار فعالان بازار قرار می‌دهد؛ به عبارت دیگر، در افق چشم انداز، بورس کالای ایران مرجع قیمت‌گذاری کالاهای اساسی و مواد اولیه واسطه‌ای در منطقه و یکی از گزینه‌های اولویت‌دار تولیدکنندگان برای تأمین مالی و پوشش ریسک تجاری است.

مدیریت مطالعات اقتصادی بورس کالای ایران در سال ۱۳۹۶ نیز در راستای عمل به اهداف و رویکردهای تعریف شده و مأموریت‌های خود، بیشتر در زمینه طراحی ابزارها و اوراقی که بتواند نیازهای بازار کالایی را در کشور پوشش دهد، فعالیت کرد. فعالیت و اقداماتی که در برخی موارد به نتیجه رسید و تبدیل به دستورالعمل‌ها شد و پس از تصویب به اجرا درآمد.

در برخی موارد نیز پیشنهادها دستورالعمل‌ها در سال ۱۳۹۶ تهیه شد و نمونه‌هایی نیز در حال تکمیل مطالعات اقتصادی مورد نیاز و سنجش ریسک‌های مرتبط هستند؛ به عنوان مثال، روش معاملاتی کشف پرمیوم از مرحله مطالعه به مرحله اجرا رسید؛ به طوری که در پایان سال ۱۳۹۶ اولین قرارداد کشف پرمیوم مورد معامله قرار گرفت. به این ترتیب، در تاریخ ۲۸ اسفندماه سال گذشته با تعهد انجام معامله ۱٫۵ میلیون تن و کیوم باتوم براساس قرارداد سلف در قالب قرارداد کشف پرمیوم، از این ابزار جدید مالی بورس کالای ایران رونمایی شد.

تصویب معاملات حق امتیاز در شورای عالی بورس و اوراق بهادار به عنوان یک ورقه بهادار یکی از اقدامات بورس کالای ایران بوده و روش مناقصه نیز در صف مصوبات این شورا قرار گرفته است.

همچنین در راستای ادامه پیگیری‌های انجام شده در سال گذشته، دستورالعمل اوراق خرید دین نیز همچنان در صف کمیته تدوین مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار قرار دارد و پیشنهادها دستورالعمل روش تهاثری در بورس کالای ایران در

اقدامات بازار فیزیکی

◀ اکبر میرزاپور

مدیر توسعه بازار فیزیکی بورس کالای ایران

به دلیل گستردگی بازارهای کالایی و نیازهای مختلف ذینفعان و فعالان این بازارها به ابزارهای معاملاتی جدید و تأمین مالی،

تمرکز روی توسعه بازار و ابزارهای آن ضرورت می‌یابد. در این زمینه لازم است گروه‌های کالایی مختلف محصولات تولید داخلی و وارداتی شناسایی و مورد بررسی قرار گرفته و ابزارهایی که می‌توانند به ذینفعان این حوزه کمک کنند، شناسایی و ایجاد شوند. در بورس کالای نیز مدیریت توسعه بازار فیزیکی با همین مأموریت فعالیت

می‌کند.

به این ترتیب، مذاکره با فعالان بازار، درک مشخصات بازار هر کالا و مشکلات موجود برای فعالان آن، اولین اقدام در مسیر توسعه بازار است. معرفی کالاهای جدید و امکان‌سنجی پذیرش آنها در بازار فیزیکی نیز از دیگر اقدامات این حوزه است. برخی نهادهای عمومی یا خصوصی نیز برای برطرف کردن نیازهای خود، آنها را به بورس ارائه می‌کنند تا با همکاری واحدهای مختلف، مدل و الگویی برای برطرف کردن نیازهای مختلف بازار کالایی طراحی کرد. در ادامه به جزئیات اقدامات حوزه توسعه بازار فیزیکی در سال ۱۳۹۶ و برنامه‌های پیش‌بینی شده برای سال جاری پرداخته می‌شود.

◀ **اهم دستاوردهای سال ۱۳۹۶**

آغاز فعالیت در سال ۱۳۹۶، با ابلاغیه هیأت

محترم دولت برای اجرای سیاست تضمینی محصولات ذرت دانه‌ای و جو دامی در کل کشور همراه شد. به این ترتیب، اصلی‌ترین مأموریت این واحد، تمرکز روی اجرای طرح قیمت تضمینی در قالب دو مسیر عرضه توسط مباشر در بازار فیزیکی و عرضه توسط کشاورزان در بازار گواهی سپرده کالایی بود.

به منظور اجرای طرح در پنج استان مشمول گواهی سپرده کالایی برای محصول جو دامی، ۱۸ انبار مورد پذیرش قرار گرفت. همچنین، برای پنج استان مشمول گواهی سپرده کالایی محصول ذرت دانه‌ای، ۶۹ انبار محصول زراعی مورد پذیرش قرار گرفت. این تعداد انبار از میان تعداد زیادی انبار متقاضی بخش خصوصی و دولتی با بازرسی شرایط فنی و عملیاتی گزینش شدند.

معامله ۳۶۱ هزار و ۸۷۷ تن جو دامی در قالب بازار گواهی سپرده و فیزیکی برای ۲۲ هزار

و مباشرترین دولتی آغاز خواهد شد. البته ناگفته نماند که روند قیمت محصولات در بازار و بالاتر بودن قیمت‌های بازار از قیمت‌های تضمینی مورد تصویب دولت، چشم‌انداز مبهمی برای اجرای سیاست قیمت تضمینی ایجاد کرده است؛ اما فرصت مناسبی فراهم می‌سازد تا بتوان فرآیندهای پذیرش انبارها در بورس کالا را بهبود و توسعه بخشید و امر پذیرش را برای انبارداران تسهیل کرد. از دیگر برنامه‌های سال ۹۷، پیگیری و راه‌اندازی کارکرد توثیق گواهی سپرده کالایی است. یکی از مزایای گواهی سپرده کالایی با دارایی پایه دارای ماندگاری بالا، این است که دارنده آن از ویژگی وثیقه جهت دریافت تسهیلات از بانک‌های طرف قرارداد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار استفاده کند. این موضوع اکنون در دستور کار قرار دارد و نیازمند تفاهم‌نامه سه‌جانبه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی، بانک متقاضی پرداخت تسهیلات و بورس کالای ایران است. پیاده‌سازی الگوی معافیت مالیاتی معاملات گواهی سپرده کالایی نیز از برنامه‌های سال ۹۷ در این واحد است. این موضوع نیازمند ابلاغ بخشنامه‌های لازم از سوی سازمان امور مالیاتی است که پس از آن باید جهت پیاده‌سازی و اعمال معافیت، اقدام کرد.

توسعه معاملات گواهی سپرده کالایی از طریق توسعه دارایی‌های پایه برای آن نیز در برنامه‌های سال ۹۷ قرار دارد. در این زمینه روی برخی کالاهای منتخب مطالعات اولیه در حال انجام است که بتوان از میان آنها، آن کالایی که امکان موفقیت بالاتری دارد را انتخاب کرد.

کل ۱۲۵۲ کیلوگرم کل معاملات گواهی سپرده کالایی زعفران را در برداشت. در این حوزه نیز بیش از ۱۰ دوره آموزشی و توجیهی مختلف در استان خراسان رضوی برگزار شده است و دو انبار در مشهد و تربت حیدریه مورد پذیرش قرار گرفته‌اند. در حوزه گواهی سپرده سکه طلا که از اسفند ۹۴ معاملات آن آغاز شده است، یک خزانه جدید (بانک سامان) مورد پذیرش قرار گرفت و نماد آن ایجاد شد. معامله ۲۸ هزار و ۷۷۰ گواهی سپرده سکه طلا از طریق دو انبار پذیرش شده (رفاه و سامان)، از دستاوردهای سال ۹۶ بوده است. گواهی سپرده کالایی به عنوان یک ابزار مبتنی بر سکه طلا، در فرآیند تحویل قراردادهای آتی سکه طلا مورد استفاده قرار گرفت و اکنون هر مشتری که در سررسید قرارداد آتی موقعیت تعهدی باز فروش داشته باشد، باید در خزانه بانک رفاه دارای گواهی سپرده سکه باشد تا فرآیند تحویل از طریق انتقال مالکیت آنها به دارندگان موقعیت تعهدی باز خرید، صورت گیرد. همچنین محصولات پتروشیمی از ابتدای سال در فهرست دارایی‌های پایه راه‌اندازی گواهی سپرده کالایی قرار داشتند که در نهایت با یک انبار پذیرش شده از شرکت بازرگانی پتروشیمی، ۴۴ تن محصول در قالب گواهی سپرده کالایی مورد معامله قرار گرفت.

❖ برنامه‌های سال ۱۳۹۷

محصولات کشاورزی به عنوان محور اصلی توسعه بازار، در دستور کار این مدیریت قرار دارند. برنامه داریم که طی سال ۹۷ نیز اجرای ماده ۳۳ در اولویت این واحد باشد و با ابلاغ هیأت محترم دولت، برنامه‌ریزی در این زمینه با نهادهای متولی

و ۶۰۴ کشاورز و ذرت دانده‌ای در کل کشور با حجم ۶۵۲ هزار و ۳۸۶ تن در قالب بازار گواهی سپرده و فیزیکی برای ۲۰ هزار و ۵۹۵ کشاورز، از دستاوردهای مهم این حوزه بود.

علاوه بر این، اجرای سیاست قیمت تضمینی برای محصول گندم در چهار استان، معامله ۴۰ هزار تن از محصول کشاورزان این استان‌ها را در پی داشت. در مجموع اطلاعات ۲۵۱ هزار نفر از کشاورزان جو و ذرت از طریق سامانه ثبت اطلاعات کشاورزان جمع‌آوری و ارزشیابی و ۱۱۱ هزار شماره حساب متعلق به کشاورزان از طریق سامانه ثبت اطلاعات کشاورزان مورد راستی‌آزمایی قرار گرفت. همچنین، به منظور عرضه محصول توسط کشاورزان در بازار گواهی سپرده کالایی، کد معاملاتی برای حدود ۲۲ هزار و ۶۰۰ کشاورز برای استان‌های مشمول اجرای طرح از طریق گواهی سپرده کالایی اخذ شد. یکی از محصولات باغی که در این سال مورد توجه مسئولان در استان عمده تولیدکننده آن قرار گرفت، پسته بود که جلسات مذاکره و دوره‌های آموزشی متعددی برای آن در استان کرمان برگزار شد. به این ترتیب، معاملات آن ابتدا در بازار فیزیکی و سپس به صورت گواهی سپرده کالایی آن راه‌اندازی شد؛ در سال ۹۶، سه انبار در زرنند، سیرجان و دامغان جهت معاملات گواهی سپرده کالایی پسته در بورس کالای ایران پذیرش شدند. تلاش دیگر این واحد در حوزه توسعه بازار، تمرکز روی محصول زعفران بود. در سال ۱۳۹۶ اجرای سیاست خرید توافقی روی زعفران، معاملاتی بالغ بر ۶۸۷ کیلوگرم (۳۰ درصد محصول تحویل داده شده توسط کشاورزان به دو انبار مورد پذیرش بورس در خراسان رضوی) و در

حبیب رضا حدادی از عملکرد بورس کالا می گوید

شاگرد اول بازار سرمایه

شرایط اقتصاد و صنایع در سراسر جهان هستند. بر این اساس لزوم بهره‌مندی و استفاده از این مزایا تا جایی پیش رفته است که این روزها بورس‌های کالایی در دنیا از جایگاه ارج و قرب ویژه‌ای برخوردار شده‌اند. البته در کشور ما نیز بورس کالای ایران با گذر عمر کوتاهی از فعالیتش توانسته از جایگاه و اهمیت دو چندانی برخوردار شود. بر این اساس به بهانه ثبت رکوردهای جدید بورس کالا در سال ۹۶ و همچنین جایگاه این بورس در تحقق شعار امسال با محوریت «حمایت از کالای ایرانی» با «حبیب رضا حدادی» مدیر عامل و عضو هیأت مدیره تأمین سرمایه امید به گفت و گو پرداختیم که در ادامه تقدیم می‌شود:

به باور کارشناسان «شفافیت دادوستدها»، «از میان رفتن واسطه‌ها و دلال‌ها»، «اعمال مکانیزم عرضه و تقاضا برای تعیین قیمت محصولات»، «از میان رفتن نوسانات کاذب قیمت محصولات»، «مدیریت ریسک و محافظت از نوسانات آتی قیمت»، «ایجاد نظام قیمت‌گذاری شفاف بر پایه تعادل میان عرضه و تقاضا و نیاز بازار»، «ایجاد سیستم جمع‌آوری، پردازش و تحلیل اطلاعات و آمار تولید، واردات، صادرات و مصرف در جهت اطلاع‌رسانی مناسب به بازار و تصمیم‌گیری مطلوب معامله‌گران» و «ایجاد هماهنگی میان بخش‌های تولیدی و بازرگانی در زمینه واردات، صادرات و بازار مصرف»، از جمله کارکردهای بازارهای کالایی در راستای بهبود

شفافیت معاملات و تبادل مستقیم کالا و محصولات بدون حضور سوداگران را به جرات می‌توان اصلی‌ترین ویژگی بورس کالا قلمداد کرد. تبادل کالا و محصولات مختلف در این بازار به صورت مستقیم، زمینه برچیده و توانسته اعتماد عمومی جامعه را به سوی خود جذب کند؛ به ویژه آن که نقش نظارتی بورس از طرف قانون‌گذار برای این بازار در نظر گرفته شده است. وظیفه سنگین بورس کالا در نظارت بر حسن انجام تعهدات طرفین معامله موجب شده است نوسانات کاذب محصولات مختلف عرضه شده در آن به حداقل ممکن رسانده شود.

شفافیت و تقابل بی‌واسطه عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان در این بازار سبب کشف قیمت

کارآمد و رقابتی است که در آن با استفاده از قراردادهای و اوراق قابل معامله مختلف نسبت به تأمین مالی شرکت‌های تولیدی و تسهیل مبادلات و معاملات کالاهای اساسی و استراتژیک اقدام می‌شود. بورس کالا از بدو تأسیس که با راه‌اندازی بورس فلزات در شهریور ۱۳۸۲ آغاز شد تاکنون، نقش کم‌نظیری در توسعه اقتصادی کشور ایفا کرده است و در حال حاضر با به روز رسانی قوانین و مقررات حاکم بر معاملات و نظارت و طراحی و ارائه ابزارهای نوین مالی، زمینه مناسبی را برای حضور و رقابت تولیدکنندگان، واسطه‌گران و مصرف‌کنندگان فراهم کرده است.

❖ **بورس کالا چه تأثیری می‌تواند بر تعمیق، گسترش و شفافیت بازار سرمایه کشور داشته باشد؟**

❖ **نقش بورس کالا در اقتصاد کشور و تأمین مالی تولیدکنندگان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

بازار سرمایه همواره از طریق ترغیب سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی به سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار منتشره بنگاه‌ها و شرکت‌های دولتی و خصوصی، نسبت به تجهیز منابع مالی برای بخش‌های مختلف واقعی و مولد اقتصاد اقدام کرده و به نوعی یکی از حمایت‌کنندگان جدی اقتصاد کلان کشور به حساب می‌آید. فلسفه تشکیل بورس‌ها، کمک به بخش واقعی اقتصاد است و این رسالت مهم با ابزارهای مالی مبتنی بر اوراق بهادار، کالاها و مشتقات آنها انجام می‌گیرد. بی‌شک یکی از ارکان حمایتگر اصلی بخش اقتصاد، بورس کالا است. بورس کالا محیطی کاملاً شفاف،

نسبت به امکان مدیریت ریسک نرخ ارز و تکمیل حمایت از کالای ایرانی اقدام کرد؛ به ویژه آنکه در چند ماه اخیر شاهد نوساناتی در نرخ ارز هستیم که بی شک اقتصاد کشور را تحت تأثیر خود قرار خواهد داد.

❖ پیشنهاد شما در خصوص بهبود عملکرد و رسالت و رسیدن به اهداف بورس کالا چیست؟

هر چند بورس کالا طی ۱۰ سال اخیر، عملکرد قابل قبولی در راستای تحقق اهداف از قبل پیش‌بینی شده داشته است، اما بی شک می‌توان با انجام برخی اقدامات تکمیلی، نسبت به بهبود وضعیت موجود اقدام کرد. یکی از اقدامات اساسی بورس تطبیق حداکثری قوانین و مقررات موجود با استانداردهای بین‌المللی البته با حفظ حاکمیت قوانین و مقررات بالادستی و متناسب با وضعیت کشور در جهت ارتقاء سطح تجاری کشور از طریق بازارهای مالی بین‌المللی است. اقدامی که می‌تواند حرکتی روبه جلو در جهت تأمین مالی بین‌الملل، جذب مشتریان خارجی برای محصولات و کالاهای ایرانی، افزایش صادرات کالا و محصولات از طریق بورس کالا و تصاحب سهم هر چه بیشتر از بازارهای جهانی محصولات مختلف صنعتی، معدنی و کشاورزی باشد. همچنین بورس کالا می‌تواند از طریق تسهیل فرآیندها و استقرار سامانه‌های هوشمند نسبت به بهبود عملکرد خویش گام برداشته و در کنار آن با استفاده از مکانیزم‌های انگیزشی و تشویقی مختلف نسبت به توسعه هر چه بیشتر بازار و مشتریان خود اقدام کند. بکارگیری ابزارهای تأمین مالی و معاملاتی متنوع و متناسب با نیاز مشتریان و توسعه ابزارهای مالی مورد استفاده در بورس کالا با استفاده از تجربیات موفق سایر کشورها، حضور هر چه بیشتر محصولات مختلف و توسعه دارایی‌های پایه مورد استفاده در ابزارهای مالی در کنار حمایت از محصولات شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط، از جمله سایر اقداماتی است که می‌تواند در راستای ارتقاء سطح کیفی و کمی بورس کالا مؤثر واقع شود. در پایان لازم به ذکر است که یکی از اقدامات اساسی که باید بیش از گذشته مورد توجه مسئولان محترم قرار گیرد، هماهنگی هر چه بیشتر بین بورس کالا و سایر ارکان بازار و استفاده حداکثری از ظرفیت نهادهای مختلف موجود در بازار است. در این میان، بی شک شرکت‌های تأمین سرمایه نیز می‌توانند همان گونه که تا به حال نقش خود را در این زمینه به خوبی ایفا کرده‌اند، در ادامه مسیر نیز هم‌راستا با سیاست‌های کلان اقتصادی و همگام با بورس کالای ایران در جهت حمایت از بخش واقعی اقتصاد اقدام کرده و به ایفای نقش خویش بپردازند.

پتروشیمی و کشاورزی در این بازار، حذف واسطه‌های مالی غیر ضروری در معاملات و تعامل بدون واسطه عرضه کنندگان و متقاضیان محصولات، کاهش نوسانات کاذب در بازار به حداقل ممکن و گسترش و تنوع ابزارهای مختلف مالی از جمله سلف و ابزار مشتقه آتی جهت داد و ستد در بازار و در جهت پوشش ریسک فعالان اقتصادی از جمله اقدامات مؤثر و در خور توجه بورس کالا طی ۱۰ سال اخیر در راستای تحقق اهداف از پیش تعیین شده برای آن محسوب می‌شود که به نظر می‌رسد به خوبی توانسته از عهده آن برآید و البته امکان بهبود آن و رسیدن به نقطه بهینه نیز در سایه برنامه‌ریزی و تلاش هر چه بیشتر مسئولان و کارشناسان آن فراهم است. سهم حدود ۴۸ درصدی بورس کالا از ارزش کل معاملات بازار سرمایه در سال ۱۳۹۶ نیز می‌تواند نشانه‌ای از حرکت پرشتاب بورس کالا به سمت تحقق اهداف و دستیابی به چشم‌انداز تعریف شده برای آن در نظر گرفت.

❖ نقش بورس کالا در تحقق شعار امسال چیست؟ بورس کالا تا چه اندازه می‌تواند به تحقق شعار «حمایت از کالای ایرانی» کمک کند؟ چه روش‌ها و سازوکارهایی برای تحقق آن وجود دارد؟

با توجه به نامگذاری امسال به عنوان سال «حمایت از کالای ایرانی» از سوی مقام معظم رهبری و حوزه مأموریتی بازار سرمایه و به ویژه بازار کالا، به نظر می‌رسد یکی از اساسی‌ترین بخش‌های اقتصادی کشور در جهت حمایت از کالای ایرانی، بورس کالا باشد. بورس کالا با استفاده از فضای شفاف موجود در آن و کمک به تشکیل بازار آزاد برای محصولات و بر اساس عرضه و تقاضای می‌تواند نقش قابل توجهی در زمینه حمایت از کالای ایرانی ایفا کند.

در همین راستا، بورس کالا می‌تواند از طریق اقداماتی همچون توسعه محصولات قابل عرضه در بخش‌های مختلف بازار و توسعه ابزارهای مالی جهت مدیریت ریسک طرفین معاملات و محافظت از نوسانات آتی قیمت، حمایت بیشتری از کالا و محصولات ایرانی به عمل آورد. یکی از اقدامات اصلی که می‌تواند نقش مهمی در حمایت از کالای ایرانی داشته باشد پوشش ریسک نرخ ارز برای صادرکنندگان محصولات و همچنین واردکنندگان مواد اولیه کشاورزی و صنایع مختلف است که می‌توان با راه‌اندازی هر چه سریع‌تر بازار آتی ارز

منصفانه محصولات مختلف عرضه شده در آن گردیده و معبر مناسبی جهت گذر از بازارهای سنتی به سمت بازارهای مدرن به شمار می‌رود. شفافیت معاملات موضوعی است که به عنوان یکی از دلایل موفقیت و نفوذ روزافزون بورس کالا در میان فعالان اقتصادی مطرح می‌شود و با امکان تخصیص بهینه منابع، زمینه رشد هر چه بیشتر در این زمینه را فراهم آورده است.

❖ عملکرد بورس کالا را در ۱۰ سال فعالیت این بورس چگونه ارزیابی می‌کنید؟

گسترش ابزارهای مختلف مالی از جمله استفاده از ابزارهای مشتقه به ویژه قراردادهای آتی در کنار توجه به بازار فیزیکی و استفاده از معاملات نقدی و سلف و همچنین ابزارهایی همچون گواهی سپرده کالایی و صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی، از جمله اقدامات مناسب بورس کالا طی سال‌های اخیر در راستای افزایش سهم خود در بازار مالی و اقتصاد کشور بوده است. راه‌اندازی تالارهای متنوع در زمینه‌های تخصصی پتروشیمی، صنعتی، فرآورده‌های نفتی و کشاورزی نیز در این بین کمک شایان توجهی به موفقیت این بورس کرده است؛ ضمن آنکه از نقش تنظیم‌گر بورس کالا نیز نباید غفلت کرد که به خوبی توانسته است در این زمینه از عهده وظایف و مسئولیت‌های قانونی خویش برآید.

کشف قیمت محصولات مختلف عرضه شده در بورس کالا به دور از نظام دستوری و با استفاده از فرآیند عرضه و تقاضای بازار در کنار ایجاد فضای شفاف معاملاتی از مهم‌ترین دستاوردهای چندین ساله بورس کالا به شمار می‌رود. همین عملکرد و ویژگی‌های در خور، بورس کالا را شایسته آن کرده است تا بتواند در سال‌های اخیر موفقیت‌های چشمگیری را به دست آورد که نمونه آن کسب رتبه اول در میان بورس‌های مختلف از نظر بیشترین ارزش معاملاتی و کسب رکورد ارزش کل معاملات در ۱۰ سال گذشته با حجم بیش از ۱۱۷ هزار میلیارد تومان در سال گذشته بوده است.

❖ آیا اهداف راه‌اندازی بورس کالا در کشور تاکنون محقق شده است، به چه میزان؟

همان‌طور که اشاره شد شفافیت در بورس کالا، کشف قیمت به صورت منصفانه و با بهره‌گیری از فرآیند عرضه و تقاضای بازار، راه‌اندازی تالارهای مختلف و عرضه انواع مختلف محصولات صنعتی و معدنی،

کشف قیمت محصولات مختلف عرضه شده در بورس کالا به دور از نظام دستوری و با استفاده از فرآیند عرضه و تقاضای بازار در کنار ایجاد فضای شفاف معاملاتی از مهم‌ترین دستاوردهای چندین ساله بورس کالا به شمار می‌رود

حمایت واقعی چیست؟

بدون توسعه شفافیت و رقابت نمی توان از کالای ایرانی حمایت کرد

رویا ذوالفقاری

تهران خاطر نشان کرد: در صورتی که بتوان در کشور شرایطی را فراهم کرد تا بخش عمده‌ای از کالاها در بورس عرضه شوند، علاوه بر اینکه این اقدام کمک به سزایی در افزایش رقابت بین تولیدکنندگان ایجاد می‌کند، زمینه ساز رعایت حقوق تولیدکنندگان هم خواهد بود. به گفته وی، بورس کالا علاوه بر اینکه موجب شفافیت و افزایش رقابت بین تولیدکنندگان می‌شود، تأثیر بسیاری در حذف واسطه‌ها و دلالت دارد. «آرگون» در پایان بیان کرد: مجموعه‌های بازار سرمایه در قیاس با دنیا در حالت ابتدایی قرار دارند و باید راه زیادی را برای توسعه و پیشرفت طی کنند، اگر بتوانیم تا حدودی بروکراسی‌های حاکم بر بازار سرمایه را کاهش دهیم، به طور قطع قدم‌های خوبی برای توسعه بورس برداشته خواهد شد.

یکی از مشکلات حاکم در کشور، بحث شفافیت است و در بخش‌های مختلف اقتصادی آن شفافیتی که به دنبال آن هستیم، وجود ندارد؛ بنابراین باید گفت انجام معاملات و عرضه محصولات در بورس کالا، در ایجاد شفافیت اقتصادی کمک ویژه‌ای می‌کند

«عباس آرگون» عضو کمیسیون بازار پول و سرمایه اتاق بازرگانی تهران معتقد است که نقش بورس کالا در ایجاد و افزایش ثبات اقتصادی کشور اجتناب ناپذیر است. وی گفت: بورس از جمله محل‌هایی است که در افزایش شفافیت معاملات و فعالیت‌ها کمک خواهد کرد، شرکت‌ها و تولیدکنندگانی که سهام یا کالای خود را در بورس عرضه می‌کنند، به نوعی به واسطه ایجاد کنترل و سیاست‌هایی که در معاملات آنها حاکم می‌شود از شفافیت بیشتری نسبت به دیگر شرکت‌ها برخوردار خواهند بود. او با بیان اینکه بورس کالا به عنوان اتاق شیشه‌ای اقتصاد کشور تلقی می‌شود، افزود: یکی از مشکلات حاکم در کشور، بحث شفافیت است و در بخش‌های مختلف اقتصادی آن شفافیتی که به دنبال آن هستیم، وجود ندارد؛ بنابراین باید گفت انجام معاملات و عرضه محصولات در بورس کالا، در ایجاد شفافیت اقتصادی کمک ویژه‌ای می‌کند. «آرگون» با تأکید بر نقش بورس کالا در حمایت از تولید و کالای ایرانی گفت: بحث حمایت از کالای ایرانی نیازمند یک سری از ابزارهاست که بورس کالا جزئی از آن ابزارها محسوب می‌شود و می‌تواند در تحقق این شعار و حمایت از کالای ایرانی تأثیرگذار باشد. عضو هیأت نمایندگان اتاق تهران در ادامه با بیان اینکه مهم‌ترین بحث در تحقق شعار، تمرکز بر فضای کسب و کار است، اظهار کرد: تصمیمات اقتصادی اتخاذ شده در کشور را نباید تنها متمرکز بر بازار مصرف داخل کرد، بلکه باید ابزارهای لازم که زمینه‌ساز ایجاد فضای رقابتی در کشور هستند، فراهم کرد؛ زیرا این امر نقش اساسی را در حمایت از تولید کالای ایرانی ایجاد خواهد کرد.

او خاطر نشان کرد: به طور حتم باید در کشور فضایی فراهم شود که کالای ایرانی از نظر قیمت و کیفیت در قیاس با کالای خارجی قابلیت رقابت را داشته باشد و بتواند در فضای صادراتی حرفی برای گفتن داشته باشد که در این زمینه بورس کالا بسیار تأثیرگذار است.

«آرگون» با تأکید بر نقش بورس کالا در افزایش رقابت بین تولیدکنندگان گفت: بورس کالا علاوه بر اینکه باعث ایجاد شفافیت در انجام معاملات می‌شود، زمینه‌ساز افزایش رقابت بین تولیدکنندگان خواهد شد؛ در حال حاضر بسیاری از تولیدکنندگانی که کالاهای خود را در خارج از بورس کالا عرضه می‌کنند، متضرر می‌شوند.

عضو کمیسیون بازار پول و سرمایه اتاق بازرگانی

اتاق بازرگانی

بورس رکوردشکن

«شاگرد اول بازار سرمایه در سال ۹۶» عنوانی که بورس کالای ایران در سال گذشته در میان سایر بورس های کشور در بازار سرمایه کسب کرد تا تالار نقره ای، سال طلایی را پشت سر بگذارد.

بر این اساس نگاهی به عملکرد پرونده پارسال بازار سرمایه نشان می دهد که بورس کالای ایران با ثبت رکوردهای جدید و بجای گذاشتن رکورد ۱۱۷ هزار میلیارد تومانی در ارزش معاملات خود، در حالی در سکو نخست بازار سرمایه قرار گرفت که این موضوع نشانگر این مطلب است که رفته رفته بازارهای کالایی در حال تبدیل شدن به یکی از مهم ترین ارکان حوزه های بازار سرمایه است و بورس کالای ایران می تواند در تحقق شعار اقتصاد مقاومتی که شاه بیت آن، توجه به تولید و توان داخلی و در نتیجه حمایت از کالای ایرانی است، نقش ویژه ای داشته باشد.

در این زمینه مرور آمارها حکایت از این دارد که بورس کالای ایران در سال گذشته در میان چهار بورس کشور سهم ۴۸ درصدی از ارزش کل معاملات بازار سرمایه را به خود اختصاص داده و در رتبه نخست قرار گرفته است. این در حالی است که ثبت ارزش ۱۱۷ هزار میلیارد تومانی در معاملات در سال ۹۶ و رشد ۴۴ درصدی این متغیر در مقایسه با سال ۹۵، نشان دهنده جایگاه خوب بورس کالا در میزبانی از صنایع مختلف دارد.

البته شاگرد اولی بورس کالا در میان سایر بورس های کشور، تنها رکورد بجای مانده از این بورس در سال ۹۶ نیست و در سالی که گذشت، رکوردهای تاریخی و ۱۰ ساله از جمله افزایش ارزش کل معاملات این بورس، رشد حجم و ارزش معاملات پتروشیمی، بالا رفتن حجم و ارزش معاملات کشاورزی و همچنین افزایش حجم و ارزش معاملات قراردادهای آتی در بورس کالای ایران به ثبت رسیده است. بر این اساس بررسی عملکرد بازار فیزیکی بورس کالای ایران در سال ۹۶ نشان می دهد که در این بازار بیش از ۲۶ میلیون و ۶۵۴ هزار تن محصول به ارزش بالغ بر ۴۹۸ هزار میلیارد ریال دادوستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار نسبت به سال ۹۵ به ترتیب بارش ۵ و ۳۴ درصدی مواجه شد.

تالار محصولات کشاورزی نیز در سال گذشته میزبان دادوستد ۲ میلیون و ۹۶۲ هزار تن محصول به ارزش ۳۳ هزار و ۹۰ میلیارد ریال بود که حجم و ارزش معاملات این تالار در مقایسه با سال ۹۵ هر یک بارش ۱۸ درصدی مواجه شد. یکی از تالارهای شلوغ بورس کالا در سال ۹۶، تالار فرآورده های نفتی بود که این بازار نیز رکورد ۱۰ ساله معاملات بورس کالا را با دادوستد بیش از ۱۰

میلیون و ۸۲۱ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۱۰۴ هزار میلیارد ریال در شرایطی جا به جا کرد که حجم و ارزش محصولات معامله شده در این تالار به نسبت سال ۹۵ به ترتیب رشد ۹ و ۴۹ درصدی را نشان می دهد.

از سوی دیگر تالار محصولات پتروشیمی بورس کالا هم در سال گذشته آمار قابل قبول در کارنامه سال ۹۶ خود به ثبت رساند و در این تالار بیش از ۳ میلیون و ۹۴۰ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۱۵۱ هزار میلیارد ریال دادوستد شد تا حجم و ارزش معاملات این بازار رشد ۱۱ و ۳۳ درصدی را نسبت به سال ۹۵ تجربه کند.

علاوه بر این بررسی آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز نشان می دهد که در سال ۹۶ بیش از ۸ میلیون و ۷۶۰ هزار تن محصول به ارزش ۲۰۴ هزار میلیارد ریال مورد دادوستد قرار گرفت و این تالار رشد ۳۱ درصدی ارزش معاملات در مقابل افت ۷ درصدی حجم را نسبت به سال مقابل تجربه کرد.

بازار فرعی بورس کالا هم در سال گذشته میزبان معامله ۱۶۹ هزار و ۸۵۴ تن محصول به ارزش ۴ هزار و ۳۷۷ میلیارد ریال بود که نسبت به سال ۹۵ رشد ۴۸ درصدی حجم و ۱۹۵ درصدی ارزش را نشان می دهد.

از سوی دیگر، در سال گذشته و در بازار مالی بورس کالا که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه گذاری است، ۶۲۱ میلیون و ۵۵۶ هزار قرار داد به ارزش بیش از ۱۶ هزار میلیارد ریال منعقد شد.

آمار معاملات قراردادهای مشتقه نیز بیانگر آن است که در مجموع ۴ میلیون و ۲۸۸ هزار قرار داد به ارزش ۶۵۸ هزار میلیارد ریال منعقد شده است که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۳۲ درصدی حجم و ۶۹ درصدی ارزش را نشان می دهد.

گفتنی است، با ثبت آمارهای اشاره شده، برای دومین سال پیاپی ارزش بازار مالی و مشتقه بورس کالای ایران از بازار فیزیکی پیشی گرفت که این اتفاق یکی از شاخصه های پیشرفت در بورس های کالایی دنیا به شمار می رود. بر این اساس، در خصوص دلایل رکورد شکنی پارسال بورس کالای ایران، کارشناسان بر این باورند که رشد ارزش معاملات بورس کالا به ۱۱۷ هزار میلیارد تومان اگر چه به افزایش نرخ کالاها نیز مربوط می شود، اما دلیل مهم دیگر آن افزایش حجم معاملات بازار فیزیکی و مالی تحت تأثیر افزایش تنوع در کالاهای عرضه شده در این بورس بوده که بر رشد معاملات از نظر ریالی نیز اثر مثبت داشته است. شاهد این ادعای می توان در بین رینگ های مختلف بورس کالا مشاهده کرد. تالار

کشاورزی یکی از نمونه های عینی در زمینه افزایش حجم و ارزش معاملات است که در نتیجه سیاست قیمت تضمینی محصولات مختلف به ویژه گندم و انتشار گواهی سپرده کالایی صورت گرفته است.

از سوی دیگر، در بازار پتروشیمی نیز افزایش حجم و ارزش معاملات محصولات این صنعت در حالی به عنوان یکی از زمینه های رکورد شکنی بورس کالا در سال گذشته مطرح است که این موضوع نشان از افزایش اعتماد فعالان این حوزه به این بورس و سازو کار معاملات آن دارد.

همچنین بررسی و طراحی شیوه های معاملاتی نوین مثل انتشار گواهی سپرده کالایی و البته قراردادهای مشتقه نیز از دیگر جذابیت های بورس کالا است که موجب افزایش میل و رغبت سرمایه گذاران به این بورس و موجب ثبت رشد و رکوردهای مختلف در آن طی سال گذشته شده است.

شفافیت حاکم بر معاملات بورس کالای ایران از دیگر موضوعاتی است که موجب شده ورود و حضور تولید کنندگان، متقاضیان و سرمایه گذاران بیش از پیش در این بورس مورد توجه قرار گیرد؛ چرا که به عنوان مثال، راه اندازی معاملات پیوسته روی محصولات حوزه کشاورزی همچون پسته و زعفران به عنوان محصولات کشاورزی ارز آور در کشور، با استفاده از انتشار اوراق گواهی سپرده کالایی باعث می شود تا با انتقال معاملات این محصولات به بورس کالا فضای دلالی حاکم بر معاملات بازارهای سنتی آنها مرتفع شود؛ بنابراین قابلیت هایی این چنینی موجب شده تا تولید کنندگان بزرگ در صنایع مختلف نیز گواهی سپرده کالایی را برای فروش محصولات خود استفاده کنند.

در مجموع در حالی از بورس کالا به عنوان محلی برای دادوستد محصولات و کالاها با شفافیت حداکثری یاد می شود که در این بازار کشف قیمت منصفانه و واقعی بر مبنای نظام عرضه و تقاضا انجام می شود و در آن واسطه ها و دلالان نتیجه دسترنج تولید کنندگان را از آن خود نمی کنند.

از سوی دیگر، حذف واسطه ها بر پایه سازو کار معاملات بورس کالای ایران موجب می شود تا هزینه های تولید کنندگان تا حد زیادی کاهش یافته و بهای تمام شده کالای معامله شده در بورس نیز به مراتب کمتر شود؛ در نتیجه محصولات و کالاها، با کیفیت و قیمت مناسبی به دست مشتریان و مصرف کنندگان می رسد و این موضوع مساوی است با حمایت از کالای ایرانی و تحقق شعار سال از شاهراه بورس کالا.

مدال طلای قاتلای نقره‌ای

نزدیک به نیمی از ارزش کل معاملات بازار سرمایه در سال ۹۶ از آن بورس کالا بود

همچنین، تعداد ۲۲ هزار و ۵۸۵ عدد بشکه خالی و ۲۴ هزار و ۲ عدد تراورس چوبی طی سال ۱۳۹۶ در گروه بازار فرعی مورد معامله قرار گرفت. علاوه بر این تعداد ۶۲۳ هزار و ۲۰۰ قطعه جوجه یک روزه طی سال گذشته در گروه کشاورزی بازار فرعی مورد معامله قرار گرفته است. همچنین ۶۸ رأس تلیسه آبستن و ۸ هزار قطعه جوجه یک روزه تخم گذار نیز در این بازار مورد معامله قرار گرفت.

❖ تالار صنعتی و معدنی

آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نشان می‌دهد که در سال ۹۶ بیش از ۸ میلیون و ۷۶۰ هزار تن محصول به ارزش ۲۰۴ هزار میلیارد ریال مورد داد و ستد قرار گرفت و این تالار رشد ۳۱ درصدی ارزش معاملات در مقابل افت ۷ درصدی حجم را نسبت به سال ماقبل تجربه کرد.

در این تالار ۶ میلیون و ۹۳۲ هزار تن فولاد، بیش از یک میلیون و ۴۱۹ هزار تن سنگ آهن، ۲۵۳ هزار و ۵۲۵ تن مس، ۹۸ هزار و ۴۰۰ تن آلومینیوم، ۲۶ هزار و ۶۰۰ تن سیمان، ۱۴ هزار و ۳۰۰ تن کک،

۷ هزار و ۵۰۰ تن آهن اسفنجی، ۶ هزار و ۷۶۰ تن کنسانتره مولیبدن، ۹۴۰ تن روی، ۲۹۷ تن کنسانتره و ۳۷۶ کیلوگرم طلا معامله شد. همچنین در سال ۹۶، ۲۵۰ دستگاه خودرو برای نخستین بار و طی چند نوبت در تالار محصولات صنعتی و معدنی مورد معامله قرار گرفت.

❖ بازار آتی سکه

شایان ذکر است، در سال گذشته و در بازار مالی که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه گذاری است، ۶۲۱ میلیون و ۵۵۶ هزار قرارداد به ارزش بیش از ۱۶ هزار میلیارد ریال منعقد شد.

همچنین آمار معاملات قراردادهای مشتقه بیانگر آن است که در مجموع ۴ میلیون و ۲۸۸ هزار قرارداد به ارزش ۶۵۸ هزار میلیارد ریال منعقد شده است که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۳۲ درصدی حجم و ۶۹ درصدی ارزش را نشان می‌دهد.

به این ترتیب، در سال ۹۶ بیش از ۴ میلیون و ۲۴۶ هزار قرارداد آتی به ارزش ۶۵۷ هزار میلیارد ریال منعقد شد که در یک رکوردشکنی تاریخی با رشد ۳۳ درصدی حجم و ۶۹ درصدی ارزش نسبت به سال ۹۵ رو به رشد. قراردادهای اختیار معامله نیز در حالی نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد ۴ درصدی ارزش را به ثبت رساند که در این مدت ۴۱ هزار و ۷۷۱ قرارداد به ارزش ۵۲۳ میلیارد و ۶۶۲ میلیون ریال معامله شد.

و جوجه (جوجه یک روزه گوشتی) در گروه کشاورزی مورد معامله قرار گرفت.

❖ تالار فرآورده‌های نفتی

سال گذشته تالار فرآورده‌های نفتی نیز از قافله رکوردشکنی‌ها عقب نماند و این بازار نیز رکورد ۱۰ ساله معاملات بورس کالا را جا به جا کرد. در این تالار بیش از ۱۰ میلیون و ۸۲۱ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۱۰۴ هزار میلیارد ریال معامله شد که حجم و ارزش محصولات معامله شده در این تالار به نسبت سال ۹۵ به ترتیب رشد ۹ و ۴۹ درصدی را نشان می‌دهد.

دو محصول اصلی تالار یعنی قیر و وکیوم باتوم، نبض معاملات فرآورده‌های نفتی را در اختیار داشتند، به طوری که ۵ میلیون و ۴۹۶ هزار تن قیر و ۳ میلیون و ۸۳۶ هزار تن وکیوم باتوم طی سال گذشته در بورس کالا دادوستد شد. حجم و ارزش معاملات قیر به نسبت سال ۹۵ به ترتیب ۵ و ۳۹ درصد و حجم و ارزش معاملات وکیوم باتوم نیز ۱۹ و ۷۰ درصد افزایش یافت.

علاوه بر این، ۹۸۱ هزار و ۴۰۰ تن لوب کات، ۳۸۹ هزار و ۱۶۵ تن گوگرد، ۵۰ هزار و ۷۰۱ تن عایق رطوبتی، ۴۳ هزار و ۱۹۴ تن روغن و ۲۳ هزار و ۹۵۰ تن سلاپس واکس از دیگر محصولات معامله شده در این تالار به شمار می‌رود.

❖ تالار پتروشیمی

در تالار محصولات پتروشیمی بورس کالا در سال گذشته بیش از ۳ میلیون و ۹۴۰ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۱۵۱ هزار میلیارد ریال دادوستد شد تا حجم و ارزش معاملات این بازار رشد ۱۱ و ۳۳ درصدی را نسبت به سال ۹۵ تجربه کند.

به این ترتیب، در این تالار دو میلیون و ۸۲۷ هزار تن انواع مواد پلیمری، یک میلیون و ۱۱۲ هزار تن انواع مواد شیمیایی و ۵۷۰ تن گازها و خوراک‌ها به فروش رسید.

❖ بازار فرعی

بازار فرعی بورس کالا در سال گذشته میزبان معامله ۱۶۹ هزار و ۸۵۴ تن محصول به ارزش ۴ هزار و ۳۷۷ میلیارد ریال بود که نسبت به سال ۹۵ رشد ۴۸ درصدی حجم و ۱۹۵ درصدی ارزش را نشان می‌دهد.

در این بازار ۶۳ هزار و ۶۲۵ تن محصولات کشاورزی، ۳۳ هزار و ۲۳۳ تن ضایعات، ۲۵ هزار و ۲۳۴ تن مواد معدنی ۲۰ هزار تن آهن، ۹۲۵۷ تن مواد پلیمری، ۴۷۹۴ تن مواد شیمیایی، ۸۰۱۰ تن فولاد، ۳ هزار تن مس و ۲۷۰۰ تن سولفات به فروش رفت.

در بررسی معاملات بورس کالای ایران در سال ۹۶ به آمار و ارقامی می‌رسیم که رویدادها و تلاش‌های زیادی پشت تک تک این آمارها نهفته است.

اینکه ارزش کل معاملات این بورس از مرز ۱۱۷ هزار میلیارد تومان فراتر می‌رود و حجم و ارزش معاملات تالارهای کشاورزی، پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی و آتی سکه همگی رکورد ۱۰ ساله خود را می‌شکنند، از ساعت‌ها، روزها و هفته‌ها تعامل و نشست‌های هم‌اندیشی با فعالان صنایع نشأت می‌گیرد که در راستای بهبود و تسهیل روند معاملات برگزار شده است. به این ترتیب، صعود شاخص‌های بازار به بالاترین سطح سالانه خود از ابتدای تأسیس بورس کالای ایران یعنی سال ۸۶ و قرار گرفتن این بورس در سکوی نخست معاملات بازار سرمایه با در اختیار گرفتن ۴۸ درصد از ارزش کل معاملات این بازار، سال رویایی برای فعالان تالار نقره‌ای رقم زد.

❖ آمار کلی

ارزش کل معاملات بورس کالای ایران در سال ۹۶ در حالی به بیش از ۱۱۷ هزار میلیارد تومان رسید که این رقم در سال ۹۵، معادل ۸۱ هزار میلیارد تومان بود؛ به این ترتیب ارزش کل معاملات بورس کالا نسبت به مدت مشابه سال گذشته با رشد ۴۴ درصدی مواجه شده است.

همچنین، در بازار فیزیکی بورس کالا نیز طی سال ۹۶ بیش از ۲۶ میلیون و ۶۵۴ هزار تن محصول به ارزش بالغ بر ۴۹۸ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار نسبت به سال ۹۵ به ترتیب رشد ۵ و ۳۴ درصدی را تجربه کرد.

❖ تالار کشاورزی

تالار محصولات کشاورزی بورس کالای ایران نیز در سال ۹۶ میزبان دادوستد ۲ میلیون و ۹۶۲ هزار تن محصول به ارزش ۳۳ هزار و ۹۰ میلیارد ریال بود که حجم و ارزش معاملات این تالار در مقایسه با سال ۹۵ هر یک با رشد ۱۸ درصدی مواجه شدند. در میان انواع محصولات این تالار، گندم با ثبت معامله ۲ میلیون تنی، رکورد حجم معاملات ۱۰ ساله خود در بورس را شکست.

از دیگر محصولات معامله شده در تالار کشاورزی طی سال گذشته می‌توان به ۳۷۰ هزار و ۴۷۴ تن جو، ۲۹۶ هزار و ۸۷۵ تن شکر، ۲۰۶ هزار و ۷۱۵ تن ذرت، ۷۳ هزار و ۷۰۰ تن روغن خام، ۴ هزار و ۸۵۰ تن کنجاله، ۳ هزار و ۳۸۵ تن مرغ منجمد، ۲۵۲ تن عدس و ۵۰ تن برنج اشاره کرد. همچنین، در سال ۹۶، ۷۴ هزار و ۶۵۷ تن تخم مرغ و ۷ میلیون و ۶۵۷ هزار عدد مرغ

کشاورزی

گفت و گو با معاون امور فنی و بازرگانی سازمان تعاون روستایی کشور

معجزه بورس برای نجات سلطان ادویه‌ها

کرد و پیش‌بینی می‌شود، این معاملات بتواند زعفران ایران را به جایگاه و ارزش واقعی خود رسانده و ایران را تبدیل به مرجع قیمت‌گذاری زعفران کند. در این راستا، «حسن شییبانی» معاون امور فنی و بازرگانی سازمان تعاون روستایی کشور

معتقد است استفاده از معاملات آتی ابزار بسیار مناسبی برای کشف قیمت در آینده و افزایش پیش‌بینی‌پذیری قیمت زعفران در بازار است. در ادامه شرح گفت و گو با این مقام مسئول را می‌خوانید.

زعفران، به دلیل ارزش زیادی که دارد به «طلای سرخ» معروف است؛ طلایی که تاکنون در ایران تنها به عنوان یک نام باقی مانده و با وجود ویژگی‌های منحصر به فرد و ارزش ذاتی، نتوانسته به جایگاه اصلی خود برسد. این در حالی است که در سال‌های اخیر مشکلات دیرینه و ساختاری در بخش کشاورزی کشور باعث شده تا مسئولان در اندیشه به کارگیری از ابزارهای نوین و الگوبرداری از کشورهای توسعه یافته دنیا بیفتند.

در این میان بورس کالای ایران به کمک توسعه این بخش آمده و پس از عرضه این محصول در بازار فیزیکی، باراه‌اندازی معاملات قراردادهای آتی زعفران سعی در حل مشکلات قیمت‌گذاری آن دارد؛ به این ترتیب نخستین معاملات آتی زعفران جهان از ابتدای خردادماه سال جاری در بورس کالای ایران آغاز به کار

در حال حاضر قیمت زعفران چگونه و توسط چه مرجعی تعیین می‌شود؟

در خصوص تعیین قیمت زعفران تاکنون مرجع مشخصی نه در داخل کشور نه در خارج از کشور وجود نداشته و از گذشته این مشکل همه کشاورزان بوده است؛ البته قیمت همه محصولات و به ویژه محصول زعفران بیش از هر عامل دیگری تابع عرضه و تقاضا و کشش بازار است و شرایط جهانی نیز در تعیین قیمت نقش دارد. همچنین میزان زعفرانی که صادر می‌شود و میزان توان کشور در فراوری محصول نیز در این امر دخیل است، به طوری که اگر زعفران را به صورت خام صادر کنیم، به طور قطع ارزش افزوده آن به دیگر کشورها و تجار خارجی می‌رسد؛ حال فرق نمی‌کند که کشور اسپانیا خریدار زعفران ایرانی باشد یا امارات متحده محصول را خریداری کرده و به کشورهای مقصد صادر کند. در واقع کسانی که زعفران را فراوری کرده و در بسته‌بندی‌های خوب عرضه کنند، ارزش افزوده آن را نیز به دست می‌آورند.

آیا می‌توان گفت در بازار سنتی زعفران تعیین قیمت‌ها در دست گروه‌های خاصی است، جناب‌عالی چقدر این موضوع را قبول دارید؟

به هر حال این موضوع را نه می‌شود تأیید کرد و نه تکذیب. در همه محصولات و در همه جا ممکن است لابی‌های تعیین‌کننده قیمت فعال باشند و مسلماً در خصوص زعفران نیز به ویژه در بحث صادرات تا قبل از اینکه سازمان تعاون روستایی کشور به کمک اجرای طرح خرید توافقی وارد عمل شود، فرایند تعیین قیمت‌ها قطعاً در چارچوبی نامشخص بوده است. این در حالی است که با شفافیتی که به کمک بورس پیش آمده و به دلیل آنکه با اجرای طرح خرید توافقی و در فصل خرید از تولیدکنندگان حمایت شده است، این انحصار قیمت‌گذاری شکسته شد و سعی گردید از تولیدکننده با قیمت‌های منطقی حمایت شود.

اجرای طرح خرید توافقی زعفران و کشف قیمت از طریق بورس کالا چگونه می‌تواند به حل این مشکلات و برندسازی زعفران ایرانی در دنیا کمک کند؟

در بسته جامع خرید توافقی زعفران که از ناحیه مجری طرح، یعنی وزارت جهاد کشاورزی دیده شده، این نکته مهم وجود دارد که در صنایع و حلقه‌هایی که به حلقه‌های بالادستی تولید زعفران مرتبط است، سرمایه‌گذاری شود تا در آینده بیشتر شاهد این باشیم که سهم قابل توجهی از حجم بالای گردش مالی زعفران که هر ساله در دنیا اتفاق می‌افتد به عنوان ارزش افزوده این بخش به ایران اختصاص یابد؛ البته در این راستا اقدامات مثبتی صورت گرفته تا با توجه به تأکید مقام عالی وزارت جهاد کشاورزی و البته با هماهنگی و

استفاده از توان و ظرفیت بخش خصوصی و نیز با همکاری مجموعه سازمان تعاون روستایی و شبکه تعاونی‌ها، زیرساخت‌های لازم را فراهم کرده و بتوانیم در جهت ارتقای تکنولوژی‌های مربوط به فراوری و برندسازی که در بحث زعفران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، اقدام عملیاتی انجام دهیم. ضمن اینکه در نهایت با کمک بورس می‌توان در عرصه جهانی و صادرات، نابسامانی‌هایی را که گاهی اوقات به دلیل وجود بعضی رقابت‌های منفی و مسموم در سطح کشور به وجود می‌آید، ساماندهی و هدایت کرد.

استفاده از بستر معاملاتی بورس چه مزیت‌هایی برای فعالان بخش کشاورزی و به ویژه کشاورزان و زعفران کاران دارد؟

استفاده از این فضای شفاف هم سودآوری به همراه دارد و هم می‌توان بخشی از منابع مورد نیاز بخش کشاورزی را از این طریق تأمین کرد. ضمن اینکه بورس به عنوان یک سازوکار است که شفافیت را در پی داشته و از نظر امکان دسترسی همگان به این بازار، شرایط برابر را برای همه کسانی که علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی هستند، ایجاد می‌کند. افزون بر این، با ادامه و استمرار معاملات در قالب قراردادهای آتی از مجاری بورس کالای ایران می‌توان سرمایه‌های سرگردان را که ممکن است در برخی شرایط به بازارهای دیگر سرازیر شده و مشکلات عدیده‌ای را برای اقتصاد ایجاد کند، به سمت بخش کشاورزی هدایت کرد. از همه مهم‌تر اینکه در این سازوکار می‌توان رانت‌های اطلاعاتی و مالی را به حداقل یا در حد صفر کاهش داد. همچنین، آغاز معاملات قراردادهای آتی زعفران می‌تواند زمینه خوبی جهت به کارگیری برای سایر محصولات کشاورزی هم باشد.

به نظر جناب‌عالی راه‌اندازی معاملات آتی زعفران تا چه اندازه در شفاف‌سازی قیمت‌ها در آینده و افزایش پیش‌بینی پذیری بازار این محصول اثرگذار است؟

در دنیای امروز سمت و سوی همه بازارهای جهانی به سمت شفاف‌سازی و استفاده از تکنولوژی و ابزارهای نوین در حوزه بازار سرمایه و تأمین منابع مالی از این محل است، به یقین در بحث قراردادهای آتی زعفران هم ما می‌توانیم به عنوان یک رویکردی که در بخش کشاورزی در آغاز راه و نقطه شروع آن هستیم، بهره بگیریم. همین که استفاده از این ابزارها در بخش کشاورزی تحت عنوان قراردادهای آتی زعفران شروع شده است، می‌تواند نقطه آغازینی برای رونق معاملات این بخش باشد. ضمن اینکه توسعه بازار و امور مربوط به حوزه بازرگانی محصولات کشاورزی با استفاده از تکنولوژی‌های روز، می‌تواند به کمک زیرساخت‌های خیلی خوبی که بورس ایجاد کرده است، رقم بخورد. به این ترتیب، علاقه‌مندان و

کسانی که منابع مالی در اختیار دارند می‌توانند در این بخش با حداقل ریسک یا با ریسک کمتر در قراردادهای آتی حضور پیدا کنند.

راه‌اندازی این معاملات چقدر در بهبود جایگاه بین‌المللی ایران در بازار جهانی زعفران اهمیت دارد؟

با توجه به ارزش قیمتی که زعفران دارد و اینکه ایران جزو بزرگ‌ترین کشورهای یا به عبارت بهتر، برترین کشور تولیدکننده زعفران در دنیا است، راه‌اندازی معاملات آتی زعفران می‌تواند در ارتقاء جایگاه کشورمان در بحث زعفران قدم مؤثری باشد و در آینده هم در تثبیت جایگاه بورس زعفران ایران در سطح منطقه و در سطح دنیا نقش مهمی ایفا کند تا به کمک آن بتوانیم نسبت به ارتقای جایگاه کشورمان در حوزه زعفران و تقویت صادرات این محصول ارزشمند گام‌های مؤثرتری برداریم؛ چرا که در حال حاضر ایران با در اختیار داشتن سهم حدود ۹۰ درصدی از کل تولید جهان، به عنوان سلطان تولید این گیاه ارزشمند محسوب می‌شود.

ضمن اینکه باید این واقعیت را بپذیریم که دنیا تمایل دارد به سمت بازارهای شفاف و بر خوردار از تکنولوژی‌های جدید گام بردارد. برای بخش کشاورزی، سازمان تعاون روستایی و کل کشورمان هم این موضوع خیلی حائز اهمیت است که آغاز آن از بورس کالای ایران کلید خورده و موجب خوشحالی برای کشاورزان است و امیدوارم که نفع چنین اقدامات مؤثری به کانال‌های تولید هدایت شده و فعالان این حوزه را منتفع کند. این حرکت با نگاه به نگرش اقتصاد مقاومتی و پایداری در فعالیت‌های تولیدی می‌تواند برای تولیدکنندگان ما یک نقطه اتکا و امید باشد که به دیگر بازارها دسترسی داشته باشند و این بازار به گونه‌ای حامی و پشتیبان تولیدکننده باشد.

ظرفیت بخش خصوصی را در توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و اقتصاد روستایی چطور ارزیابی می‌کنید؟

به طور قطع در این سازمان باورمان هم بر این است که با توجه به سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صنعت زعفران می‌توان از آنها به عنوان یک ظرفیت کمک گرفت، به طوری که می‌توان با تعامل و استفاده از همه این ظرفیت‌ها هم از نظر قیمتی زعفران را به جایگاه واقعی خودش رساند و هم می‌توان از نظر قیمتی انگیزه لازم را برای تداوم تولید در بین کشاورزان و تولیدکنندگان کشور ایجاد کرد. به این ترتیب، با ارتقای بهره‌وری، در تولید محصول کیفی موفق خواهیم بود و از نظر کمی تولید را افزایش خواهیم داد. این امر با پایداری و تداوم فعالیت کانون‌های تولید، نقش و اهمیت به سزایی در توسعه اقتصاد بخش کشاورزی به ویژه در حوزه اقتصاد روستایی و نیز توسعه اقتصاد ملی ایفا خواهد کرد.

صاحب‌نظران و کارشناسان از مزایای معاملات آتی زعفران می‌گویند

سود واقعی برای کشاورز ایرانی

امید امانی

معاملات قرار دادهای آتی زعفران سرانجام پس از ماه‌ها تلاش و برگزاری کلاس‌های آموزشی برای کشاورزان، چهارشنبه دوم خردادماه ۱۳۹۷ در مراسمی رسمی راه‌اندازی شد تا زعفران کاران با امید بیشتری نسبت به کسب سودهای واقعی از دسترنجشان فعالیت کنند. در همین زمینه با چند تن از صاحب‌نظران در حوزه بخش کشاورزی و بازار سرمایه به گفت و گو پرداخته‌ایم که می‌خوانید.

رییس کمیسیون کشاورزی مجلس در خصوص عرضه زعفران در بازار نقدی و آتی بورس کالا به دوماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: زعفران، طلای سرخ ایران است که عرضه آن در تالار نقره‌ای بورس در آینده اقتصاد کشاورزی نقش به سزایی خواهد داشت و در واقع زعفران در راستای حمایت از تولید ایرانی، سودآوری واقعی کشاورز داخلی و تقویت صادرات غیرنفتی در بورس کالا عرضه می‌شود. «علی اکبری» افزود: زعفران یک برند ایرانی است و چشم همه جهانیان به آن دوخته شده است؛ تولید و حمایت از این کالا ضمن اشتغال‌زایی می‌تواند بخش اقتصاد کشاورزی کشور را با توسعه روبه‌رو کند. وی با تأکید بر آغاز عرضه پر حجم زعفران در بورس کالا گفت: عرضه زعفران در بورس کالا امتیازهای فراوانی را برای زعفران کاران و توسعه بازارهای صادراتی به همراه دارد، به طوری که باید درصد باثباتی به عرضه زعفران در بورس کالا از تولید و کشاورز حمایت کنیم و این محصول ایرانی را بیش از گذشته به دنیا معرفی نماییم. رییس کمیسیون کشاورزی مجلس با بیان اینکه سود واقعی از محصول ارزشمند ایرانی را خارجی‌ها می‌برند، گفت: با استفاده از مکانیسم بورس کالا باید هم در زمینه واقعی شدن قیمت و رسیدن سود واقعی به کشاورز ایرانی قدم برداریم و هم زمینه صادرات محصول با نرخ همسوی با قیمت‌های جهانی کنونی را فراهم کنیم تا رفته رفته به مرجع قیمت زعفران جهان تبدیل شود.

وی با اشاره به اینکه عرضه هر کالایی در بورس کالا نیازمند فرهنگ‌سازی است تصریح کرد: مردم باید به عرضه زعفران در بورس کالا اعتماد کنند و این گام مهمی است تا شاهد عرضه سایر محصولات کشاورزی در بورس کالا و پایان خرید و فروش سنتی در این بخش باشیم.

عبور از بازار سنتی

یک تحلیل‌گر بازار سرمایه نیز در این باره گفت:

از مهم‌ترین مزایای عرضه زعفران، پسته و سایر محصولات کشاورزی در بورس کالا، کشف قیمت و شفافیت برای خریدار و فروشنده است.

«همایون دارابی» با اشاره به ورود زعفران در بورس کالا، اظهار کرد: یکی از مهم‌ترین مسائل در بازار زعفران، فقدان مرجع قیمت‌گذاری در آن است؛ چرا که حضور زعفران در بورس کالا، این فرصت را فراهم می‌کند تا تجار بین‌المللی، به صورت مستقیم، اقدام به خرید زعفران کنند.

به گفته «دارابی»، در بورس کالا سود فروش زعفران بیشتر به سمت کشور و کشاورزان منتقل می‌شود و عملاً اجرای این امر، دست واسطه‌ها و کشورهای واسطه که اقدام به بسته‌بندی زعفران ایران می‌کنند، کوتاه می‌کند. این تحلیل‌گر بازار سرمایه افزود: حضور زعفران در بورس کالا می‌تواند بازار سنتی را به بازار پیشرفته و شفاف تبدیل کند و این امر به تولیدات هویت داده و همچنین به خریداران این اطمینان را می‌دهد تا به صورت مستقیم برای خرید به بازار ایران مراجعه کنند.

حضور فعالان بزرگ، ضامن رونق معاملات

یک تولیدکننده زعفران نیز در خصوص استفاده معاملات آتی برای پیش‌بینی قیمت در آینده گفت: بورس کالا نهادی است که کشف قیمت و شفافیت را برای کشاورزان به همراه دارد و بر مبنای ابزارهایی همچون معاملات آتی، کشاورز می‌تواند برای تولید آینده خود برنامه‌ریزی کرده و نسبت به قیمت‌های احتمالی برآورد داشته باشد.

«منوچهر مالکی» افزود: با این امکان کشاورز نسبت به قیمت آتی محصول خود اطمینان پیدا می‌کند؛ گرچه ممکن است مدتی طول بکشد کشاورزان با این روش معاملاتی به درستی آشنا شوند و به آن عادت کنند، اما اینکه قرارداد آتی زعفران در بورس کالا راه‌اندازی شد جای خوشحالی دارد.

به گفته «مالکی»، لازم است تولیدکنندگان و تاجران بزرگ زعفران برای ورود به معاملات آتی پیشرو باشند تا بقیه تولیدکنندگان خرد نیز آشنایی لازم را پیدا کرده و به سمت استفاده از ابزارهای نوین مالی در حوزه کشاورزی حرکت کنند.

استقبال کشاورزان از اجرای طرح خرید توافقی

وی به تجربه موفق بورس کالا برای اجرای طرح خرید توافقی زعفران اشاره کرد و گفت: پیش از

اجرای این طرح نیز کشاورزان نسبت به چگونگی آن نگرانی داشتند، اما در حال حاضر همگی از اجرای آن استقبال می‌کنند؛ چرا که فرآیند تسویه آن بسیار خوب بود و زعفران کاران پول حاصل از فروش محصول خود را سریع دریافت کردند و در این رابطه دولت نقش بسیار خوبی ایفا کرد.

فروش زعفران بدون تقلب و دلالی

این تولیدکننده زعفران در بیان دیگر نقاط قوت و مزایای اجرای این طرح به کمک مکانیسم شفاف بورس کالا گفت: با توجه به اینکه در اجرای طرح خرید توافقی، کشاورزان زعفران خود را به مباشران رسمی دولت تحویل دادند، محصول در انبارهای پذیرش شده در بورس بدون تقلب و طبق استانداردهای مشخص مورد آزمایش قرار گرفت و گریذبندی شد.

«مالکی» از حذف دلالان و واسطه‌های غیر ضرور از طریق عرضه زعفران در بورس کالا سخن گفت و اظهار کرد: با توجه به گران و ارزشمند بودن زعفران، در فروش این محصول سودجویی‌هایی اتفاق می‌افتاد و سود اصلی حاصل از فروش آن به جیب دلالان می‌رفت و تنها بخش کمی از سود عاید کشاورز می‌شد.

لزم راه‌اندازی رینگ صادراتی زعفران

وی به امکان راه‌اندازی رینگ صادراتی زعفران و برندسازی در بازارهای جهانی به کمک بورس کالا اشاره کرد و گفت: با توجه به شفافیت حاکم بر معاملات بورس، اگر برای صادرات زعفران نیز از این بستر استفاده کنیم، مزایای زیادی برای فعالان این حوزه در بر خواهد داشت؛ به طوری که طی چند سال گذشته اقدامات مثبتی در زمینه کیفیت و کمیت محصول انجام شده، اما حوزه صادراتی همچنان مغفول مانده و باید در این راستا برای توسعه بازارهای صادراتی و برندسازی زعفران ایرانی قدم‌های مؤثرتری برداریم.

این تولیدکننده زعفران افزود: در اروپا قیمت زعفران گران‌تر از بازار داخلی است و این محصول به دلیل خواص دارویی و کاربردهای فراوان آن نیاز به فرآوری دارد، ولی در ایران با وجود تولید حدود ۳۳۶ تن زعفران از کل تولید جهانی چندان در این زمینه کار نشده است؛ این در حالی است که با عرضه در بورس کالا و انجام اقدامات لازم برای فرآوری محصول می‌توان درآمد‌های صادراتی کشور را نیز افزایش داد.

❖ بیمه ریسک نوسانات قیمت

«خلیل حیدری» استادیار موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی وزارت کشاورزی نیز معتقد است، ورود زعفران در بورس کالای ایران در کنار کشف قیمت واقعی این محصول باعث وصل شدن آن به بازارهای جهانی شده و ارزش افزوده بالایی را نصیب کشور می‌کند.

«حیدری» به مزایای عرضه زعفران در بورس کالای ایران اشاره کرد و افزود: زعفران برای ورود به بورس کالا محصول بسیار مناسبی است؛ زیرا ایران با تولید ۹۰ درصدی این محصول سهم عمده‌ای از تولید جهانی را در اختیار دارد و کشف قیمت این محصول در بورس کالا می‌تواند آثار مثبتی به همراه داشته باشد.

استادیار موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی وزارت کشاورزی افزود: از طرفی زعفران در بازارهایی مانند افغانستان، اسپانیا و ترکیه با قیمت پایینی صادر می‌شود، به طوری که این محصول در کشورهای هدف بسته‌بندی شده و ارزش افزوده بالایی نصیب آنها می‌کند؛ لذا ورود زعفران در بورس کالا و وصل شدن آن به بازارهای جهانی و بورس‌های بین‌المللی باعث جذب تقاضای بین‌المللی به سمت این محصول شده و می‌تواند ارزش افزوده بالایی

نصیب کشور کند و آثار مثبتی برای تولیدکننده داشته باشد.

وی گفت: راه‌اندازی قرارداد آتی زعفران در بورس کالا امکان برنامه‌ریزی برای آینده را فراهم می‌کند. علاوه بر این، افرادی که می‌خواهند ریسک خود را پوشش دهند می‌توانند وارد این بازار شده و با قیمت قطعی برای آینده خرید کرده و در نتیجه ریسک خود را به حداقل برسانند.

«حیدری» با بیان اینکه تولیدکنندگان می‌توانند در قالب تعاونی به صورت یک مجموعه وارد روش‌های خرید و فروش در بورس کالا شوند و از مزایای معامله در بورس بهره‌مند شوند، گفت: قرارداد آتی زعفران می‌تواند یک آرامش خیال از فروش محصول با قیمتی مشخص در آینده را به زعفران‌کاران و مصرف‌کنندگان این محصول بدهد و از این رو این گونه ابزارهای مالی باید در اقتصاد ما توسعه یابد.

❖ رعایت حقوق مصرف‌کننده و تولیدکننده در بورس

مدیرکل بازرگانی محصولات کشاورزی سازمان مرکزی تعاونی روستایی ایران نیز با بیان اینکه بورس بازاری شفاف است که با اطلاع‌رسانی دقیق خود حقوق همه ذی‌نفعان اعم از تولیدکننده و مصرف‌کننده نهایی را حفظ می‌کند، اظهار کرد:

فروشنده زعفران می‌تواند با مراجعه به بورس از قیمت‌های واقعی روی تابلوی معاملات آگاهی یافته و حقوق خود را در محیطی شفاف دریافت کند. خریدار نیز می‌تواند قیمت‌های پیشنهادی روی تابلوی بورس را مشاهده کرده و پس از پرداخت هزینه‌های زنجیره بعدی، محصول موردنظر خود را با قیمتی منصفانه خریداری کند.

«مرتضی معتمد» افزود: مادامی که عرضه زعفران در بورس کالا انجام می‌شود، این اطمینان خاطر وجود دارد که در حق تولیدکننده و مصرف‌کننده واقعی اجحاف نمی‌شود؛ یعنی هدف تمام سیاست‌های تنظیم بازاری مدنظر در بستر این بازار به نتیجه می‌رسد.

❖ چند مزیت برای یک ابزار معاملاتی

وی با اشاره به راه‌اندازی معاملات آتی زعفران در بورس کالا و مزایای آن تصریح کرد: این ابزار معاملاتی چه برای محصول زعفران و چه برای سایر محصولات کشاورزی و حتی سایر کالاها مثل سکه طلا که به کار گرفته شود، چند مزیت مهم دارد. به صورت مختصر اگر بخواهیم به چند ویژگی و مزیت مهم این ابزار اشاره کنیم می‌توان از ایجاد اطمینان خاطر برای تولیدکننده جهت فروش محصول تولیدی در آینده سخن گفت، به طوری

فرصت مساوی دارند تا این محصول کشاورزی ارزشمند و ارزآور را به راحتی معامله کنند.

«آرامش توأم با تعیین قیمت مطابق با ارزش ذاتی»

به گفته وی، راهاندازی معاملات آتی زعفران در بورس می تواند آرامش توأم با تعیین قیمت مطابق با ارزش ذاتی زعفران را به ارمغان آورد؛ ضمن اینکه، به کمک مکانیسم حاکم بر این معاملات تجار نیز به سود شفاف و منطقی خود دست می یابند و در مجموع استفاده از این ساختار هم به نفع تولیدکننده و هم به نفع مصرف کننده است.

«معتمد» در پایان با بیان اینکه سازمان مرکزی تعاونی روستایی ایران از معاملات آتی زعفران و عرضه گسترده در بورس کالا حمایت می کند، بر لزوم اطلاع رسانی بیشتر در این حوزه تأکید کرد و گفت: به دلیل ارتباط بیشتر ما با کشاورزان، این آمادگی را در سازمان مرکزی تعاونی روستایی ایران داریم تا اطلاع رسانی های لازم را برای ورود همه فعالان این حوزه به بورس انجام دهیم. از سمت بورس کالا نیز بازیگران حرفه ای بازار آتی می توانند به معاملات این محصول ورود پیدا کنند تا هر چه بیشتر شاهد توسعه بازار این محصول در بورس باشیم.

را پوشش می دهند.

«پیش بینی پذیری بازار زعفران»

به گفته «معتمد»، اجرای طرح خرید توافقی زعفران در سال گذشته برای نخستین بار، موفقیت آمیز بود و معامله از طریق بورس کالای ایران، ضمن حمایت از کشاورزان، بازار را نیز واقعی کرده است. همچنین مکانیسم بورس کالا به کمک راهاندازی معاملات قراردادهای آتی طلای سرخ، قابلیت پیش بینی قیمت ها در ماه های پیش رو را نیز به فعالان این حوزه ارائه می کند. افزون بر اینکه، راهاندازی قراردادهای آتی زعفران سرمایه های را کد زیادی را به سمت بورس روانه کرده و وارد میدان می کند و این یکی دیگر از ویژگی های مهم این نوع معاملات است.

همه در بورس از فرصت مساوی برخوردارند مدیر کل بازرگانی محصولات کشاورزی سازمان مرکزی تعاونی روستایی ایران با تأکید بر اینکه راهاندازی معاملات آتی برای محصول زعفران این امکان را به تولیدکننده، علاقه مندان و سرمایه داران می دهد تا وارد بورس شده و به معامله بپردازند، اظهار کرد: به این ترتیب، به کمک مکانیسم بورس کالا و معاملات قراردادهای آتی زعفران، همه افراد در فضای خرده مالکی تولید زعفران در کشور

که تولیدکننده مطمئن می شود که برای محصولی که در ماه های آتی تولید می کند، به قیمتی شفاف خریدار وجود دارد و از الان می تواند برای آینده خود برنامه ریزی کند؛ این روش جایگزینی برای خرید تضمینی محصولات کشاورزی است که در حال حاضر اجرا می شود. «معتمد» ادامه داد: در این میان فروشنده محصول را با قیمت بهای تمام شده به علاوه یک سود منصفانه فروخته و ریسک های خود را نیز پوشش داده است. در نتیجه با امیدواری به آینده تولید و کالای خود را در بورس به نوعی پیش فروش می کند و در زمان سررسید، با تحویل کالا، مانده مطالبات خود را وصول می کند.

وی افزود: در مقابل، خریدار نیز با خرید محصول ضمن پوشش ریسک های عرضه کننده، مطمئن است که کالا یا محصول مصرفی مورد نظر خود را برای ماه های بعد خریداری کرده است. به این ترتیب، خریدار زعفران که عمدتاً تاجران و صادرکنندگان هستند و در بازارهای جهانی متعهد به فروش حجمی از محصول شده اند، به راحتی حجم مورد نیاز خود را برای تحویل در ماه های آتی از بورس کالا تأمین کرده و ریسک های مترتب با نوسانات قیمتی

تالار کشاورزی زیر ذره بین کارگزاران ۹۷، سال برداشت

▲ امیر مرادی فخر توسعه فعالیت‌های شرکت بورس کالای ایران و موفقیت‌های آن طی سال‌های اخیر بر هیچ کس پوشیده نیست و تقریباً همه فعالان بازار کالا بر این موضوع صحنه می‌گذارند. در این میان تالار کشاورزی بورس کالای ایران را شاید بتوان سرآمد بقیه تالارها از لحاظ رشد حجم و ارزش معاملات طی دو سال گذشته دانست. سال گذشته در کنار رشد ۴۴ درصدی ارزش کل معاملات بورس کالا نسبت به سال قبل، در رینگ کشاورزی نیز با معامله دو میلیون و ۹۶۲ هزار تن محصول به ارزش ۳۳ هزار و ۹۰ میلیارد ریال، حجم و ارزش معاملات این تالار در مقایسه با سال ۹۵ بار رشد ۱۸ درصدی مواجه شده است. این در حالی است که ارزش معاملات تالار کشاورزی در سال ۹۵ نیز نسبت به سال قبل خود ۲۳ برابر رشد داشت و این یعنی آغاز یک تحول. در جریان این انقلاب در تالار محصولات کشاورزی بورس کالای ایران، شاهد هدایت معاملات جو، ذرت و گندم در قالب سیاست خرید تضمینی، راه‌اندازی معاملات آتی زعفران، ورود محصولاتی نظیر پسته و راه‌اندازی گواهی سپرده کالایی برای محصولات مختلف کشاورزی در این بورس بودیم. بنا بر گفته وزیر جهاد کشاورزی امسال نیز قرار است که معاملات کل گندم کشور به بورس کالای ایران هدایت شود؛ در این بین کارگزاران این بورس به عنوان پل ارتباطی میان خریداران و فروشندگان، اعتقاد دارند که تالار کشاورزی راهی را آغاز کرده است که به ایجاد بازاری منسجم برای مبادله محصولات کشاورزی خواهد انجامید.

پتانسیل‌هایی برای صادرات و واردات

بابک واتقی‌نوبری
مدیر کالا و انرژی کارگزاری بورس
بهگزین

بورس کالا نسبت به سال‌های گذشته تحولات اساسی داشته و تالار کشاورزی نه تنها از این قاعده مستثنی نبوده بلکه بیش از سایر تالارها رشد داشته است؛ به خصوص در سال ۹۵ که شاهد معاملات گسترده‌تر و جو در این تالار بودیم. در سال گذشته نیز به توسعه بازارها و ابزارها در حیطه محصولات کشاورزی روبه‌رو بودیم که این اقدامات تأثیر به‌سزایی در رشد معاملات این بخش در بورس کالا داشت. در این باره باید تأکید کرد که حجم و ارزش معاملات تالار کشاورزی بورس کالا از سال ۹۵ به بعد، به هیچ عنوان با گذشته قابل مقایسه نیست. در سال ۹۵ علاوه بر تنوع محصولات پذیرش شده در تالار کشاورزی، شاهد عمق بازار در معاملات بودیم؛ به عنوان مثال، در همان زمان تلاطمی در بازار شکر داشتیم به طوری که فاصله قیمت شکر در بورس با بازار آزاد به ۱۵۰۰ تومان در هر کیلوگرم رسیده بود، اما با اقدامات تأثیرگذار بورس کالا از رشد قیمت این محصول جلوگیری شد و آرامش به بازار شکر بازگشت. طی سال گذشته نیز خوشبختانه گواهی سپرده کالایی توسعه بسیار مطلوبی داشت و اکنون برای بسیاری از محصولات کشاورزی راه‌اندازی شده و برای بسیاری از کالاهای دیگر نیز قابل تعریف و اجرا است. از سوی دیگر، نباید از ظرفیت‌های بالای بورس کالا در امر صادرات غافل باشیم. به اعتقاد من محصولاتی نظیر ذرت، گندم، جو، پسته و زعفران ظرفیت بسیار مناسبی برای صادرات از کانال بورس کالا دارند. در مقابل می‌توان با در نظر گرفتن سیاست‌های تشویقی برای واردکنندگان محصولاتی نظیر نهاده‌های دامی، شکر خام و دانه‌های روغنی، بازار واردات در بخش کشاورزی را نیز به بورس کالا هدایت کرد تا شاهد شفافیت در کل بازار کشاورزی کشور باشیم.

توسعه بازار فیزیکی محصولات کشاورزی

سجاد جلیلی
مشاور مدیر عامل کارگزاری اقتصاد
بیدار

با توجه به اینکه در جریان معاملاتی که در بورس کالا صورت می‌گیرد، سازمان‌ها و نهادهای بسیاری تأثیرگذار هستند، نمی‌توان نقایصی را که در انجام معاملات پدید می‌آید، به حساب بورس کالا نوشت؛ در واقع باید اذعان کرد که بورس کالا تمام وظایفی را که به عهده خود بوده به طور تمام و کمال انجام داده و نمره قبولی خود را در بالاترین سطح دریافت کرده است؛ به عبارتی باید بپذیریم که بسیاری از اتفاقاتی که در بورس کالا می‌افتد در اختیار بورس نیست؛ به طور مثال، عده‌ای همواره عنوان می‌کنند که بورس کالا باعث بالا رفتن قیمت محصولات می‌شود، چنین صحبت‌هایی به نظر من بیشتر به طنز می‌ماند تا یک حرف جدی. درست مانند این است که بگوییم از روزی که مرکز بازار موبایل تأسیس شده، این محصولات گران شده‌اند. اتفاقاً وقتی تجمیع صورت می‌گیرد، قیمت محصولات به تعادل می‌رسد، نه کسی می‌تواند گران‌فروشی کند و نه کسی ارزان‌فروشی. چنینی صحبت‌هایی در مورد محصولات کشاورزی نیز شنیده می‌شود؛ بیشتر هم از سوی کسانی که نفع آنها در شفاف نبودن بازار است. بر این اساس اعتقاد دارم که توسعه بازار فیزیکی بورس کالا در بخش کشاورزی می‌تواند بسیاری از مشکلات را حل کند. عمق دادن به معاملات فیزیکی محصولات کشاورزی می‌تواند با عرضه تمام محصولات شرکت بازرگانی دولتی در بورس کالا رقم بخورد. در واقع اگر نقش بورس کالا به عنوان نهاد یک واسطه قابل اعتماد از سوی دولت تثبیت شود، شاهد شفافیت آماری در تمام مبادلات بخش کشاورزی کشور خواهیم بود. در حال حاضر چنین فضایی در بازار محصولات پتروشیمی و فلزات وجود دارد و خوشبختانه عزم دولت و وزارت جهاد کشاورزی برای هدایت معاملات کشاورزی به بورس کالا نیز جزم شده و بدنه دولت به این ضرورت پی برده است. اگر این روند در بازار کشاورزی برقرار شود و قاعده‌بازی بورس کالا را به فعالان بازار یاد دهیم، مطمئناً شاهد اتفاقات خوبی در این بازار خواهیم بود.

گندم در بورس برگ برنده دولت

سید محمود حسینی پور
مدیر عامل کارگزاری باهنر

اگر بخواهیم یک تالار را به عنوان نمونه موفقیت نام ببریم، باید رینگ کشاورزی بورس کالا را مثال بزنیم که نقطه قوت آن نیز راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی بوده است. باراندازی این معاملات بسیاری از مشکلات کشاورزان از بابت تسویه به موقع حل شد و کشاورزان به بخش بزرگی از پول خود در مدت زمان کوتاهی دست پیدا کردند. علاوه بر این، محصول خود را با قیمت بالاتری نیز به فروش رساندند. پیش از این و در سال‌هایی که تازه بورس کشاورزی راه‌اندازی شده بود، یکی از راه‌های پر درآمد کسب سود، خرید محصول با قیمت پایین از کشاورز، انبار کردن و فروختن آن در زمان مناسب بود. باراندازی بورس کشاورزی سعی بر این بود که این روند معیوب کنار گذاشته شود و جای خود را به یک بازار شفاف دهد تا کشاورزان نیز به حق واقعی خود برسند. خوشبختانه در ۲ سال گذشته این هدف تا حدودی محقق شده و در حال پیگیری است. نقطه آغاز این اقدام جایگزینی سیاست قیمت‌تضمینی به جای خرید تضمینی محصولات کشاورزی بود که در سال نخست اجرای آن برای ذرت و جو بود و بعد از آن گندم چند استان نیز به صورت پایلوت در سال گذشته اجرایی شد و شاهد معامله بیش از ۲ میلیون تن گندم در بورس کالا بودیم. بر این اساس می‌توان سال ۹۶ را یکی از سال‌های موفق تالار کشاورزی بورس کالا عنوان کرد؛ چرا که علاوه بر توسعه بازارها و پذیرش محصولات مختلف در این تالار شاهد رشد ارزش و حجم معاملات نیز بودیم. امسال نیز امکان عرضه کل گندم کشور در بورس کالا وجود دارد و امیدواریم که این اتفاق رخ دهد. با عرضه گندم در بورس کالا علاوه بر کم شدن هزینه‌های دولت، از حمل و نقل مضاعف کالا، فساد و تخریب کالا، حضور منفی دلان در بازار و انبار کردن بی‌بهره گندم جلوگیری خواهد شد و در نهایت شاهد کشف قیمت واقعی گندم در بازار خواهیم بود. به بیان دیگر می‌توان گفت در شرایط کنونی عرضه گندم در بورس کالا می‌تواند برگ برنده دولت در بخش کشاورزی باشد؛ چرا که با این اقدام نه تنها هزینه کمتری پرداخت خواهد کرد، بلکه مدیریت بازار هم به خود بازار سپرده خواهد شد.

سود تجارت غلات

امیدواری
شرکت‌های بزرگ
در سال ۲۰۱۸

پرویز امانیان

شرکت‌های بزرگ تجارت غلات بعد از سال‌ها کشمکش با وضعیت مازاد عرضه جهانی محصولات، می‌توانند پول خوبی به دست آورند. بر اساس پیش‌بینی تحلیلگران، محدودیت عرضه غلات می‌تواند سودآوری تجارت و فرآوری محصولات را در سال ۲۰۱۸ افزایش بدهد.

شرایط نامناسب آب و هوایی در آمریکای جنوبی، تغییر سیاست‌های تجاری و کاهش هزینه‌ها به بهبود سودآوری بزرگ‌ترین شرکت‌های تجاری و فرآوری غلات کمک کرده است. شرکت‌های «آرچر دانیلز میدلند» و «بانج» از بهبود درآمدهای خود نسبت به پیش‌بینی‌ها خبر دادند.

«وال استریت ژورنال» نوشت: شرکت‌های تجاری غلات کار خرید محصولات از کشاورزان و فروش آن به شرکت‌های غذایی و فرآوری اعم از روغن نباتی، خوراک دام و دیگر تولیدکنندگان را بر عهده دارند. «سورن شرودر» مدیر اجرایی شرکت «بانج» گفت: «کسب و کار کشاورزی در حال بازگشت است، قوی‌تر، تیر و تار و تیری که همگرا شده بودند، اکنون در حال دور شدن است.» شرکت «بانج» به عنوان بزرگ‌ترین شرکت فرآوری دانه‌های روغنی، سود فرآوری محصولات را بین ۸۰۰ میلیون تا یک میلیارد دلار برای امسال پیش‌بینی کرده است.

«آرچر دانیلز میدلند» (ADM) نیز سود یک میلیارد دلاری را از بخش فرآوری دانه روغنی پیش‌بینی کرده که در مقایسه با سال قبل (۸۳۳ میلیون دلار) افزایش خواهد یافت.

در عین حال «خوان لوسیانو» مدیر اجرایی «آرچر دانیلز میدلند» گفت: تغییری در نتایج گزارش نهایی سود و زیان امسال شرکت ایجاد شده، چون بادهای مخالف به بادهای همسو تغییر کرده است. وی افزود: پیش‌بینی‌های جدید از کمبود برخی اقلام کشاورزی سبب اغوای برخی خریداران خوراک دام و دیگر محصولات برای بازگشت به میز مذاکره جهت بستن قراردادهای بلندمدت عرضه محصولات شده است.

بر اساس گزارش وزارت کشاورزی آمریکا، شرایط بد آب و هوایی به برداشت سویا در آرژانتین از دسامبر (حدود یک سوم) آسیب رسانده است که این موضوع می‌تواند سبب افزایش قیمت این محصول شود. محصول کمتر در یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان سویای جهان منجر به افزایش قیمت شده است. در عین حال، کاهش مالیات صادرات سویا آرژانتین به تعادل عرضه این دانه روغنی منجر شده و حاشیه سود فرآوری دانه را افزایش داده است.

روند آب و هوایی در آمریکا نیز می‌تواند سبب افزایش قیمت محصولات شود. بهار سرد و مرطوب سبب تأخیر کشت محصول در ایالت‌های بزرگ

تولیدکننده می‌شود و در صورت تأخیر بیشتر، عملکرد محصولات تحت تأثیر قرار می‌گیرد. همچنین از قبل پیش‌بینی شده بود که کشاورزان آمریکایی امسال برای کشت بیشتر گندم و پنبه و کشت کمتر ذرت و سویا نسبت به پارسال اقدام خواهند کرد.

برداشت فراوان محصول در سال‌های اخیر سبب شد که کشاورزان به جای فروش با قیمت پایین‌تر، ذخیره‌سازی کنند و خریداران به سمت قراردادهای کوتاه‌مدت عرضه حرکت کنند. شرکت‌های بزرگ کشاورزی نیز با کاهش صدها میلیون دلاری هزینه‌ها، فروش ارزان‌داری و نوسازی فعالیت‌های لجستیک در مناطقی مانند

برزیل به این مشکل پاسخ دادند. با وجود بهبود چشم‌اندازها برای بزرگ‌ترین بازیگران این بخش، کشاورزان آمریکایی مایوس هستند؛ چراکه قیمت بسیاری از کالاهای کشاورزی با توجه به ذخایر بالا پایین مانده است. پیش‌بینی می‌شود، درآمد خالص کشاورزان آمریکایی در سال ۲۰۱۸ حدود هفت درصد کاهش یابد و به کمترین میزان از سال ۲۰۰۶ تاکنون برسد.

چین، واردکننده بزرگ محصولاتی نظیر سویا و خوراک دام از آمریکاست و افزایش تنش‌های تجاری بین آمریکا و چین بر این مسائل سایه افکنده است.

پذیرش کالای
سولفات آمونیوم
در بازار فیزیکی

پذیرش کالای
کلراید پتاسیم در
بازار فیزیکی

پذیرش کالای
آهن اسفنجی در
بازار فیزیکی

پذیرش خودرو دنا
در بازار فیزیکی

موافقت با انتشار اوراق
سلف موازی استاندارد
یازده شرکت پذیرش شده
در بورس کالای ایران به
مبلغی بیش از ۲۳ هزار
میلیارد ریال

موافقت با افزایش سقف
موقعیت‌های تعهدی
باز مشتریان معاملات
قراردادهای آتی

پذیرش کالای
متیلن دی فنیل دی
ایزوسیانات (MDI) در
بازار فیزیکی

پذیرش کالای
خاک روی در
بازار فیزیکی

پذیرش کالای
گندله سنگ
آهن در بازار
فیزیکی

پذیرش کالای
کنسانتره سنگ آهن
در بازار فیزیکی

اهم مصوبات سال ۱۳۹۶ هیات پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا

صنعتے و معدنے

«حامد سلطانی نژاد» از لزوم اصلاح قیمت سنگ آهن می‌گوید

استقبال بورس لندن از ابزار کشف پرمیوم

بحث قیمت‌گذاری و ورود سنگ آهن به بورس کالای ایران مدتی است که به صورت جدی در محافل خصوصی و دولتی مطرح می‌شود؛ زیرا قیمت‌گذاری سنگ آهن به صورت دستوری در سال‌های گذشته باعث شده است که سرمایه‌گذاری در حوزه اکتشاف آن مخصوصاً از سوی بخش خصوصی به طور جدی صورت نگیرد و بخش خصوصی به جای سرمایه‌گذاری در این بخش در حوزه‌های دیگری سرمایه‌گذاری کند. برای حل این مشکل قرار است تا سنگ آهن، گندله و کنسنتانتره در بورس کالا عرضه شود تا کشف قیمت این محصول به روشی واقعی و مناسب صورت می‌گیرد؛ زیرا تولیدکنندگان سنگ آهن عموماً به جای اینکه ریسک صادرات و نوسانات نرخ ارز را تقبل کنند، راحت‌تر هستند که محصولات خود را به خریداران داخلی و فولادسازان بفروشند به شرطی که نگرانی بابت پرداخت طولانی مدت صورتحساب نداشته باشند که این نگرانی‌ها با عرضه سنگ آهن در بورس کالا تا حدود زیادی برطرف می‌شود. در واقع بورس کالای ایران به عنوان ابزاری که باعث شفاف‌سازی معاملات تعیین قیمت پایه و همچنین ضمانت بازگشت ارزش کالای فروخته می‌شود، در همه دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد و عرضه محصولاتی مانند سنگ آهن در این فضا می‌تواند منجر به آزادسازی قیمت سنگ آهن با ساز و کار بورس شود. در این میان مدیرعامل بورس کالای ایران نیز به مزایای عرضه سنگ آهن در بورس کالا اشاره کرده و ضمن اعلام رشد معاملات این محصول در بورس‌های کالایی جهان، مهم‌ترین عوامل در قیمت‌گذاری نادرست سنگ آهن را بیان و از امکان بهره‌گیری از قراردادهای بلندمدت برای صنعت سنگ آهن سخن گفت.

رشد معاملات سنگ آهن در بورس‌های کالایی جهان

«حامد سلطانی نژاد» روند معاملات سنگ آهن در بورس‌های کالایی جهان را مورد بررسی قرار داد و اظهار کرد: بررسی روند قیمتی سنگ آهن در بازارهای جهانی طی ۴۰ سال گذشته نشان می‌دهد که بهای این محصول از حدود سال ۲۰۰۰ میلادی از یک روند پایدار خارج شده و با نوسانات قیمتی شدیدی رو به رو شده است.

نیز تعداد حجم قراردادهای آتی اختیار معامله سنگ آهن در این بورس به ترتیب به ۲۰۲ میلیون و ۷۲ میلیون قرارداد رسید که نشان دهنده رشد روز افزون استفاده از قراردادهای مشتقه در حوزه بازارهای کالایی است.

«سنگ آهن در بورس کالای ایران» در ادامه به روند معاملات سنگ آهن در بورس کالای ایران پرداخت و در خصوص تاریخچه پذیرش سنگ آهن در بازار فیزیکی اظهار کرد: بورس کالای ایران تاکنون بیشتر میزبان سنگ آهن صادراتی بوده است؛ به طوری که پذیرش سنگ آهن در رینگ صادراتی در خردادماه ۱۳۹۰ انجام شد و طی شهریورماه ۱۳۹۶ سنگ آهن در رینگ داخلی نیز مورد پذیرش قرار گرفت.

امکان بهره‌گیری از قراردادهای بلندمدت برای صنعت سنگ آهن

وی به ابزارهای معاملاتی بورس کالای ایران نیز اشاره کرد و در تشریح انواع روش‌های معاملاتی در بازار فیزیکی گفت: در بازار معاملات کالاهای فیزیکی می‌توان از ۶ روش مختلف معاملات نقدی، سلف، نسیه، کشف پرمیوم، تهاتر و پیمان آتی استفاده کرد که از میان آنها معاملات تهاتر و پیمان آتی هنوز در بورس کالا راه‌اندازی نشده است.

وی از بورس کالای شیکاگو، بورس سنگاپور و بورس کالای دالیان به عنوان اصلی‌ترین بورس‌های کالایی جهان که به معامله سنگ آهن می‌پردازند نام برد و افزود: معاملات آتی سنگ آهن در بورس کالای دالیان در میان ۴۰ قرارداد مشتقه برتر فلزات در سال ۲۰۱۷ جایگاه دوم را در اختیار گرفت و این قرارداد در بورس سنگاپور با فاصله زیادی نسبت به بورس کالای دالیان رتبه ۲۲ام را به خود اختصاص داد.

مدیرعامل بورس کالای ایران در خصوص جزییات قراردادهای مشتقه سنگ آهن در بورس کالای دالیان چنین عنوان کرد: معاملات قراردادهای آتی سنگ آهن در آماری قابل توجه از ۲ میلیون قرارداد در سال ۲۰۱۳ به ۳۴۲ میلیون قرارداد در سال ۲۰۱۷ رسیده است که این حجم معامله در سال ۲۰۱۷ معادل ۳۴ میلیارد تن سنگ آهن است؛ این حجم معامله در شرایطی به ثبت رسیده که کل تولید سالانه سنگ آهن حدود ۲.۳ میلیارد تن در سال بوده است.

وی ادامه داد: بورس کالای نیویورک به عنوان زیرمجموعه گروه بورس کالای شیکاگو در دو بخش معاملات اختیار معامله و قراردادهای آتی به معامله سنگ آهن می‌پردازد که در سال ۲۰۱۵ حجم معاملات آتی سنگ آهن به ۱۳۹ میلیون قرارداد و حجم معاملات اختیار معامله آن به ۷۴ میلیون قرارداد رسید. در سال ۲۰۱۶

معامله نهایی، پیش پرداخت و نوع معامله نهایی آن قابل تغییر برای بهینه‌سازی براساس نیاز طرفین معامله است.

◀ ابزارهای معاملاتی در بازار مالی

مدیرعامل بورس کالای ایران با اشاره به ابزارهای معاملاتی بورس کالای ایران در بازار مالی، به بیان ویژگی‌ها و فرآیند تسویه آنها پرداخت و گفت: در بازار مالی بورس کالای ایران، در حال حاضر اوراق سلف موازی استاندارد، صندوق کالایی و گواهی سپرده کالایی استفاده می‌شود و دو ابزار اوراق خرید دین و حق امتیاز از دیگر ابزارهای مالی طراحی شده در بورس کالای ایران است که هنوز راهاندازی نشده است.

به گفته «سلطانی نژاد»، موارد شمول در بازار سنگ آهن همچون حق بهره‌برداری از معادن، کاهش رانتهای موجود در فرآیند اعطای مجوز، شفاف‌سازی فرآیند و آمار و اطلاعات صدور تا بهره‌برداری از حق امتیاز و شفاف و رقابتی شدن درآمد دولت از طریق واگذاری امتیازها از مهم‌ترین مزایای آغاز معاملات حق امتیاز در بورس کالا محسوب می‌شود.

وی افزود: اخیراً اوراق حق امتیاز در شورای عالی بورس به تصویب رسیده که بر مبنای آن می‌توان حق پروانه بهره‌برداری از معادن را با استفاده از این اوراق به عنوان یک ابزار مالی در بورس کالا مورد معامله قرار داد.

وجه متعاقباً و براساس شرایطی انجام می‌شود که در زمان عقد قرارداد مشخص می‌شود. در این قرارداد، پرمیموم مبلغ یا درصدی است که جهت محاسبه قیمت نهایی به قیمت مبنا اضافه یا از قیمت مبنا کسر می‌شود و قیمت مبنا قیمتی است که در زمان تعیین شده در اطلاعیه عرضه، توسط مرجع مورد قبول بورس اعلام می‌شود. وی ادامه داد: به این ترتیب، معامله نهایی زمانی بین طرفین منعقد می‌شود که در قرارداد کشف پرمیموم طرفین متعهد به انجام آن طبق ضوابط بورس شده‌اند. این معامله در زمان مشخص شده در قرارداد کشف پرمیموم براساس قیمت نهایی، توسط بورس میان طرفین قرارداد کشف پرمیموم به صورت قرارداد نقد، نسیه یا سلف منعقد می‌شود. قیمت نهایی در این قراردادها از فرمول توافق شده بین طرفین و پرمیموم کشف شده قابل محاسبه است.

به گفته «سلطانی نژاد»، ابزار کشف پرمیموم به تازگی در بورس فلزات لندن مورد استقبال قرار گرفته و این نوع قراردادهای بلندمدت در دنیا بسیار مرسوم شده است؛ به طوری که این ابزار مخصوصاً برای صنایعی مثل سنگ آهن که مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان بلندمدت دارد، کاربردهای فراوانی دارد.

مدیرعامل بورس کالای ایران اظهار کرد: کشف پرمیموم، ابزاری منعطف است که می‌تواند برای سرسیدهای کوتاه‌مدت و یا بلندمدت مورد استفاده قرار گرفته و فرمول تعیین قیمت

مدیرعامل بورس کالای ایران ضمن تشریح مزیت و نحوه انجام معامله و فرآیند تسویه هر کدام از روش‌های معاملاتی در بازار فیزیکی بورس کالا، از امکان بهره‌گیری از قراردادهای بلندمدت برای صنعت سنگ آهن سخن گفت و اظهار کرد: قراردادهای آتی خاص و کشف پرمیموم ابزارهای پوشش ریسک برای رفع نگرانی عرضه‌کنندگان و خریداران در خصوص امکان فروش محصول خود یا امکان تأمین کالای مورد نیاز خود برای چند مقطع زمانی مشخص در آینده هستند که بر مبنای آنها می‌توان قراردادهای بلندمدت منعقد کرد. «سلطانی نژاد» افزود: در قرارداد آتی خاص، مبادله کالایی با مشخصات خاص با قیمت مشخص و تحویل در زمان مشخص در آینده انجام می‌شود و ابزاری برای پوشش ریسک و رونق مبادلات تجاری محسوب می‌شود. در قرارداد کشف پرمیموم نیز مبادله کالا با اختلاف قیمتی مشخص نسبت به قیمت مرجع و تحویل در زمان مشخص در آینده صورت می‌پذیرد و ابزاری برای پوشش ریسک و رونق مبادلات تجاری به شمار می‌رود.

◀ کشف پرمیموم، ابزاری کاربردی

مدیرعامل بورس کالای ایران مکانیسم معاملات قرارداد کشف پرمیموم را نیز توضیح داد و گفت: معاملات کشف پرمیموم قراردادی است که در بازار فیزیکی معامله می‌شود و به موجب آن، طرفین متعهد می‌شوند که در زمان مشخصی در آینده (تحویل، حمل یا بارگیری) کالا را بر اساس قیمت نهایی (قیمت مبنا به علاوه مابه‌التفاوت توافق شده) معامله نمایند.

خریدار بخشی از ثمن معامله را در زمان توافق، به فروشنده پرداخت و تسویه مابقی

❖ مهم‌ترین عوامل در قیمت‌گذاری نادرست سنگ آهن

مدیرعامل بورس کالای ایران ضمن بررسی روند کنونی بازار سنگ آهن، مواردی همچون عدم شفافیت در بازار سنگ آهن، اطلاعات نامتقارن و ناقص در بازار و نیز وجود بازار غیرمتمرکز و پراکندگی عرضه و تقاضا را از عوامل اصلی قیمت‌گذاری نادرست و عدم توازن سنگ آهن برشمرد و گفت: در این راستا یکی از راه‌های پیشنهادی این بوده است که قیمت‌های محصولات کل زنجیره از قیمت شمش فولاد تبعیت کند که در این حالت نیز به دلیل نوسان متفاوت و گاهی غیر هم جهت انواع محصولات زنجیره در بازارهای جهانی، قیمت‌گذاری نادرست را در پی دارد.

«سلطانی نژاد» در خصوص معایب پیش رفتن بازار به سوی انحصار عنوان کرد: بالا بردن قیمت‌ها و کسب سود نامتعارف، کیفیت پایین محصولات در فضای غیررقابتی، عدم تلاش برای تولید محصولات جدید، ایجاد تورم با فشار هزینه‌ای به مصرف‌کنندگان، عدم پویایی قیمت‌ها و عدم اصلاح تخصیص منابع، از معایب بازارهای انحصاری است.

❖ **راهکارهایی برای توسعه بازار سنگ آهن**
وی در خصوص راهکار پیشنهادی جهت بهبود و توسعه بازار سنگ آهن اظهار کرد: راه حل

زنجیره فولاد، افزایش شفافیت در صورت‌های مالی شرکت‌ها، افزایش حضور بخش خصوصی با افزایش شفافیت و همچنین انعکاس سریع اثر نوسان قیمت محصول بر سهام شرکت‌ها را از مزایای عرضه سنگ آهن در بورس برشمرد.

«سلطانی نژاد» همچنین کاهش سیاست‌های کنترلی، رفع سایر موانع رقابت، حضور حداکثری بالادست و پایین دست زنجیره و ثبات سیاست‌گذاری را برای شکل‌گیری بازار نقد منسجم لازم دانست و در خصوص منافع توسعه بازار سنگ آهن در بورس کالا گفت: عرضه سنگ آهن در بورس موجب ایجاد مرجعیت قیمتی، همراهی قیمت‌های داخلی با قیمت‌های جهانی، بهره‌مندی از مزایای سایر ابزارهای نوین معاملاتی و کشف پریمیوم در یک بازار شفاف و رقابتی می‌شود.

مدیرعامل بورس کالای ایران در پایان با بیان اینکه مدت‌هاست برای عرضه سنگ آهن در بورس مذاکراتی انجام شده است، اظهار کرد: در حال حاضر در این حوزه عدم شفافیت وجود دارد؛ اطلاعات کاملاً نامتقارن بوده و موجب ابهام در قیمت‌گذاری این محصول شده است؛ مکانیسم معاملات بورس کالا از جمله قرارداد کشف پریمیوم، آغازی برای حل دغدغه صنایع بالادست و پایین دست زنجیره فولاد است تا از این طریق بتوان به رونق تجارت و توسعه بازار سنگ آهن کمک کرد.

پیشنهادی بورس کالای ایران، سامان‌دهی یک بازار متمرکز سنگ آهن در بورس و اصلاح قیمت با مکانیزم عرضه و تقاضا است. در این راستا اجرای مصوبه مجلس در ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و تبصره آن راهگشا خواهد بود.

«سلطانی نژاد» در این باره گفت: به کمک این ماده قانونی می‌توان سنگ آهن را براساس یک فرآیند عرضه و تقاضا در بورس به عنوان یک ماده اولیه کشف قیمت کرد. در این صورت پس از سه بار عرضه و عدم وجود تقاضا می‌توان نسبت به صادرات محصول اقدام کرد و این راهی برای تشخیص مازاد محصول است. به این ترتیب با اجرای این ماده قانونی و عرضه سنگ آهن در رینگ داخلی بورس کالا، مباحث مربوط به مازاد عرضه سنگ آهن در صورت وجود و حذف عوارض صادراتی برای سنگ آهنی که مازاد عرضه آن در داخل احراز شده، حل و فصل می‌شود. مدیرعامل بورس کالای ایران افزود: همچنین می‌توان از طریق ارائه انواع ابزارهای معاملاتی نوین در بورس کالای ایران بر پایه یک بازار نقدی منسجم و شفاف، برای رونق تجارت و توسعه بازار سنگ آهن کمک گرفت که تأکید می‌کنم یکی از ابزارهای جذاب برای فعالان صنعت فولاد و سنگ آهن، کشف پریمیوم خواهد بود.

مدیرعامل بورس کالای ایران تضمین تعهدات طرفین معامله، معافیت مالیاتی، معافیت از تشریفات مزایده و مناقصه، تعادل و توازن در

نیم‌نگاهی به رویدادهای مربوط به تولید فلز سرخ در ابتدای ۲۰۱۸ تولید مس بدون اختلال

پرویز امانیان

نظر تولید ۹۵ سال است و این معادن کار تولید سالانه ۲۵ درصد از مس جهان را بر عهده دارند. «ریچارد آکرسون»، مدیر اجرایی «فریبورت مک موران» سال گذشته از کمبود اکتشافات پرده برداشت و گفت: کار اکتشاف مس در نقاط مختلف رو به کاهش است و این مسأله در سال‌های آینده به مشکلات عرضه دامن خواهد زد.

تحولات بازار سنگ آهن

برخی شرکت‌های بزرگ سنگ آهنی بارانه گزارش‌های تولید در فصل نخست، نیم‌نگاهی نیز به ماه‌های آتی داشتند. شرکت «ریوتینتو» از رشد پنج درصد حجم حمل و نقل دریایی سنگ آهن خود در فصل نخست ۲۰۱۸ خبر داد و پیش‌بینی کرد که در ادامه سال این میزان رشد خواهد داشت. این شرکت در مورد آلومینیوم با وجود نااطمینانی در مواجهه با تحریم‌های تجاری آمریکا، همچنان راهنمای تولید خود را دست نخورده باقی گذاشت. رشد سنگ آهن این شرکت در فصل نخست ناشی از افزایش تولید در معادن «سیلور گراس» و بهبود بهره‌وری گزارش شده است. هرچند انجمن جهانی فولاد، رشد تقاضای فولاد چین (به عنوان بازار کلیدی برای ریوتینتو) در سال ۲۰۱۸ را کم رونق و حتی برای سال ۲۰۱۹ منفی ۲ درصد برآورد کرده، اما این شرکت پیش‌بینی سودآوری از افزایش قیمت سنگ آهن داشته است.

از طرفی شرکت برزیلی «واله» دیگر تولیدکننده بزرگ سنگ آهن در حالی که کاهش ۴،۹ درصدی تولید سنگ آهن خود در فصل نخست ۲۰۱۸ خبر داده که همچنان اهداف ۳۹۰ میلیون تنی تولید این کالار در سال ۲۰۱۸ را حفظ کرده است.

بنا بر اعلام این شرکت، باران‌های سیل‌آسا در سه ماهه نخست ۲۰۱۸ بر فعالیت‌های تولید تأثیر گذاشته بود. از سوی دیگر، فروش سنگ آهن «واله» در فصل نخست ۲۰۱۸ با رشد ۹ درصدی نسبت به مدت مشابه پار سال

مثبت از مذاکرات دو اقتصاد بزرگ جهان، می‌تواند محرک صعودی برای تمام دارایی‌های ریسکی از جمله مس باشد. در حالی که نگرانی‌هایی درباره صادرات چین در کشاکش جنگ تجاری آمریکا وجود دارد، تصویر کلی اقتصاد از قیمت مس حمایت می‌کند.

نگرانی‌های جدید در بازار مس

«فریبورت مک موران» دومین شرکت تولیدکننده مس جهان که اداره معدن «گراسبرگ» اندونزی را بر عهده دارد، خاطر نشان کرده که قوانین جدید زیست‌محیطی اندونزی به پیچیده‌تر شدن کشمکش‌های این شرکت با دولت اندونزی منجر شده است.

در ضمن انتخابات آتی ریاست جمهوری اندونزی نیز می‌تواند به پیچیده‌تر شدن برخی مسائل برای شرکت «فریبورت» کمک کند. در حالی که درآمدهای کمتر از حد انتظار این شرکت در فصل نخست ۲۰۱۸ سبب ترس سرمایه‌گذاران و سهامداران آن شده است، مشخص نیست که آیا اخبار مربوط به اندونزی در بازارها پررنگ شده است؟

معدن «گراسبرگ» ۳۲ درصد از حمل دریایی مس شرکت «فریبورت» را در فصل نخست امسال شامل شد. در حالی که این شرکت هر سال پول قابل توجهی را برای توسعه بخش زیرزمینی این معدن صرف می‌کند، آینده این شرکت در اندونزی مبهم به نظر می‌رسد.

شرکت «فریبورت» در سال‌های اخیر مشکلات متعددی با دولت اندونزی داشته است. یکی از مسائلی که بارها سبب بروز اختلاف‌های جدی بین دولت اندونزی و این شرکت شده، پافشاری دولت اندونزی برای ایجاد واحد ذوب و توقف خام فروشی بوده است.

از طرفی، خوش‌بین‌ها و آنها که نگاه صعودی به بازار مس دارند، بر این باورند که تداوم عرضه مس بستگی به ذخایری دارد که از سوی نسل‌های قبلی کشف شده و فعالیت معدنی برای سال‌ها و دهه‌های متمادی در آن صورت گرفته است. عمر متوسط ۱۰ معدن بزرگ مس از

شماری از فعالان بازار مس از ماه‌های قبل پیش‌بینی کرده بودند که اوایل ۲۰۱۸ اختلال‌های تولید ناشی از مشکلات کارگری در معادن اتفاق بیفتد. شاید بر پایه این استدلال‌ها بود که قیمت مس را بار شد مناسبی در ابتدای ۲۰۱۸ پیش‌بینی کرده بودند.

با وجود اینکه چین در ماه‌های اخیر آمار نسبتاً قابل قبولی از واردات مس منتشر کرد و بازار تقاضای این کشور روند متعادلی داشت، اما مذاکرات کارگران و کارفرمایان معادن بزرگ مس بر خلاف ابتدای ۲۰۱۷، هنوز با مشکل خاصی مواجه نشده است. نباید فراموش کنیم که انتظارات مربوط به اختلال عرضه، سبب رشد ۱۱۶ درصدی قیمت مس در دسامبر ۲۰۱۷ شد.

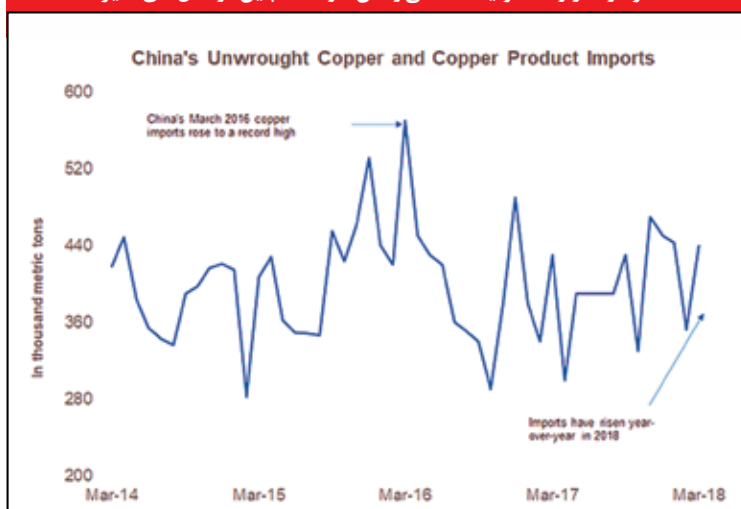
هرچند در سال ۲۰۱۷ شاهد بروز چندین اعتصاب در معادن بزرگ جهان از جمله معدن «اسکوندینا» بودیم، اما در نبود اختلالات عرضه، احتمال مازاد عرضه مس در نیمه نخست ۲۰۱۸ بیشتر شده است.

بد نیست به پیش‌بینی برخی شرکت‌های بزرگ تولیدی نیز نگاهی بیندازیم: «فریبورت مک موران» پیش‌بینی کرده که تولید مس این شرکت از ۳،۷ میلیارد پوند به ۳،۹ میلیارد پوند برسد. شرکت‌های «ساوترن کاپر»، «فرست کوانتوم» و «ریوتینتو» پیش‌بینی افزایش تولید داشته‌اند. از طرفی «گلنکور» انتظار افزایش ۱۲ درصدی تولید مس را دارد و «بی‌اچ‌پی بیلتون» (BHP) نیز پیش‌بینی کرده ۱،۷ میلیون تن مس در سال مالی ۲۰۱۸ تولید کند. سال مالی این شرکت به ۳۰ ژوئن منتهی می‌شود. می‌توان گفت از ابتدای ۲۰۱۸ تاکنون شاهد تضعیف قیمت مس بودیم. مس در سال ۲۰۱۸ برای ماندن در کانال هفت هزار دلاری تلاش می‌کند. منابع کافی، هزینه‌های پایین ذوب و افزایش موجودی از محرک‌های کاهش قیمت به شمار می‌رود.

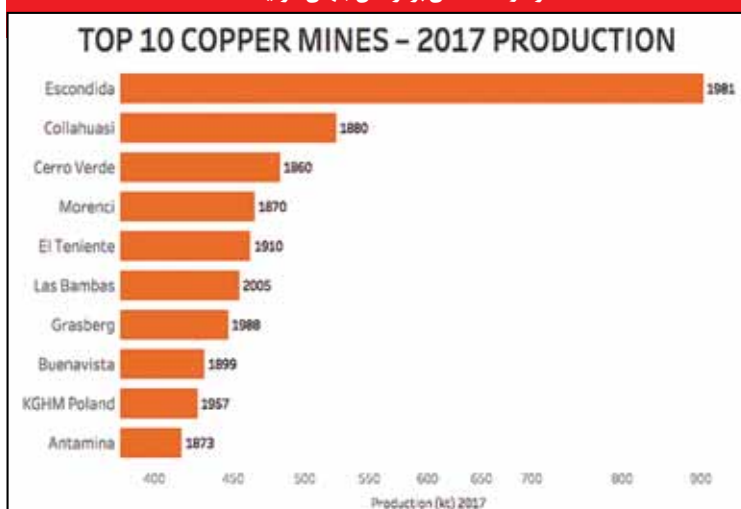
هر چند اصطلاحات تجاری بین آمریکا و چین تأثیر چندانی بر قیمت نداشته است، اما به دست آمدن نتایج

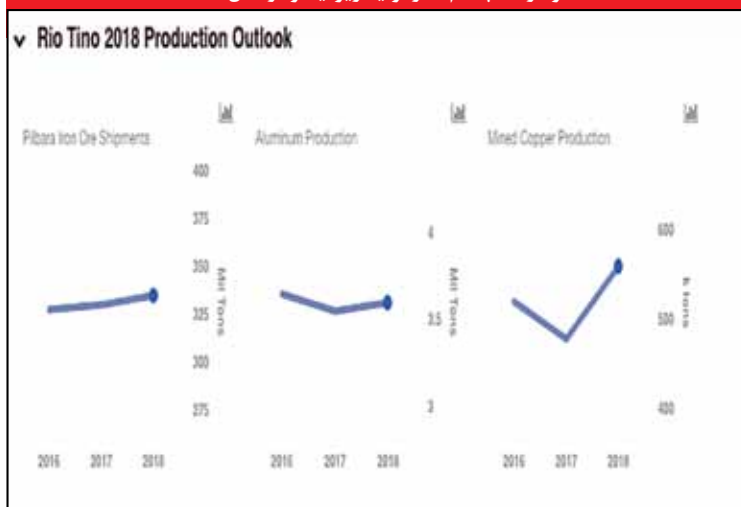
نمودار ۱- واردات تولیدات مسی و مس کار نشده چین در سال های اخیر

نمودار ۲- معادن برتر مس جهان (تولید ۲۰۱۷)

نمودار ۳- چشم انداز تولید ریوتینتو در سال ۲۰۱۸

مواجهه شده است.

چین به عنوان بزرگترین خریدار سنگ آهن در جهان در سال گذشته میلادی با رکورد یک میلیارد و ۷۵ میلیون تنی واردات این کالا مواجهه شد. چین در ماه آوریل امسال نیز شاهد افزایش واردات سنگ آهن بود و در این ماه ۸۲٫۹ میلیون تن از این کالا را وارد کرد. بسیاری از تحلیلگران با توجه به بازگشایی کارخانه های فولاد در شمال چین از ۱۵ مارس، پیش بینی افزایش واردات سنگ آهن این کشور را کرده بودند. شرکت «بی.ای.چ. بیلیتون» (BHP) نیز که یکی بزرگترین تولیدکنندگان سنگ آهن به شمار می رود، چشم انداز کوتاه مدت این کالا را قوی می داند، اما در درازمدت به دلیل اضافه شدن شرکت های کوچک تر، قیمت ها را کاهش می بخشد.

پیامدهای تعرفه آلومینیوم

آمریکا از ابتدای ۲۰۱۸ تعرفه هایی را روی واردات برخی کالاها اعمال کرده است. «دونالد ترامپ» در ژانویه تعرفه هایی را روی واردات ماشین لباسشویی و پنل های خورشیدی اعمال کرد و در حرکتی دیگر شاهد وضع تعرفه روی فولاد و آلومینیوم بودیم.

در حالی که شرکت فولاد آمریکا از راه اندازی دوباره یک کارخانه خبر داده، برخی شرکت های پایین دستی مانند «الکترو لوکس» در حال تجدیدنظر روی برخی طرح ها هستند؛ به عنوان نمونه، شرکت «الکترو لوکس» پیش تر در زمان اعلام تعرفه ها از سوی «ترامپ»، سرمایه گذاری ۲۵۰ میلیون دلاری خود را به تأخیر انداخت.

علاوه بر این، شرکت هایی نظیر «جنرال الکتریک» در نتیجه افزایش قیمت فولاد و آلومینیوم با هزینه های سر بار مواجه خواهند شد و شرکت های خودروسازی از جمله «فورد» و «تسلا» هم افزایش هزینه های تولید را تجربه خواهند کرد. ۲۳۲ بخش تعرفه ای و تشدید جنگ تجاری چین و آمریکا تأثیر منفی بر بازارها داشت. شرکت «آلکوا» اعلام کرده که در فصل نخست امسال، سه میلیارد و ۹۰ میلیون دلار فروش داشته، در حالی که این رقم در فصل نخست پار سال ۲۰۶۵ میلیارد دلار بوده است. درآمدهای شرکت نیز در این مدت با بهبود پیش بینی شده است. موضوع دیگری در بازار آلومینیوم اتفاق افتاد، تحریم آمریکا روی شرکت روسی «روسال» روسیه بود؛ شرکتی که ۶ درصد آلومینیوم جهان را تولید می کند؛ البته آمریکا موضع خود در قبال تحریم های این شرکت روسی را که باعث التهاب بازار شده بود، ملایم کرد؛ به عبارت دیگر، مهلتی که به شرکت ها برای پایان دادن معاملات با «روسال» تعیین کرده بود، تقریباً به مدت پنج ماه تمدید کرد.

«دانیلا کورسینی» اقتصاددان بازار کالایی «ینتسا سان پائولو» (Intesa SanPaolo) در میلان معتقد است که تحریم ها علیه شرکت «روسال»، موضوع اصلی بازار آلومینیوم بوده است. وی افزود: بر اساس برآوردهای ما، فعال سازی دوباره ظرفیت آلومینیوم آمریکا و ظرفیت مازاد چین باید به راحتی کاهش صادرات روسیه را جبران کند.

نظر سنجی «رویترز» نشان داد که گرچه کسری بازار آلومینیوم بیشتر می شود، اما بازار بعد فروکش کردن گرد و غبار تحریم «روسال»، دوباره به تعادل می رسد.

بورس کالا و شعار سال

نقش بازار سرمایه در حمایت از کالای ایرانی چیست؟

◀ مهدی حاجی وند

رهبر معظم انقلاب در پیام نوروزی امسال باز هم مسأله اصلی کشور را اقتصاد و معیشت مردم دانستند و با محور قرار دادن تولید ملی برای حل این مسأله، شعار و نام سال ۱۳۹۷ را «حمایت از کالای ایرانی» اعلام کردند. بر این اساس یکی از بازارهایی که می‌تواند در راستای تحقق شعار امسال تأثیر بسزایی داشته باشد بورس‌های کالایی هستند. این بورس‌ها بازارهای سازمان‌یافته و ضابطه‌مندی هستند که کالاهای معین یا اسناد مالی مرتبط به کالای معین (که اوراق بهادار مبتنی بر کالا نامیده می‌شود) با روش مشخص در آن خرید و فروش می‌شود. بورس‌های کالایی از فواید و اثرات فراوانی برخوردار هستند؛ ایجاد بازاری قانون‌مند و سازمان‌یافته جهت تسهیل دادوستد کالاها، به حداقل رساندن تشریفات و سرعت در انجام معامله، سامان‌دهی

بازار از طریق مکانیزم ناظر بر اجرای تعهدات و تضمین منافع طرفین معامله، کشف شفاف قیمت کالاها بر اساس تقابل عرضه و تقاضا و نیاز بازار، برقراری امکان مدیریت ریسک در بازار، توسعه سرمایه‌گذاری و فراهم‌سازی تسهیلات مالی برای خرید و فروش و اطلاع‌رسانی درباره وضعیت بازار داخلی و خارجی کالاهای پذیرش شده به منظور افزایش سطح دانش فعالان بازار از مهم‌ترین اهدافی هستند که سبب تشکیل شرکت بورس کالای ایران شده و در زمره مزایای این بازار محسوب می‌شوند. در ادامه، دوماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» در راستای شناسایی جایگاه و نقش بازار سرمایه و بورس‌های کالایی در تحقق شعار «حمایت از کالای ایرانی» گفت و گویی با «مهدی کاظمی اسفیه» عضو هیأت مدیره شرکت آلومینیوم ایران (ایرالکو) داشته است که با هم می‌خوانیم.

تأمین مالی بنگاه‌ها برخوردار است که متأسفانه فرهنگ‌سازی خوب و اطلاع‌رسانی مناسبی در این زمینه صورت نگرفته است و متولیان اقتصادی کشور نیز در این زمینه اقدامات حمایتی کاملی را اعمال نمی‌کنند.

❖ راهکار پیشنهادی شما در راستای حمایت از تولید ملی و کالای ایرانی با تأکید بر ظرفیت‌های بازار سرمایه چیست؟

در پاسخ به این پرسش باید گفت تقویت تولید ملی و حمایت از صنایع و بنگاه‌ها، موجب بهبود شرایط اقتصادی کشور و کاهش وابستگی به خارج و جلوگیری از خروج ارز می‌شود. در این راستا، انواع حمایت‌های مستقیم و غیرمستقیم دولت در تولید و رشد بنگاه‌ها و همچنین خلق و راه‌اندازی ابزارهای مختلف در این زمینه می‌تواند راهگشا و اثربخش باشد که در این زمینه نقش بازار سرمایه و ابزارهای متنوعی که در آن ایجاد و ارائه خدمت می‌کند نیز قابل توجه است.

بر این اساس بازار سرمایه می‌تواند با فراهم آوردن ساختارها و ایجاد انگیزه برای حضور نقدینگی و پس‌اندازها در این بازار در مقایسه با دیگر شیوه‌های تأمین مالی، زمینه‌ساز تجهیز منابع و سرمایه‌های داخلی باشد. بدین جهت پیشنهاد می‌شود تنوع ابزار و تصویب قوانین حمایتی در کنار اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی مناسبی که توسط رسانه‌ها در این زمینه صورت می‌گیرد شرایطی را فراهم آورد تا در راستای حمایت از تولید ملی و کالای ایرانی از ظرفیت‌های بازار سرمایه بتوان استفاده کرد.

❖ مثلاً چه کارهایی در بازار سرمایه باید انجام دهیم؟

به عنوان مثال ابزارها و نهادهای مالی جدید را در بازار سرمایه کشور طراحی و پیاده‌سازی کنیم و شرایطی را فراهم کنیم تا از ظرفیت بخش خصوصی در اقتصاد و بازار سرمایه کشور استفاده بیشتری صورت گیرد. از سوی دیگر، از سهامداران و سرمایه‌گذاران خرد در بازار سرمایه نیز حمایت شود؛ چرا که این حمایت به مفهوم جمع کردن و هدایت نقدینگی در خدمت تولید داخلی خواهد بود؛ بنابراین، اقدامات این چنینی می‌تواند موجب شود تا بازار سرمایه سهم خود در تأمین منابع مالی بنگاه‌های تولیدی را ایفا کند.

❖ جایگاه بورس‌های کالایی را در این نقش آفرینی چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در میان بورس‌های کشور، نقش بورس کالای ایران به دلیل ماهیت محصولات و کالاهایی که در آن عرضه و دادوستد می‌شود بسیار ملموس‌تر است. تقریباً می‌توان گفت نتیجه تأمین مالی که در بازار سهام انجام می‌شود، حمایت‌هایی که دولت از صنایع و بنگاه‌ها می‌کند، فرهنگ‌سازی که رسانه‌ها در این زمینه انجام می‌دهند و مجموعه عواملی که در خدمت تولید و صنایع داخلی هستند می‌توانند نتیجه و ثمره خود را در بورس کالا ببینند.

❖ چگونه این اتفاق می‌افتد؟

زمانی که کالایی در بورس کالای ایران عرضه

طراحی و پیاده‌سازی ابزارهای مختلف و ساماندهی نهادهای مالی و نیز تصویب و اجرای قوانینی هم‌راستا با معاملات بازار سرمایه می‌تواند به سهولت روند و افزایش جذب سرمایه در این بازار منجر شود؛ در نتیجه این موضوع می‌تواند به تأمین مالی بنگاه‌ها کمک کرده و از این طریق، شاهد تأمین مالی ارزان شرکت‌ها را در بازار سهام باشیم که بدون شک اثر خود را بر افزایش کیفیت و کمیت تولید کالای ایرانی خواهد داشت

❖ بازار سرمایه چه نقش و جایگاهی در تحقق شعار امسال دارد؟

بازار سرمایه از صنایع و شرکت‌های مختلفی تشکیل شده است که بدون شک تلاش برای بهبود وضعیت آنها، کاهش قیمت تمام شده محصولات تولیدی‌شان را در پی خواهد داشت و می‌تواند در روش تولید و سودآوری آنها نقش بسزایی داشته باشد.

بر این اساس به هر میزان که از صنایع و بنگاه‌ها در داخل کشور حمایت شود و فرهنگ‌سازی مناسبی در جهت استفاده از کالای ایرانی صورت گیرد، موجب افزایش استفاده از کالای ایرانی خواهد شد. بدون شک این مقوله تأثیر خود را در تمامی جنبه‌های اقتصاد کشور از جمله بازار سرمایه به عنوان نبض و آئینه تمام‌نمای اقتصاد کشور خواهد داشت.

اما در خصوص اینکه بازار سرمایه چگونه و چه تأثیری می‌تواند در تحقق شعار امسال داشته باشد باید گفت، طراحی و پیاده‌سازی ابزارهای مختلف و ساماندهی نهادهای مالی و نیز تصویب و اجرای قوانینی هم‌راستا با معاملات بازار سرمایه می‌تواند به سهولت روند و افزایش جذب سرمایه در این بازار منجر شود؛ در نتیجه این موضوع می‌تواند به تأمین مالی بنگاه‌ها کمک کرده و از این طریق، شاهد تأمین مالی ارزان شرکت‌ها را در بازار سهام باشیم که بدون شک اثر خود را بر افزایش کیفیت و کمیت تولید کالای ایرانی خواهد داشت. ضمن اینکه باید بر این نکته تأکید کرد که حمایت از تولید ملی و کالای ایرانی در واقع حمایت از بخش درون‌زای اقتصادی جامعه است که استقلال و توسعه اقتصادی را به دنبال دارد.

❖ به نظر شما آیا در حال حاضر شرایط مناسبی برای تأمین مالی ارزان و آسان بنگاه‌ها در راستای تحقق شعار امسال در بازار سرمایه کشور وجود دارد؟

پاسخ به این پرسش را باید به دو بحث تقسیم کرد. یکی اینکه آیا شرایط تأمین مالی ارزان و آسان بنگاه‌ها در بازار سرمایه کشور فراهم است و دیگر اینکه آیا فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی مناسبی در این زمینه انجام شده است؟

در پاسخ به این پرسش باید گفت هر چند بازار سرمایه یکی از بسترها و مکان‌های مناسب کنونی کشور برای تأمین مالی بنگاه‌ها است اما به دلیل مشکلاتی که در ساختار این بازار وجود دارد و عوامل تأثیرگذار بر این بازار و همچنین ساختار کلان اقتصاد کشور، آن طور که باید و شاید در حال حاضر منابع مالی آسان و ارزان و در حد انتظار در بازار سهام برای صنایع و شرکت‌ها تأمین نمی‌شود. باز هم تأکید می‌شود که عوامل مختلفی هستند که بر این موضوع تأثیر می‌گذارند و می‌توان اینگونه گفت که بازار سرمایه مؤلفه‌ای اثرپذیر از این موضوعات است.

از سوی دیگر با وجود مشکلات موجود، بازار سرمایه کماکان از پتانسیل و ظرفیت‌های خوبی برای

می شود، اگر آن کالا از کیفیت و قیمت مناسبی برخوردار باشد بدون شک مورد استقبال خریداران و متقاضیان قرار می گیرد؛ بنابراین هر چقدر سعی داشته باشیم که کالای خوب و با کیفیت تولید و عرضه کنیم، استقبال و حمایتی که از آن از مسیر بورس کالای ایران می شود می تواند مهم و مفید باشد؛ البته در این میان باید زیرساخت ها برای عرضه محصول و کالای ایرانی در بورس کالای ایران مهیا باشد و در این زمینه حمایت های لازم انجام شود.

❖ مثلاً چه زیرساخت ها و شرایطی؟

این زیرساخت ها و شرایط را به دو دسته تقسیم می کنم؛ نخست اقداماتی که باید در بورس کالای ایران صورت بگیرد و دوم مجموعه قوانین و مقرراتی که باید در بیرون از بورس کالا و در سطح کلان اقتصاد تصویب و اجرایی شود.

❖ چه اقداماتی لازم است که در بورس کالا صورت می گیرد؟

ببینید ما در بورس کالای ایران رینگ های داخلی و خارجی داریم که با هدف عرضه و دادوستد محصولات و کالا در بازار داخلی و خارجی طراحی و مورد استفاده قرار می گیرد. در این راستا در بورس کالای ایران می توان با طراحی و پیاده سازی ابزارها و نهادهای مالی متنوع به این مهم دست یافت. از این رو، هر چه ابزارهای ما کامل تر و متنوع تر باشد می توانیم به تشویق حضور تولیدکنندگان و همچنین تأمین مواد اولیه صنایع و بنگاه ها در بورس کالا کمک کنیم و با فراهم آوردن شرایط پذیرش راحت تر و ایجاد فرصت های متنوع ارائه و فروش محصول در این زمینه موفق باشیم.

❖ در سطح کلان اقتصاد چطور؟

اجازه بدهید پاسخ به این پرسش را با یک مثال عنوان کنم. ببینید سال ها است که ما برای حمایت از تولیدکنندگان گندم در کشور خرید تضمینی را انجام می دهیم. در این راستا، هر ساله دولتی قیمتی را اعلام می کند و کشاورزان با هر نوع کیفیت محصولی، گندم خود را به دولت می فروشند؛ بنابراین شخصی که محصول با کیفیتی دارد با کشاورزی که گندم بدون کیفیت تولید می کند هیچ تفاوتی ندارد. ضمن اینکه در برخی موارد پول ناشی از فروش گندم کشاورزان در قالب طرح خرید تضمینی با تأخیر به دست کشاورزان می رسد و علاوه بر این ها مشکلاتی همچون ورود سنگ ریزه و ... به داخل گندم و موارد این چنینی هم از حاشیه های خرید گندم در قالب طرح خرید تضمینی است.

بر این اساس از سال گذشته عرضه گندم در بورس کالای ایران در قالب طرح قیمت تضمینی در حال اجرا شدن است که به واسطه آن کشاورزان محصول خود را در بورس کالای ایران عرضه می کنند، اگر محصول آنها به قیمتی پایین تر از قیمت اعلامی در خرید تضمینی بود، مابه التفاوت آن به کشاورز پرداخت می شود، اگر هم گندم عرضه شده به قیمت بالاتری فروش رفت که سود حاصل نوش جان کشاورز است و به وی می رسد. بر این اساس،

هر چه کیفیت گندم بالاتر باشد سود بیشتری نصیب کشاورز می شود. از سوی دیگر، این اتفاق به افزایش سطح کیفی محصولات تولیدی در کشور منجر می شود و باعث می شود کشاورزان با انگیزه بیشتری و با استفاده از عمل و تکنولوژی روز دنیا اقدام به تولید محصول کنند که اثر خود را بر اقتصاد کشور می گذارد. ضمن اینکه در قالب طرح قیمت تضمینی پول کشاورز زودتر به دستش می رسد و معاملات و دادوستد محصولات نیز از شفافیت بیشتری برخوردار است.

خوب، اگر دولت و تصمیم گیران در کشور مقررات حمایتی در این زمینه تصویب کنند و بر اجرای آن نظارت داشته باشند، به نظر شما آیا کالای ایرانی با کیفیت بهتری تولید نمی شود و آیا تولیدکننده دلگرم نمی شود؟ آیا مشتری از خرید کالای با کیفیت ایرانی احساس رضایت بیشتری ندارد؟

❖ با این توضیحات آیا زیرساخت ها در بورس کالای ایران و همچنین حمایت ها در سطح کلان اقتصاد کشور در این زمینه صورت می گیرد؟

از نظر فراهم بودن زیرساخت ها در بورس کالای ایران باید گفت بسیاری از ابزارهای در این بورس آماده و برای پذیرایی از محصولات کالای داخلی فراهم است؛ به عنوان مثال، در خصوص عرضه سکه در بورس کالا تقریباً این ابزارها تکمیل و زیرساخت ها آماده است و استقبال خوبی هم در این زمینه صورت گرفته است. ضمن اینکه اگر قرار بر عرضه کالاها و مواد اولیه بیشتری در بورس کالا باشد و تصمیم گیران نیز از این موضوع استقبال کنند، بدون شک در مدت کوتاهی می توان زمینه های لازم را در این رابطه فراهم کرد.

اما نکته مهم در این خصوص این است که متولیان اقتصادی کشور عزم خود را جزم نکنند تا از پتانسیل های بازار سرمایه به ویژه بورس کالای ایران در زمینه عرضه محصولات و تولیدات داخلی کشور استفاده کنند؛ بنابراین، اگر قوانین لازم در این زمینه تصویب شود بدون شک بازار سرمایه و بورس کالا از پتانسیل و ظرفیت های لازم در این زمینه برخوردار خواهد بود.

❖ چه

مشکلاتی

هست که برخی

مواقع مانع

حضور محصولات

و تولیدات داخلی

در بورس کالای ایران

می شود؟

ببینید سازو کار بازار سرمایه به گونه ای

است که شاهد شفافیت بیشتر معاملات در آن هستیم. زمانی که صحبت از شفافیت معاملات به میان می آید برخی از افرادی که از طریق رانت کسب سود و منفعت می کنند راضی نیستند تا عرضه محصولات و کالاها در بورس اتفاق بیفتد.

❖ در این زمینه چه باید کرد؟

لازم است دولت و مجلس در این خصوص سازو کارهای قانونی و تشویقی ها و تنبیهات لازم مانند تصویب قوانین و مقررات حمایتی، معافیت های مالیاتی فروشندگان و خریداران کالا در بورس، حمایت از بخش خصوصی، اعتماد و حمایت از بازار سرمایه، اعطای تسهیلات آسان و ارزان قیمت بانکی به خریداران کالا از بورس و الزام نهادهای وابسته به دولت جهت خرید یا فروش کالاهای بورسی در بورس های کالایی را در راستای توسعه هر چه بیشتر بازار سرمایه به ویژه بورس های کالایی به وجود آورند.

❖ و نکته پایانی؟

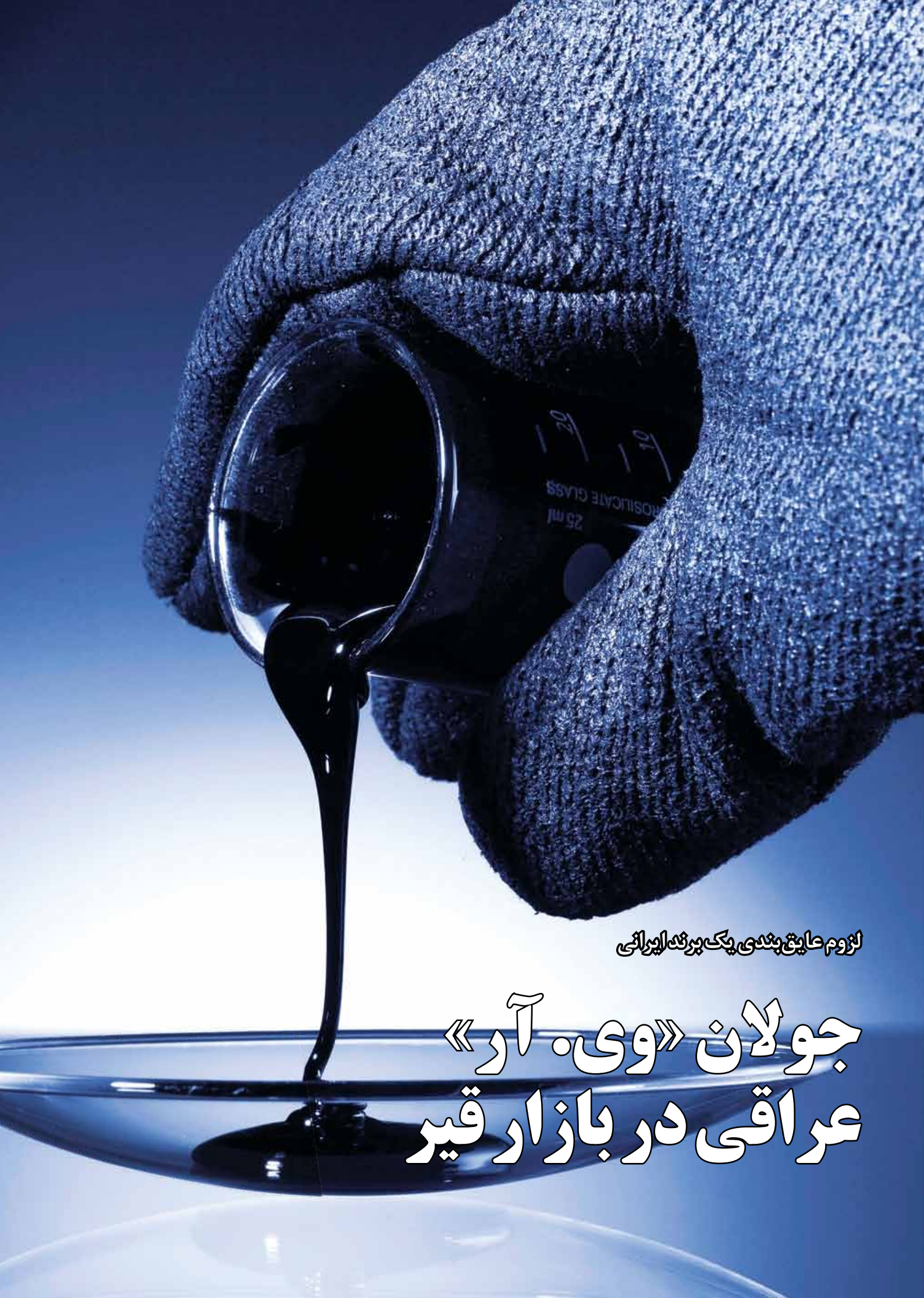
ببینید اینکه سازو کار عرضه محصولات و تولیدات داخلی در بورس کالای ایران فراهم است یا نه؟ اینکه آیا قوانین و مقررات لازم در این زمینه تدارک دیده شده است یا به قوانین بیشتر و کامل تری نیاز داریم؟ و بسیاری از این مسائل، جای بحث و بررسی و پیگیری خود را دارند؛ اما در این میان نقش رسانه و رسالت خبرنگاران بیش از پیش احساس می شود و باید فعالان این بخش تلاش کنند تا توجه مسئولان و تصمیم گیران به پتانسیل های خوبی که در بازار سرمایه و به ویژه بورس کالای ایران وجود دارد جلب شود تا در این راستا شاهد ارتقای کیفیت و کمیت تولیدات داخلی و بهبود شرایط اقتصادی کشور از بستر سازو کار شفاف بورس کالای ایران باشیم و در نهایت شعار «حمایت از کالای ایرانی» در کشور تحقق یابد.

پتروشیم و فرآورده‌های نفتی

لنزوم عایق بندی یک پرنده ایرانی

جولان «وی. آر» عراقی در بازار قیر

محمد حسین بابالو

تقویت قیمت قیر در بازارهای جهانی در کنار الزامات فنی و صادراتی آن موجب شده تا نقش بورس کالای ایران در این بازار داخلی و صادراتی برجسته شود. تأیید کیفیت، تعهد عرضه و تحویل محصول در کنار تجربه معاملات قیر در بورس کالا مواردی است که می‌تواند از برند قیر ایرانی در بازارهای جهانی حمایت کند. معامله قیر و مبادا اولیه آن در بورس کالا خود بهترین معرف برای این بازار است که می‌تواند کیفیت محصول را برای همیشه مورد بررسی و توجه قرار دهد. با توجه به نقش ایران در بازار جهانی قیر، حفظ این بازار یک اولویت مهم محسوب و از بستر بورس کالا اجرائی خواهد شد. جایگاه قیر ایران در بازارهای منطقه‌ای و جهانی برجسته است تا جایی که ایران را می‌توان یکی از کشورهای مهم در قیمت‌گذاری محموله‌های قیر محسوب کرد. از سوی دیگر، قیر ایران بعضاً در کشورهای منطقه و حتی بازارهای مصرف مورد قیمت‌گذاری قرار می‌گیرد که این نکته یکی از آفت‌های بازار قیر ایران به شمار می‌رود؛ زیرا فضا برای مدیریت بازار به شدت کاهش یافته و قیمت‌های جهانی، نوسان قیمت نفت، حجم تقاضای منطقه‌ای و بین‌المللی و اوضاع در بازارهای هدف و مخصوصاً کیفیت تولیدات به عنوان عامل اصلی در کشف نرخ ایفای نقش می‌کنند. این شرایط از طرفی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که با مدیریت بازار و شرایط داد و ستد شاید بتوان حجم تولید در کشورهای مبدأ را هم مدیریت کرد؛ اگرچه این ادعا در نگاه اول از طرفداران چندانی برخوردار نبوده ولی بررسی بازارهای مشابه و رخدادهای معاملاتی در سال‌های قبل این نکته را به اثبات می‌رساند. از طرف دیگر، شرایط عمومی در بازارهای جهانی به گونه‌ای است که توانمندی نقش آفرینی تولیدکنندگان داخلی در مدیریت بازار کاهش یافته و مخصوصاً همکاری و هماهنگی آنها نیز تقلیل می‌یابد. این بدان معنی است که واقعیتی به نام رقابت منفی در بازار ایفای نقش کرده و شرکت‌های تولیدی برای حفظ سهم بازار و با افزایش حجم فروش بعضاً به کاهش قیمت‌های پیشنهادی خود روی می‌آورند که نتیجه آن متضرر شدن همه تولیدکنندگان در این بازار است. حال در شرایطی که معاملات قیر در بورس کالا از قدرت و تنوع و گستردگی بالایی برخوردار است باید اهمیت کشف نرخ در این بازار را برجسته‌تر از قبل ارزیابی کرد تا جایی که شاید بتوان گفت که پتانسیل کشف نرخ در بورس کالا حتی قوی‌تر از کشورهای منطقه است؛ زیرا بخش اعظم و به عبارتی تمامی قیر صادراتی ایران از بستر بورس کالا صورت می‌گیرد؛ بنابراین مدیریت و کشف نرخ آنها ساده‌تر صورت خواهد پذیرفت. نکته دیگر در خصوص بازار قیر را باید کیفیت تولیدات قیر ایرانی به شمار آورد که برای بسیاری از شرکت‌های برتر در این حوزه به عنوان یک برند مطرح شده و شرایط بازاریابی آنها را تسهیل کرده است.

آمارها و گفت و گو با اهالی بازار و تصمیم‌سازان

رد پای واردات مواد اولیه با کیفیت پایین‌تر

معاملات و کیوم باتوم همان گونه که در بورس کالا قابل رهگیری است، به همان میزان هم سیگنالی مهم برای رهگیری شرایط تولید و صادرات قیر ایرانی است، ولی در صورتی که ماده اولیه با کیفیت پایین‌تر وارد شود دیگر نمی‌توان هیچ‌گونه نظارت دقیقی بر کیفیت آن و شرایط تولید و صادرات داشت. به گزارش باشگاه خبرنگاران جوان، «وحید شیخی» عضو هیأت مدیره اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی (اوپکس) در این باره می‌گوید: یکی از اصلی‌ترین مشکلات قیر ایران، واردات ته مانده ضایعات پالایشگاه‌های عراق با نام تجاری VR یا هیدرو کربن سنگین است که صدمه بسیاری به برند قیر ایرانی زده است. با توجه به اینکه روند واردات این کالا به طور قانونی ثبت سفارش شده و به داخل کشور وارد می‌شود، این ماده ارزان و با کیفیت پایین که در مصارف هیدروکربنی هم کاربرد دارد، توسط برخی شرکت‌ها در فرایند تولید استفاده شده و به نام قیر با کیفیت ایرانی عرضه می‌شود.

رییس کمیسیون قیر اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی همچنین اعتقاد دارد که شرکت‌های تولیدکننده قیر استاندارد که از قیر ارزان عراقی استفاده نمی‌کنند، نمی‌توانند با این عرضه ناسالم رقابت داشته باشند. طبق اعلام پالایش و پخش امکان تخصیص سالانه هشت میلیون تن و کیوم باتوم جهت تولید قیر وجود دارد. در حال حاضر ۵٫۵ میلیون تن VB (و کیوم باتوم) برای تولید قیر استفاده می‌شود و مابقی به صورت مازوت فروخته می‌شود. تا سال ۲۰۲۰ فروش مازوت با سولفور ۳٫۵ درصد ممنوع خواهد شد و باید بازاریابی و گسترش فروش قیر ایرانی را جهت این حجم از فروش ایجاد کنیم.

با توجه به این شرایط، در صورتی که نیاز باشد تا برند قیر ایرانی با فرض تأیید کیفی و معاملاتی در بستر بورس کالا تداوم یابد، بهتر است به ورود این مواد اولیه و مخصوصاً کیفیت آن به شدت حساس باشیم تا در نهایت بازار قیر با برند ایرانی شرایط مطلوب خود را حفظ کند.

۴۲۰۰ تومانی و صنعت قیر

تغییر فرمول قیمتی و احتساب نرخ با دلار ۴۲۰۰ تومانی به معنی آن است که تولیدات داخلی برای مواد اولیه و محصولات جانبی می‌توانند از این نرخ در معاملات خود سود ببرند، آن هم در شرایطی که بازگشت ارز حاصل از صادرات نیز به همان نرخ صورت می‌پذیرد. این نکته بدان معنی است که قیمت و کیوم باتوم در بازار داخل حتی با کیفیت بالا از مطلوبیت برجسته‌ای برخوردار شده و بخش اعظم مشکلات تولیدکنندگان قیر پوشش یافته است.

این حوزه نشان می‌دهد ظرفیت تولید و کیوم باتوم در ایران به عنوان مهم‌ترین ماده اولیه تولید قیر رقمی بین ۵ تا ۶ میلیون تن در سال بوده که بعضاً تا ۸ میلیون تن نیز در گزارش‌ها دیده می‌شود؛ بنابراین، ظرفیت تولید قیر بر پایه این حجم از تولید ماده اولیه نزدیک به ۲۵ میلیون تن است که نشان می‌دهد همیشه تقاضای مؤثر برای و کیوم باتوم بیشتر از عرضه آن است، آن هم در شرایطی که بسیاری از تولیدکنندگان کوچک قیر در کشور از توانمندی مالی بالایی برخوردار نبوده و به سختی ماده اولیه مورد نیاز خود را تأمین می‌کنند. این وضعیت در ذات خود نیاز به تأمین ماده اولیه بیشتر و رقابت برای خرید را خاطر نشان می‌سازد، آن هم در شرایطی که توان تولید داخلی برای تولید و کیوم باتوم این پتانسیل را ندارد. از سوی دیگر، با احداث پالایشگاه‌های مدرن در ایران و جهان حجم تولید و کیوم باتوم که به نسبت بسیاری از فرآورده‌های دیگر پالایشگاهی از قیمت بسیار کمی برخوردار است، حجم تولید و کیوم باتوم نیز رشد چندانی نداشته و در عوض واحدهای قدیمی‌تر تولیدکننده نیز در جهان به آرامی از گردونه فعالیت اقتصادی خارج می‌شوند. تمامی این موارد به معنی آن است که آینده مبهمی پیش‌روی توسعه در صنعت قیر ایران و حتی جهان وجود دارد که خروجی آن حتی رشد قیمت و کیوم باتوم خواهد بود. رخدادهای که هم‌اکنون نیز به صورت پراکنده دیده می‌شود؛ اگرچه با افزایش قیمت نفت خام، رشد بهای و کیوم باتوم در بازارهای داخلی و جهانی به دلیل برتری تقاضا بر عرضه، گویی نادیده گرفته می‌شود. این شرایط به جایی منتهی شد که بهای قیر نیز در بازارهای جهانی افزایش یافته و رشد بهای قیر محرک دیگری برای افزایش قیمت و کیوم باتوم شد؛ به عنوان مثال، قیر ایران که در ماه‌های گذشته بین ۲۱۰ تا ۲۳۰ دلار در هر تن قیمت‌گذاری شده، حتی تا ۳۰۰ دلار در هر تن رشد قیمت پیدا کرده است. نکته دیگر در خصوص شرایط قیمتی در بازار قیر را باید وضعیت معاملات در بورس کالای ایران به شمار آورد؛ زیرا قیرهای صادراتی از ایران اگرچه تنوع بسیاری دارد ولی بعضاً با کیفیت متفاوتی به بازار عرضه می‌شود تا جایی که بعضاً کیفیت کمتری داشته و با قیمت‌های پایین‌تری مورد معامله قرار می‌گیرد. این شرایط به معنی آن است که در رقابتی نه چندان جذاب و با طعم رقابت منفی با احتساب تنوع در کیفیت، برند قیر ایرانی بعضاً مورد تهدید واقع شده و تولیدات مختلفی به بازارهای جهانی به نام قیر ایرانی عرضه می‌شود که یک نگرانی تجاری مهم را ایجاد کرده است. این در حالی است که معاملات در بورس کالا شرایط خاص خود را داشته یعنی قیمت، کیفیت، شرایط تولید و صادرات تا حد امکان مورد بررسی قرار گرفته و استانداردهای مختلف را لزوماً باید به‌دست آورده باشد. این مطلب یعنی استاندارد بودن معاملات در بورس کالا برای عرضه‌های صادراتی با عرضه قیر با کیفیت پایین‌تر به بازارهای جهانی، یک پارادوکس مهم محسوب شده که نیاز به موشکافی بیشتری دارد.

قیرهای صادراتی
از ایران اگرچه
تنوع بسیاری دارد
ولی بعضاً با کیفیت
متفاوتی به بازار
عرضه می‌شود تا
جایی که کیفیت
کمتری داشته و با
قیمت‌های پایین‌تری
مورد معامله قرار
می‌گیرد

این بدان معناست که واردکننده مواد اولیه بعضاً با کیفیت پایین تر حتی با فرض ورود موقت مشخص نیست که ماده اولیه خود را با چه نرخ وارد کرده و به احتمال زیاد قیمتی بالاتر از دلار ۴۲۰۰ تومانی در معاملات آنها مورد محاسبه قرار گرفته است. این در حالی است که الزام به صادرات با دلار ۴۲۰۰ تومانی خود سرعت گیر برجسته ای در برابر آنها خواهد بود و می تواند بخش مهمی از واردات مواد اولیه با کیفیت کمتر از گردونه فعالیت خارج کند. این بدان معناست که یکی از نگرانی های صنعت قیر کشور آرام به حاشیه رانده خواهد شد و جایگاه قیر با برندی ایرانی باز هم به دست تولیدکنندگان برجسته داخلی می افتد. رخدادی که از هم اکنون رد پای آن را می توان در برخی شواهد جستجو کرد.

پس از پرداختن به موارد فوق باز هم باید به اظهار نظرهای افراد برجسته در این بازار و تصمیم سازان بورس کالا و اقتصاد کشور اشاره داشت آن هم در شرایطی که هنوز با صراحت از الزام به عرضه های صادراتی قیر در بورس کالا سخن به میان می آید؛ به عنوان مثال، مدیرعامل بورس کالای ایران چندی پیش عنوان کرده بود که فقط افرادی می توانند قیر را به کشورهای دیگر صادر کنند که وکیوم باتوم را که ماده اولیه قیر است، از بورس کالا تهیه کنند.

در همین ارتباط چندی پیش «حامد سلطانی نژاد» در گفت و گو با خبرگزاری صداوسیما گفت: قیر به عنوان یک کالای ایرانی بخش عمده ای از آن به بازارهای جهانی می رود و بخش عمده ای از درآمدهای ارزی ما را تشکیل می دهد. بازار قیر دچار آشفتگی هایی بود و ستاد تنظیم بازار و شورای رقابت تصمیم گرفتند که این بازار را به نظم طبیعی برگردانند.

«سلطانی نژاد» با اشاره به اینکه ۵ تا ۶ میلیون تن وکیوم باتوم داریم که مورد مصرف تولیدکنندگان قرار می گیرد گفت: تولیدکنندگان قیر که از وکیوم باتوم استفاده می کنند، ظرفیت تولیدشان ۲۵ میلیون تن است و این فزونی ظرفیت تولید قیر و وکیوم باتوم به خاطر رانت قیمتی است که در مسیر وکیوم باتوم وجود داشت.

وی افزود: وکیوم باتوم با ارز مبادله ای در اختیار تولیدکنندگان قرار می گرفت و رانت قیمتی به وجود آورده بود، به همین دلیل کارگروه تنظیم بازار دولت و شورای رقابت تصمیم گرفتند که وکیوم باتوم با ارز رایج بازار قیمت گذاری شود و قیمت های پایه در بورس کالا اصلاح شد.

مدیرعامل بورس کالا گفت: بورس کالا به عنوان جمع بندی کننده نظرها و فعالان بازار تصمیم گرفت تا فقط افرادی بتوانند قیر را صادر کنند که وکیوم باتوم را از بورس کالا خرید کرده باشند و قیرهای نامرغوبی که صادر می شد به این ترتیب حذف شد و همچنین قیمت قیر ایران در دنیا افزایش پیدا کرد.

وی افزود: قیمت قیر ایران که بین ۲۱۰ تا ۲۳۰ دلار در هر تن بود به ۳۰۰ دلار در هر تن افزایش پیدا کرد

و این اتفاق به خاطر اصلاح بازار افتاده بود.

«سلطانی نژاد» ادامه داد: با این اقدام معاملات بلندمدت در بورس کالا شکل گرفت و باعث شفافیت معاملات وکیوم باتوم شد.

مدیرعامل بورس کالا با اشاره به اینکه همکاری تنگاتنگی بین بورس کالا و گمرک برای شفاف سازی و صادرات این محصول وجود دارد گفت: با توجه به

اینکه امسال با عنوان حمایت از کالای ایرانی نام گرفته شده باید تلاش کنیم که قیر به عنوان یک کالای مهم و حیاتی در کشور، قاچاق نشود.

«سلطانی نژاد» در خصوص ورود محصول بی کیفیت از کشورهای دیگر هم افزود: با نظارتی که بورس کالا انجام می دهد و دستورالعملی مبنی بر اینکه صادرات این محصول از جانب افرادی که وکیوم باتوم خود

آن هم در شرایطی که در این بازه زمانی پتانسیل تولید قیر در مقایسه با تقاضای مؤثر تقلیل می‌یابد؛ این بدان معناست که احتمال برتری تقاضا بر عرضه در هفته‌ها و ماه‌های آینده وجود دارد؛ اگر چه ذات کشف نرخ در بازار قیر و با بازارهای مشابه فرآورده‌ها از مسیر نوسان قیمت نفت خام تأثیر می‌پذیرد، ولی باز هم ویژگی‌های عرضه و تقاضاست که قیمت‌های پایانی را تعیین خواهد کرد. با توجه به این شرایط می‌توان گفت که رشد قیمت قیر در بازارهای جهانی رخدادی عجیب نیست و ممکن است باز هم شاهد افزایش بیشتر بهای این کالا باشیم. این در حالی است که پالایشگاه‌های جدید در جهان حجم تولید و کیوم باتوم کمتری داشته و اغلب فرآورده‌هایی با ارزش بالاتر را تولید می‌کنند که می‌تواند نگرانی‌های جدیدی را در مورد بازار قیر ایجاد کند. تجمیع این موارد در نهایت از احتمال رشد بیشتر قیمت قیر خبر می‌دهد. حال در شرایطی که در ایران شاهد آغاز به کار پالایشگاه‌های مدرن و جدید هستیم و آوج آن را می‌توان در پالایشگاه میعانات گازی ستاره خلیج فارس جستجو کرد، شاید

توجه بیشتر به تولید و کیوم باتوم اگر چه در نگاه اول با تردید روبه‌رو خواهد بود، ولی می‌تواند سهم بازار جذابی را به ارمغان آورد. این ادعا را باید تنها یک پیشنهاد قلمداد کرد؛ زیرا به بررسی دقیق و عمیق هزینه فایده در پالایشگاه‌های موجود و جدید نیاز خواهد داشت. علاوه بر این، در کنار قیر پالایشگاهی جایگاه قیر طبیعی را نیز باید مد نظر قرار داد، آن هم در شرایطی که بارشد قیمت قیر، جذابیت مصرف قیر طبیعی افزایش یافته است. برای بسیاری از نقاط جغرافیایی در جهان حتی استفاده از قیر طبیعی در کنار قیر پالایشگاهی از توجیه فنی و اقتصادی نیز برخوردار است. ایران با دارا بودن ذخایر غنی از قیر طبیعی در استان‌های غربی می‌تواند در این بازار هم ایفای نقش کند.

دیگری همچون امارات و بحرین مورد قیمت گذاری و داد و ستد قرار می‌گیرد؛ اگر چه قیمت‌های کشف شده در بورس کالانیز خود می‌تواند یکی از معرف‌های قیمتی در جهان به شمار بیاید. این در حالی است که بخش مهمی از مصرف قیر در کشورهای شرق آسیا با محوریت چین صورت می‌گیرد و همین سیگنال موجب شده تا قیمت‌های کشف شده در این حوزه در بازار چین مورد پذیرش بسیاری از کشورهای جهانی قرار بگیرد. از سوی دیگر، نوسان قیمت قیر در بازار داخلی چین نیز خود یکی از نرخ‌های مهم در بازارهای جهانی است تا جایی که در برخی از مکانیزم‌های قیمت گذاری، همین نرخ را به عنوان یک شاخص قیمتی مورد توجه قرار داده و آن را مخابره می‌کنند؛ البته قیمت‌های قیر کشف شده در بازار داخلی چین با یوان محاسبه شده و البته همین نرخ نیز با یوان مخابره می‌شود. این بدان معنا نیست که مؤسسات مختلفی که قیمت قیر را به صورت هفتگی و بعضاً روزانه در نقاط مختلف جهان مخابره می‌کنند در این فرآیند نقشی ندارند، بلکه نقش این قبیل مؤسسات را باید بسیار برجسته دانست؛ اما ذات معامله در یک بورس با اعلام نرخ در یک بازار تفاوتی عمیق دارد که بحث مجزایی را می‌طلبد. آمارهای اعلامی در بازار چین به صورت رسمی از سال ۲۰۱۶ تاکنون در دسترس بوده است؛ اگر چه تغییرات عمده این بازار در هفته‌های و ماه‌های اخیر از اهمیت بیشتری برخوردار است. با توجه به شرایط عمومی در تولید قیر در جهان و تولید و کیوم باتوم به عنوان ماده اولیه اصلی قیر در فرآیند پالایش نفت خام، نوسان قیمت قیر با قربت بالایی با بهای نفت خام نوسان می‌کند که این سیگنال یک معرف قیمتی برای بازار به شمار می‌رود. نگاهی به نوسان قیمت قیر در مقایسه با بهای نفت خام نشان می‌دهد که قیمت قیر به نسبت نفت از یک عقب‌افتادگی نسبی برخوردار شده یعنی رشد قیمت نفت خام سریع‌تر از افزایش بهای قیر بوده که می‌تواند محرکی برای رشد بهای قیر تلقی شود. این در حالی است که در روزهای گرم سال در برخی از کشورهای جهان زمان سنتی برای افزایش مصرف قیر بوده است،

را از بورس کالا بخردند انجام شود، می‌توانیم جلوی صادرات محصولات بی کیفیت را بگیریم و همچنین خود اتحادیه‌ها و نهادهایی که بر تولید کنندگان نظارت دارند نیز باید جلوی ورود مواد بی کیفیت را بگیرند.

این قبیل اظهار نظر ها به معنی آن است که باید مدیریت بازار داخلی را از بورس کالا آغاز کنیم، آن هم در شرایطی که حمایت از تولید داخل یک اصل بر شمرده می‌شود و البته مدیریت بازارهای داخلی و صادراتی نیز از این همین مسیر عبور خواهد کرد. این در حالی است که ادامه وضعیت نسبتاً متعادل کنونی باز هم جایگاه بورس کالا را برجسته‌تر خواهد کرد. هم‌اکنون که بازار قیر پس از مدت‌ها فراز و فرود به یک ثبات نسبی دست پیدا کرده، بهتر است این ساز و کار را حفظ و از آن به عنوان یک سیگنال و تجربه موفق در بازارهای صادراتی استفاده کنیم؛ این بدان معناست که بر پایه تجربیات موجود در بازار قیر حتی می‌توان بخش مهمی از صادرات فرآورده‌ها و یا محصولات پتروشیمی را نیز در چارچوب بورس کالا تعریف کرده و برای استفاده از مکانیزم شفاف آن بخش بیشتری از صادرات کشور را از این بستر قانونی تعقیب کنیم. با توجه به شرایط دلار ۴۲۰۰ تومانی در فاز صادرات، شاید بتوان جذابیت‌های بیشتری را برای بازارهای مشابه متصور بود.

وضعیت بازار قیر در جهان

به صورت کلی بازار قیر در جهان در دو مسیر متفاوت مورد قیمت گذاری و معامله قرار می‌گیرد. منطقه غرب آسیا با محوریت حوزه خلیج فارس هم‌اکنون در جهان به عنوان یکی از قطب‌های تولید و قیمت گذاری در بازار قیر مورد توجه قرار گرفته است. این در حالی است که تولید قیر در این حوزه به عرضه‌های قیر ایران توجه بسیاری دارد تا جایی که می‌توان گفت برند قیر ایرانی به عنوان یکی از ارکان قیمت گذاری در جهان مورد توجه قرار می‌گیرد. از سوی دیگر، قیر ایرانی اغلب در کشورهای

نوسان قیمت قیر
در بازار داخلی چین
یکی از نرخ‌های
مهم در بازارهای
جهانی است تا
جایی که در برخی
از مکانیزم‌های
قیمت گذاری، همین
نرخ را به عنوان یک
شاخص قیمتی مورد
توجه قرار داده و آن
را مخابره می‌کنند

نگاهی به بازار پترونتی قیر تا سال ۲۰۲۴

سیاه پر در آمد

حبیب علیزاده

و فرصت‌هایی که پیش روی تولیدکنندگان و صادرکنندگان این ماده قرار دارد.

بازار رقابتی

یکی از دلایل رونق بازار جهانی قیر، جدای از مصارف گسترده در صنایع مختلف، تحقیق مداوم درباره خواص این ماده و یافتن موارد جدید مصرف از طریق نوآوری در ترکیبات و تولید مواد جدید است. بازیگران اصلی بازار جهانی قیر از جمله شرکت‌های «توتال»، «اکسون موبیل»، «گازپروم»، «رویال داچ شل»، «تیناس»، «لاگان آسفالت»، شرکت «نفت هند»، «پترولئوس مکزیک»، «شورون»، «بریتیش پترولیوم»، شرکت «نفت چین»، «ماراتون اویل» و... با تحقیقات مداوم تلاش می‌کنند تا سهم بیشتری از این بازار را تصاحب کنند؛ به عنوان مثال، در سال ۲۰۱۴ شرکت «رویال داچ شل» موفق شد قرارداد تأمین PMB برای احداث فرودگاه بین‌المللی مسقط (عمان) به دست آورد. این بازار

قیر، این ماده سیاه چسبنده که حاوی سولفور، فلزات سنگین و عناصر سمی است، کاربردهای فراوانی در صنایع مختلف دارد، به طوری که ارزش بازار جهانی این ماده به دلیل کاربردهای گسترده در جاده‌سازی و عایق‌کاری، در سال ۲۰۱۵ به ۷۵ میلیارد دلار رسید. همچنین انتظار می‌رود ارزش این بازار تا سال ۲۰۲۴ به سطح ۱۱۰ میلیارد دلار افزایش پیدا کند. امروزه قیر از بازار نسبتاً پرونقی برخوردار است و کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند که طی ۶ سال آینده، میانگین نرخ رشد ارزش این بازار به بیش از پنج درصد در سال برسد.

بر این اساس، افزایش میزان تقاضا و مصرف جهانی قیر طی سال‌های آینده، فرصت مناسبی برای تولیدکنندگان این ماده به شمار می‌رود تا با برنامه‌ریزی دقیق، سهم بزرگ‌تری از این بازار را به خود اختصاص دهند.

در این نوشتار نگاهی داریم به بازار جهانی قیر

رقابتی از یک سو بین تأمین‌کنندگان مواد اولیه و سوی دیگر بین تولیدکنندگان محصولات نهایی تقسیم شده است.

به دلیل کاربرد گسترده قیر در صنعت جاده‌سازی و تعمیر و نگهداری جاده‌ها، تولیدکنندگان می‌کوشند با شناخت بهتر ماهیت، بهبود کیفیت و افزایش دوام این ماده، محصولات رقابتی‌تری را عرضه کنند. ایران از جمله تولیدکنندگان مهم قیر جهان است؛ به همین دلیل زمینه‌های تبدیل شدن به یکی از بازیگران اصلی این بازار را در اختیار دارد. آمارها نشان می‌دهند که ایران به کشورهای مختلف از جمله هند، امارات، قطر، عمان، بنگلادش، گرجستان، ترکیه و کنیا قیر صادر می‌کند و امکان افزایش مشتریان آن وجود دارد که نیازمند عزم جدی، برنامه‌ریزی، تحقیقات علمی و شناخت بازار رقابتی امروز است.

طبقه‌بندی بازار

کارشناسان برای بررسی بهتر بازار جهانی قیر، آن

حدود ۱۵ میلیارد دلار برسد. خاصیت ضدآب بودن قیر موجب شده تا کاربرد گسترده‌ای در صنایع لوله‌سازی و ساخت سقف داشته باشد.

کارشناسان، مناطق مصرف قیر جهان را به ۵ منطقه اصلی تقسیم می‌کنند؛ آمریکای شمالی، آمریکای لاتین، اروپا، آسیا-اقیانوسیه و منطقه خاورمیانه-آفریقا. در سال ۲۰۱۵ آمریکای شمالی بیشترین میزان تقاضا برای مصرف قیر را به خود اختصاص داد و انتظار می‌رود تا سال ۲۰۲۴ این روند ادامه پیدا کند. افزایش بودجه دولتی برای تعمیر و توسعه جاده‌های موجود و احداث بزرگراه‌های جدید از جمله دلایل رشد تقاضا و مصرف قیر در این منطقه به شمار می‌رود.

از سویی، روند رو به رشد نوسازی مسکن در ایالات متحده به افزایش استفاده از محصولات ضدآب منجر خواهد شد که تأثیر مستقیمی بر افزایش تقاضای قیر دارد.

دو منطقه آمریکای لاتین و خاورمیانه-آفریقا نیز به دلیل عزم دولت‌ها برای توسعه زیرساخت‌های اقتصادی و تجاری، شاهد افزایش تقاضا برای قیر خواهند بود. انتظار می‌رود حجم بازار قیر در منطقه آسیا-پاسفیک (عمدتاً چین، هند و ژاپن) تا سال ۲۰۲۴ سالانه حدود پنج درصد رشد کند. از نظر حجم بازار، این منطقه رتبه نخست را به خود اختصاص می‌دهد.

در اینجا نیز رشد بودجه دولتی نقش مهمی ایفا می‌کند. احداث شهرهای جدید و افزایش درآمد شهرنشینان که به رشد تقاضا برای خرید خودرو منجر شده (و ادامه خواهد یافت)، بازار قیر این مناطق را با رونق رو به رو خواهد کرد.

بر اساس گزارش‌ها، تعداد پروژه‌های احداث فرودگاه و جاده در این دو منطقه از رونق بازار قیر طی ۶ سال آینده خبر می‌دهد. بازار قیر اروپا نیز در مسیر رونق قرار دارد و انتظار می‌رود تا سال ۲۰۲۴ حجم این بازار از مرز ۲۹ هزار تن عبور کند.

دارند شامل قیر راه‌سازی، قیر اکسیده، کات بک، PMB (نوعی قیر که با افزودن پلیمرها، ویژگی‌های فیزیکی آن بهبود پیدا می‌کند) و قیر امولسیون است.

بر اساس برآوردها، طی ۶ سال آینده قیر PMB بیشترین سهم را از رشد بازار جهانی قیر خواهد داشت. این نوع قیر که در تعمیر و روکش جاده‌ها و صنایع مختلف کاربرد دارد، از وِسکوزیته (گرانروی) و الاستیسیته (کشسانی) بالایی برخوردار است. این ویژگی‌ها به محصول نهایی امکان می‌دهد تا فشارهای بالایی را تحمل کند.

به دلیل تداوم رونق جاده‌سازی در مناطق مختلف جهان، تقاضا برای قیر و تولید آسفالت جهت جاده‌سازی همچنان گرم خواهد بود. این روند به میزان بودجه دولت‌ها برای احداث، تعمیر و نگهداری جاده‌ها و بزرگراه‌ها بستگی دارد؛ به عنوان مثال، در سال ۲۰۱۵ ارزش بخش جاده‌سازی در آمریکا به ۱۰۰ میلیارد دلار رسید و انتظار می‌رود این رقم طی سال‌های آینده سیر صعودی داشته باشد.

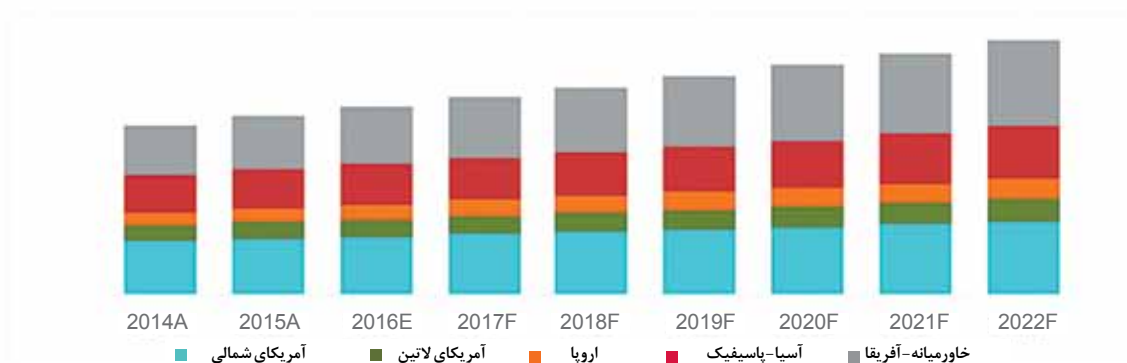
بر این اساس، پیش‌بینی می‌شود که بازار این نوع قیر تا سال ۲۰۲۴ بیش از ۲٫۵ درصد در سال رشد کند. این محصول همچنین در ساخت راه‌آهن، مسیرهای دوچرخه‌سواری، زمین‌های بازی، کف گلخانه‌ها و اصطبل‌ها نیز کاربرد دارد. از میان کاربردهای مختلف قیر، جاده‌سازی سهم بیشتری را به خود اختصاص داده است. بررسی آمارهای دهه گذشته نشان می‌دهد که روند ساخت جاده، بزرگراه و خیابان در مناطق مختلف جهان سیر صعودی داشته است. افزایش جمعیت و بهبود سطح زندگی به همراه افزایش تولید خودرو از جمله دلایل اصلی این روند بوده‌اند. پیش‌بینی می‌شود که طی ۶ سال آینده میانگین نرخ رشد جهانی جاده‌سازی به حدود چهار درصد برسد.

عایق کاری و ضدآب کردن نیز از جمله مهم‌ترین کاربردهای قیر به شمار می‌روند. انتظار می‌رود سهم جهانی این محصولات تا سال ۲۰۲۴ به

را به سه بخش اصلی تقسیم می‌کنند که عبارتند از: نوع محصول تولیدی، نوع کاربرد (صنایع متقاضی) و مناطق مصرف. انواع اصلی قیر که بیشترین میزان مصرف را

مناطق جهان از نظر میزان مصرف، میلیون تن ۲۰۱۴-۲۰۲۲

سناریوی نفت ۴

حرکت آتی قیمت نفت را می توان در قالب چهار سناریو بررسی کرد.

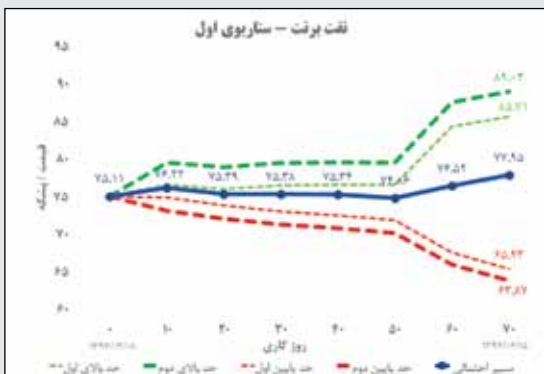
شکور علیشاهی

برای پیش بینی حرکت نفت، فعالان بازار را از دیدگاه میزان کسب سود و میزان تحمل ریسک، طبق جدول زیر

به چهار گروه تقسیم کردیم و بر اساس این چهار گروه، ۴ سناریو برای پیش بینی آینده بازار را تعریف می کنیم. در تمامی این سناریو ها فرض بر این است که فعالان بازار به استراتژیهای خود پایبند بوده و مطابق با آن به صورت منطقی عمل می کنند یعنی در صورت کسب بازدهی مورد انتظار از بازار خارج شده و یا تحلیلهای خود را بروز می کنند یا در صورت رسیدن به حد زیان خود، ضرر را شناسایی کرده و از بازار خارج می شوند یا مطابق تحلیلهای بروز شده عمل می کنند. در تمامی سناریوها عبور از حد پایین اول یا حد بالای اول در هر مقطع زمانی به معنای هشدار است. به این معنی که احتمالاً متغیرهای تحلیل شما در حال تغییر است و باید برای بروز کردن تحلیل خود آماده شوید. در صورت عبور قیمت از حد دوم بالا یا پایین تحلیل فعلی منقضی است و باید اطلاعات خود را بروز نموده و مطابق آنها تصمیم گیری کنید. معامله گران بر اساس رویکرد های مختلف و همچنین افق های سرمایه گذاری متفاوت می توانند یک یا چند سناریو را نقشه راه خود قرار داده و بر اساس آن به معاملات خود بپردازند. مثلاً خریداران قانع و محتاط می توانند سناریوی سوم را به عنوان راهنما در نظر بگیرند و در صورت گذر قیمت از حد پایین اول با قبول ضرر از معامله خارج شوند و یا در صورت گذر قیمت از محدوده جداول بالا از معامله خارج شده و سود خود را شناسایی نمایند. ممکن است در شرایط مختلف شخص سرمایه گذار برای کسب سود احتمالی حدود دوم پایین و بالا را برای بستن موقعیتهای خود انتخاب نماید. برای یافتن محتملترین سناریو به آنالیز احتمال موفقیت خریداران و احتمال موفقیت فروشندگان می پردازیم و می توانیم بر اساس جدول زیر در هر افق سرمایه گذاری محتملترین سناریو را پیدا کنیم.

سناریوی اول - بازار مشتاق و محتاط

در این سناریو فرض می شود بازار از نظر کسب بازدهی مشتاق و از نظر میزان تحمل ریسک محتاط است. یعنی به ازای ریسک پایین انتظار کسب بازدهی زیاد را دارد. معامله گرانی که اهداف سرمایه گذاری خود را مطابق با این سناریو می بینند می توانند از حدود بالا و پایین به عنوان حدود ضرر و سود خود استفاده کنند. طبق بررسی ها این سناریو در هیچیک از افق های سرمایه گذاری سناریوی غالب بازار نیست و تنها در صورتی که افق سرمایه گذار حدود ۷۰ روز کاری باشد بهتر است طبق این سناریو به بازار نگاه کند.

سناریوی دوم - بازار مشتاق و جسور

در این سناریو فرض می شود بازار از نظر کسب بازدهی مشتاق و از نظر میزان تحمل ریسک جسور است. یعنی به ازای ریسک زیاد انتظار کسب بازدهی زیاد را نیز دارد. معامله گرانی که اهداف سرمایه گذاری خود را مطابق با این سناریو می بینند می توانند از حدود بالا و پایین به عنوان حدود ضرر و سود خود استفاده کنند. طبق بررسی ها این سناریو در هیچیک از افق های سرمایه گذاری سناریوی غالب بازار نیست.

	بین ۵۰ تا ۱۰۰٪	بین ۱۰۰ تا ۵۰۰٪
بین ۵۰ تا ۱۰۰٪	سناریوی سوم	سناریوی چهارم
بین ۱۰۰ تا ۵۰۰٪	سناریوی اول	سناریوی دوم

	محتاط	جسور
مشتاق	سناریوی اول	سناریوی دوم
قانع	سناریوی سوم	سناریوی چهارم

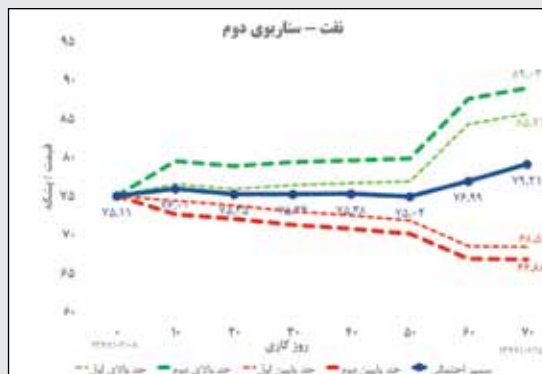
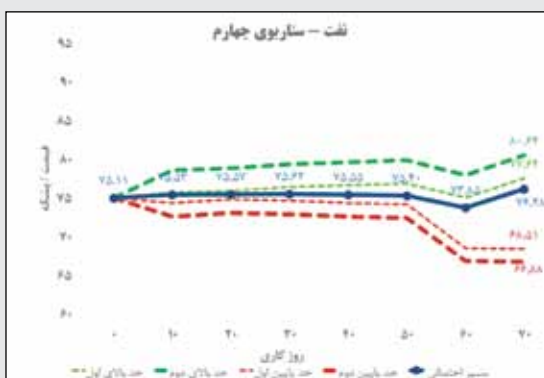
روند قیمت نفت برنت

قیمت نفت برنت تقریباً حدود یکسال است (از اول تیر ماه ۱۳۹۶) که در روندی صعودی به کار خود ادامه می دهد. بحران های مختلف در خاورمیانه از جمله مسائل مربوط به برجام و خروج آمریکا از آن، شدت گرفتن اختلاف بین ایران و رژیم صهیونیستی، درگیری های غزه و ... نیروی حرکت رو به بالای قیمت نفت بودند. از طرفی ارزش دلار نیز در بازارهای جهانی روند نزولی خود را شکسته و از اسفند ماه سال قبل در حال افزایش است. یعنی در این مدت هم بر ارزش دلار افزوده شده و هم بر ارزش هر بشکه نفت که اگر این قدرت گرفتن دلار نسبت به دیگر ارزها نبود شاید شاهد افزایش بیشتر قیمت نفت بودیم.

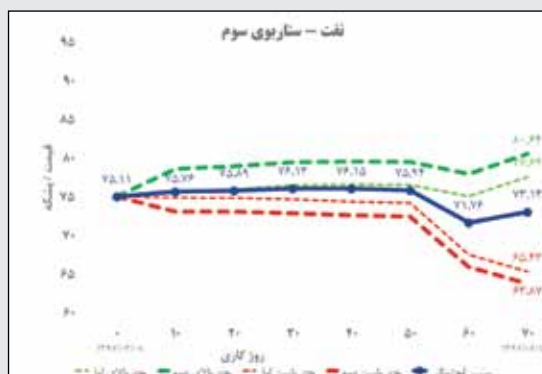
سناریوی چهارم - بازار قانع و جسور

در این سناریو فرض می‌شود بازار از نظر کسب بازدهی قانع و از نظر میزان تحمل ریسک جسور است. یعنی به ازای ریسک زیاد انتظار کسب بازدهی کم را دارد. معامله‌گرانی که اهداف سرمایه‌گذاری خود را مطابق با این سناریو می‌بینند می‌توانند از حدود بالا و پایین به عنوان حدود ضرر و سود خود استفاده کنند. طبق بررسی‌ها این سناریو در هیچ‌یک از افق‌های سرمایه‌گذاری سناریوی غالب بازار نیست.

سناریوی سوم - بازار قانع و محتاط (محتملترین سناریو)

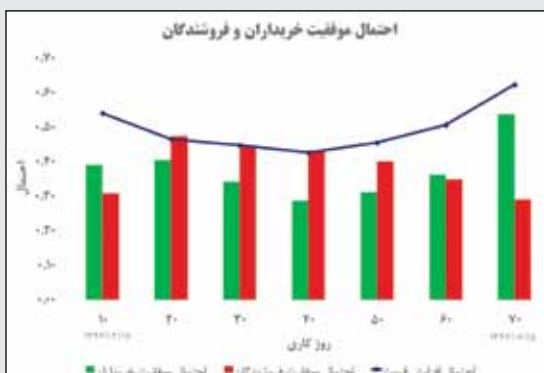
در این سناریو فرض می‌شود بازار از نظر کسب بازدهی قانع و از نظر میزان تحمل ریسک محتاط است. یعنی به ازای ریسک کم انتظار کسب بازدهی کم را دارد. معامله‌گرانی که اهداف سرمایه‌گذاری خود را مطابق با این سناریو می‌بینند می‌توانند از حدود بالا و پایین به عنوان حدود ضرر و سود خود استفاده کنند. طبق بررسی‌ها این سناریو در هیچ‌یک از افق‌های سرمایه‌گذاری سناریوی غالب بازار است.

آنالیز رفتار خریداران و فروشندگان

بررسی‌ها نشان می‌دهد تا افق زمانی ۵۰ روزه از اشتیاق خریداران برای کسب بازدهی زیاد کاسته خواهد شد البته این به معنای افزایش جسارت فروشندگان در این افق سرمایه‌گذاری نیست. گرچه در ابتدای امر با عقب‌نشینی خریداران این اتفاق خواهد افتاد ولی به مرور زمان فروشندگان متوجه می‌شوند مطلوبیت مناسبی از عملکرد خود بدست نخواهند آورد. همین عقب‌نشینی خریداران احتمال کاهش قیمت نفت برنت را تا محدوده ۷۲ دلار بالا می‌برد.

در حال حاضر خریداران با افق سرمایه‌گذاری بیش از دو ماه قناعت را کنار گذاشته و برای کسب بازدهی بیشتر معاملات خود را کاملاً محتاطانه انجام می‌دهند. این گروه هدف قیمتی حدود ۸۰ دلار را برای نفت برنت در نظر گرفته‌اند.

با توجه به اینکه محتملترین مسیر حرکتی قیمت نفت در قالب سناریوی سوم است بهتر است به ویژگیهای بازار در این مدل اشاره‌ای کوتاه داشته باشیم.

در این سناریو هم احتمال موفقیت خریداران کمتر از ۵۰ درصد است و هم احتمال موفقیت فروشندگان بنابراین خریداران و فروشندگان به معاملات کم حجم و با افق سرمایه‌گذاری کوتاه مدت چشم دوخته‌اند. در این سناریو اغلب افرادی که وارد بازار می‌شوند حدود اولیه (خط چین‌های نازک) را مبنای کار خود قرار داده و در صورت خروج قیمت از این مناطق از معامله خود خارج شده و سپس به تحلیل دوباره بازار می‌پردازند. در دیگر سناریوها ممکن است معامله‌گر قبل از خروج از معامله تحلیل و بازبینی را انجام دهد چون امید دارد معامله خود را باز نگه دارد.

طالو بازار مشرقه

سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۲ را به خاطر پسپارید

طلا، فلز حساس

از ابتدای سال ۲۰۱۸ بازار طلا شاهد نوسان بیش از ۵۰ دلاری قیمت این فلز گرانبها بوده است. از دید کارشناسان، نوسانات ماه‌های اخیر نشان دهنده افزایش حساسیت طلا نسبت به تحولات جهانی (اقتصادی، سیاسی، منطقه‌ای) است و این حساسیت در زمانی افزایش می‌یابد که پیش‌بینی‌های کارشناسان از اتفاقات تازه‌ای خبر می‌دهد. کارشناسان با اشاره به وجود چرخه‌های زمانی رونق و رکود و پیامدهای هر یک، همچنین هم‌زمانی آنها با تنش‌های ژئوپلیتیک، به معامله‌گران هشدار می‌دهند که سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۲ را به خاطر پسپارید. این اعداد نشان دهنده زمان صعود و سقوط طلا و آغاز دوره جهش قیمت این فلز هستند. طلا فلزی است که نسبت به تحولات اقتصادی و سیاسی حساسیت دارد و در عین حال، نوسان قیمت این فلز هم نشان دهنده شرایط بازارها و بخش‌های مختلف اقتصادی و سیاسی است. در این نوشتار به بررسی اجمالی تازه‌ترین پیش‌بینی‌های کارشناسان درباره قیمت طلا می‌پردازیم.

طلا به دلیل ویژگی‌های منحصر به فردش از دیرباز یکی از دارایی‌های مورد توجه مردم عادی و حکومت‌ها بوده است. به همین علت، نوسان

قیمت آن بر بسیاری از معادلات سیاسی و اقتصادی تأثیر می‌گذارد و در این میان، کسی بیشترین سود و بهره را می‌برد که درست‌ترین پیش‌بینی را از آینده قیمت‌ها داشته باشد.

کارشناسان روند قیمت طلا طی ۴ سال آینده را در ۳ سناریو کاهشی، خنثی و افزایشی به تصویر کشیده‌اند؛ البته بیشتر کارشناسان بر رشد قیمت‌ها تأکید دارند.

در سناریو کاهشی، برخی تحلیلگران می‌گویند، با توجه به سیر نزولی طلا از سال ۲۰۱۱ به بعد، میانگین قیمت این فلز گرانبه‌ای سال ۲۰۱۸ در محدوده ۱۲۸۰ دلار در هر اونس نوسان خواهد کرد و سال آینده به سطح ۱۳۰۰ دلار خواهد رسید. در این سناریو گفته می‌شود که افزایش نرخ‌های بهره در آمریکا و رشد ارزش دلار در برابر ارزهای دیگر از رشد چشمگیر طلا جلوگیری خواهد کرد. کارشناسان بدبین‌تری نیز وجود دارند که می‌گویند، قیمت طلا تا پایان سال ۲۰۱۸ به کمتر از یک هزار دلار سقوط خواهد کرد. این دیدگاه طرفداران زیادی ندارد.

در سناریو دوم، کارشناسان از نوسان محدود قیمت طلا طی سال ۲۰۱۸ خبر می‌دهند، اما تأکید می‌کنند که در صورت فراهم شدن شرایط، احتمال دارد طلا در دو مسیر مخالف حرکت کند. مسیر نخست، اگر قیمت‌ها به کمتر از ۱۲۸۰ دلار برسد آنگاه روند نزولی آغاز می‌شود و قیمت این فلز به کمتر از ۱۰۵۰ دلار سقوط می‌کند. مسیر دوم، اگر قیمت طلا به ۱۳۷۵ دلار افزایش یابد، آنگاه سیر صعودی تشدید خواهد شد و ممکن است به سطوح جدیدی دست پیدا کند.

در سناریو سوم، کارشناسان معتقدند اگر قیمت طلا به مدت ۳ هفته پیاپی بالای ۱۳۷۵ دلار باقی بماند، آنگاه این احتمال وجود دارد که قیمت‌ها تا بیش از ۱۵۵۰ دلار نیز افزایش پیدا کنند. «استفان گراسهوسر» مدیر ارشد عملیات بازار در «بولیون ولت» از جمله

کارشناسانی است که معتقد است، در سال ۲۰۱۸ قیمت طلا به دلیل کند شدن رشد اقتصادی آمریکا و نیز وخیم شدن وضع بازارهای سهام جهان، قیمت طلا در مسیر صعود قرار خواهد گرفت. «فیلیپ نیومن» مدیر «متالز فوکوس» در گزارش تحلیلی این شرکت با اشاره به اینکه رشد بازارهای سهام مانع رشد قیمت طلا می‌شوند، گفت: اما تنش‌های ژئوپلیتیک افزایش قیمت طلا را به دنبال دارند. از طرفی، جنگ تجاری بین آمریکا و چین (هر چند غیرمحمول است) می‌تواند به رشد اقتصادی جهان آسیب بزند و تقاضا برای طلا را به شدت افزایش دهد که نتیجه آن، افزایش چشمگیر قیمت این فلز خواهد بود. پیش از این نیز تحلیلگران «تامسون رويترز» کمینه قیمت طلا در سال ۲۰۱۸ را ۲۰۰ معادل ۱۳۶۰ دلار و بیشینه آن را ۱۵۰۰ دلار پیش‌بینی کرده بودند؛ البته وعده فدرال رزرو برای ۳ بار افزایش نرخ‌های بهره در سال ۲۰۱۸ را نباید نادیده گرفت. این روند از سویی به معنای رشد مطلوب اقتصاد آمریکا است و از سوی دیگر، بر افزایش ارزش دلار تأکید دارد که در مجموع از رشد قیمت طلا جلوگیری می‌کند. با این حال، کارشناسان خوش‌بین به رشد قیمت طلا می‌گویند، فشار تنش‌های ژئوپلیتیک در کنار رشد تقاضای مصرفی و تجاری تأثیر افزایش نرخ‌های بهره در آمریکا را خنثی خواهد کرد. سال گذشته، «لاری ادلسون» (تحلیلگر بازارهای مالی که در ۲۰۱۷ در گذشت) در گزارشی تحلیلی از افزایش قیمت طلا در سال ۲۰۲۰، سپس افت آن به سطح ۱۱۰۰ دلار و جهش دوباره آن قبل از سال ۲۰۲۵ خبر داده بود. امروز همکاران وی در موسسه «ادلسون» بر همین پیش‌بینی تأکید می‌کنند. همچنین کارشناسان موسسه «وایس» نیز معتقدند که قیمت طلا طی ۶ سال آینده شاهد یک جهش بی‌سابقه خواهد بود. در ادامه جدولی از تازه‌ترین پیش‌بینی‌ها به نقل از آژانس پیش‌بینی اقتصاد (Economy Forecast Agency) درباره قیمت طلا ارائه شده است:

قیمت آن بر بسیاری از معادلات سیاسی و اقتصادی تأثیر می‌گذارد و در این میان، کسی بیشترین سود و بهره را می‌برد که درست‌ترین پیش‌بینی را از آینده قیمت‌ها داشته باشد.

کارشناسان روند قیمت طلا طی ۴ سال آینده را در ۳ سناریو کاهشی، خنثی و افزایشی به تصویر کشیده‌اند؛ البته بیشتر کارشناسان بر رشد قیمت‌ها تأکید دارند.

در سناریو کاهشی، برخی تحلیلگران می‌گویند، با توجه به سیر نزولی طلا از سال ۲۰۱۱ به بعد، میانگین قیمت این فلز گرانبه‌ای سال ۲۰۱۸ در محدوده ۱۲۸۰ دلار در هر اونس نوسان خواهد کرد و سال آینده به سطح ۱۳۰۰ دلار خواهد رسید. در این سناریو گفته می‌شود که افزایش نرخ‌های بهره در آمریکا و رشد ارزش دلار در برابر ارزهای دیگر از رشد چشمگیر طلا جلوگیری خواهد کرد. کارشناسان بدبین‌تری نیز وجود دارند که می‌گویند، قیمت طلا تا پایان سال ۲۰۱۸ به کمتر از یک هزار دلار سقوط خواهد کرد. این دیدگاه طرفداران زیادی ندارد.

در سناریو دوم، کارشناسان از نوسان محدود قیمت طلا طی سال ۲۰۱۸ خبر می‌دهند، اما تأکید می‌کنند که در صورت فراهم شدن شرایط، احتمال دارد طلا در دو مسیر مخالف حرکت کند. مسیر نخست، اگر قیمت‌ها به کمتر از ۱۲۸۰ دلار برسد آنگاه روند نزولی آغاز می‌شود و قیمت این فلز به کمتر از ۱۰۵۰ دلار سقوط می‌کند. مسیر دوم، اگر قیمت طلا به ۱۳۷۵ دلار افزایش یابد، آنگاه سیر صعودی تشدید خواهد شد و ممکن است به سطوح جدیدی دست پیدا کند.

در سناریو سوم، کارشناسان معتقدند اگر قیمت طلا به مدت ۳ هفته پیاپی بالای ۱۳۷۵ دلار باقی بماند، آنگاه این احتمال وجود دارد که قیمت‌ها تا بیش از ۱۵۵۰ دلار نیز افزایش پیدا کنند. «استفان گراسهوسر» مدیر ارشد عملیات بازار در «بولیون ولت» از جمله

از ابتدای سال ۲۰۱۸ بازار طلا شاهد نوسان بیش از ۵۰ دلاری قیمت این فلز گرانبها بوده است. از دید کارشناسان، نوسانات ماه‌های اخیر نشان دهنده افزایش حساسیت طلا نسبت به تحولات جهانی (اقتصادی، سیاسی، منطقه‌ای) است و این حساسیت در زمانی افزایش می‌یابد که پیش‌بینی‌های کارشناسان از اتفاقات تازه‌ای خبر می‌دهد. کارشناسان با اشاره به وجود چرخه‌های زمانی رونق و رکود و پیامدهای هر یک، همچنین هم‌زمانی آنها با تنش‌های ژئوپلیتیک، به معامله‌گران هشدار می‌دهند که سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۲ را به خاطر پسپارید. این اعداد نشان دهنده زمان صعود و سقوط طلا و آغاز دوره جهش قیمت این فلز هستند. طلا فلزی است که نسبت به تحولات اقتصادی و سیاسی حساسیت دارد و در عین حال، نوسان قیمت این فلز هم نشان دهنده شرایط بازارها و بخش‌های مختلف اقتصادی و سیاسی است. در این نوشتار به بررسی اجمالی تازه‌ترین پیش‌بینی‌های کارشناسان درباره قیمت طلا می‌پردازیم.

طلا به دلیل ویژگی‌های منحصر به فردش از دیرباز یکی از دارایی‌های مورد توجه مردم عادی و حکومت‌ها بوده است. به همین علت، نوسان

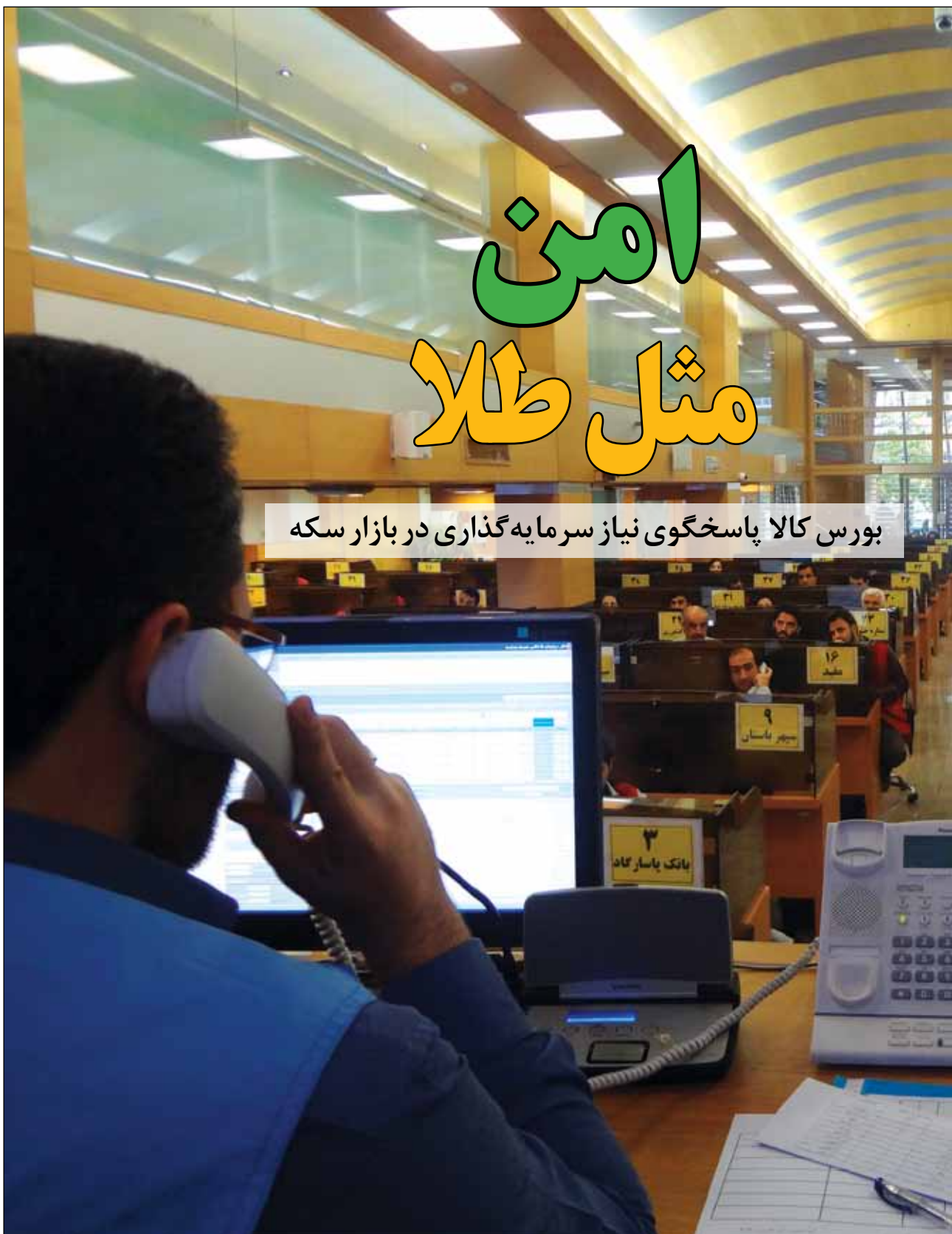

Month	Open	Low-High	Close	Mo,%	Total,%
۲۰۱۸					
May	۱۳۰۷	۱۲۴۸-۱۳۸۰	۱۳۱۴	۰.۵٪	۰.۵٪
Jun	۱۳۱۴	۱۲۶۰-۱۳۹۲	۱۳۲۶	۰.۹٪	۱.۵٪
Jul	۱۳۲۶	۱۲۴۲-۱۳۷۲	۱۳۰۷	-۱.۴٪	۰.۰٪
Aug	۱۳۰۷	۱۲۳۶-۱۳۶۶	۱۳۰۱	-۰.۵٪	-۰.۵٪
Sep	۱۳۰۱	۱۲۲۷-۱۳۵۷	۱۲۹۲	-۰.۷٪	-۱.۱٪
Oct	۱۲۹۲	۱۲۶۴-۱۳۹۸	۱۳۳۱	۳.۰٪	۱.۸٪
Nov	۱۳۳۱	۱۲۹۵-۱۴۳۱	۱۳۶۳	۲.۴٪	۴.۳٪
Dec	۱۳۶۳	۱۲۸۸-۱۴۲۴	۱۳۵۶	-۰.۵٪	۳.۷٪
۲۰۱۹					
Jan	۱۳۵۶	۱۲۹۰-۱۴۲۶	۱۳۵۸	۰.۱٪	۳.۹٪
Feb	۱۳۵۸	۱۲۴۳-۱۳۷۳	۱۳۰۸	-۳.۷٪	۰.۱٪
Mar	۱۳۰۸	۱۲۹۹-۱۴۳۵	۱۳۶۷	۴.۵٪	۴.۶٪
Apr	۱۳۶۷	۱۳۲۸-۱۴۶۸	۱۳۹۸	۲.۳٪	۷.۰٪
May	۱۳۹۸	۱۳۰۲-۱۴۳۹	۱۳۷۰	-۲.۰٪	۴.۸٪
Jun	۱۳۷۰	۱۳۱۰-۱۴۴۸	۱۳۷۹	۰.۷٪	۵.۵٪
Jul	۱۳۷۹	۱۳۲۱-۱۴۶۰	۱۳۹۰	۰.۸٪	۶.۴٪
Aug	۱۳۹۰	۱۳۲۱-۱۴۶۰	۱۳۹۰	۰.۰٪	۶.۴٪
Sep	۱۳۹۰	۱۳۵۹-۱۵۰۲	۱۴۳۰	۲.۹٪	۹.۴٪
Oct	۱۴۳۰	۱۴۳۰-۱۵۸۱	۱۵۰۶	۵.۳٪	۱۵.۲٪
Nov	۱۵۰۶	۱۴۰۷-۱۵۵۵	۱۴۸۱	-۱.۷٪	۱۳.۳٪
Dec	۱۴۸۱	۱۳۲۰-۱۴۸۱	۱۳۸۹	-۶.۳٪	۶.۳٪
۲۰۲۰					
Jan	۱۳۸۹	۱۳۷۷-۱۴۱۱	۱۳۴۴	-۳.۳٪	۲.۸٪
Feb	۱۳۴۴	۱۲۸۵-۱۴۲۱	۱۳۵۳	۰.۷٪	۳.۵٪
Mar	۱۳۵۳	۱۲۴۵-۱۳۷۶	۱۳۱۰	-۳.۲٪	۰.۳٪
Apr	۱۳۱۰	۱۲۶۹-۱۴۰۳	۱۳۳۶	۲.۰٪	۲.۳٪
May	۱۳۳۶	۱۳۳۶-۱۴۹۰	۱۴۱۹	۶.۲٪	۸.۶٪
Month	Open	Low-High	Close	Mo,٪	Total,٪
۲۰۲۰ Continuation					
Jun	۱۴۱۹	۱۳۶۶-۱۴۱۹	۱۳۳۳	-۶.۱٪	۲.۰٪
Jul	۱۳۳۳	۱۳۲۸-۱۴۶۸	۱۳۹۸	۴.۹٪	۷.۰٪
Aug	۱۳۹۸	۱۳۲۳-۱۴۶۳	۱۳۹۳	-۰.۴٪	۶.۶٪
Sep	۱۳۹۳	۱۳۹۳-۱۵۵۳	۱۴۷۹	۶.۲٪	۱۳.۳٪
Oct	۱۴۷۹	۱۴۷۹-۱۶۳۶	۱۵۵۸	۵.۳٪	۱۹.۲٪
Nov	۱۵۵۸	۱۴۷۵-۱۶۳۱	۱۵۵۳	-۰.۳٪	۱۸.۸٪
Dec	۱۵۵۳	۱۳۸۴-۱۵۵۳	۱۴۵۷	-۶.۳٪	۱۱.۵٪
۲۰۲۱					
Jan	۱۴۵۷	۱۴۱۸-۱۵۶۸	۱۴۹۳	۲.۵٪	۱۴.۲٪
Feb	۱۴۹۳	۱۳۹۴-۱۵۴۰	۱۴۶۷	-۱.۷٪	۱۲.۲٪
Mar	۱۴۶۷	۱۴۴۳-۱۵۹۵	۱۵۱۹	۳.۵٪	۱۶.۲٪
Apr	۱۵۱۹	۱۳۵۴-۱۵۱۹	۱۴۲۵	-۶.۲٪	۹.۰٪
May	۱۴۲۵	۱۳۳۴-۱۴۷۴	۱۴۰۴	-۱.۵٪	۷.۴٪
Jun	۱۴۰۴	۱۳۴۰-۱۴۸۲	۱۴۱۱	۰.۵٪	۸.۰٪
Jul	۱۴۱۱	۱۳۴۱-۱۴۸۳	۱۴۱۲	۰.۱٪	۸.۰٪
Aug	۱۴۱۲	۱۳۰۹-۱۴۴۷	۱۳۷۸	-۲.۴٪	۵.۴٪
Sep	۱۳۷۸	۱۲۳۸-۱۳۷۸	۱۳۰۳	-۵.۴٪	-۰.۳٪
Oct	۱۳۰۳	۱۳۰۳-۱۴۵۳	۱۳۸۴	۶.۲٪	۵.۹٪
Nov	۱۳۸۴	۱۳۳۴-۱۴۷۴	۱۴۰۴	۱.۴٪	۷.۴٪
Dec	۱۴۰۴	۱۳۲۶-۱۴۶۶	۱۳۹۶	-۰.۶٪	۶.۸٪
۲۰۲۲					
Jan	۱۳۹۶	۱۲۸۸-۱۴۲۴	۱۳۵۶	-۲.۹٪	۳.۷٪
Feb	۱۳۵۶	۱۲۰۹-۱۳۵۶	۱۲۷۳	-۶.۱٪	-۲.۶٪
Mar	۱۲۷۳	۱۲۱۴-۱۳۴۲	۱۲۷۸	۰.۴٪	-۲.۲٪
Apr	۱۲۷۸	۱۱۷۳-۱۲۹۷	۱۲۳۵	-۳.۴٪	-۵.۵٪
May	۱۲۳۵	۱۲۳۵-۱۳۷۷	۱۳۱۱	۶.۲٪	۰.۳٪
Jun	۱۳۱۱	۱۲۰۷-۱۳۳۴	۱۲۷۰	-۳.۱٪	-۲.۸٪

امن مثل طلا

بورس کالا پاسخگوی نیاز سرمایه‌گذاری در بازار سکه

فرید فتحی

کارشناس واحد توسعه بازار کارگزاری بانک سامان

یکی از مهم ترین فلزات گران بها برای سرمایه گذاری طلا است. از زمان های قدیم نیز سرمایه گذاری روی این فلز ارزشمند پیشنهاد شده است و به جهت سهولت جابه جایی و قابلیت نقدینگی و تبدیل شوندگی آن برای کسانی که ابتدای راه سرمایه گذاری هستند، خرید و فروش آن پیشنهاد می شود. زمانی که شرایط بانک ها نامطلوب است و وضعیت اقتصادی بحران زده است؛ طلا یکی از سرمایه گذاری های امن محسوب می شود و حتی زمان هایی که بازار معاملات مسکن کمی از رونق می افتد و مردم از خرید و فروش اوراق قرضه می ترسند باز هم بهترین پیشنهاد همان سرمایه گذاری روی طلا است. قابلیت نقد شوندگی طلا حتی از داد و ستد سهام در بورس اوراق بهادار نیز بیشتر است و یکی دیگر از نکات خوب سرمایه گذاری در این زمینه آن است که شما به هر میزانی که بخواهید و سرمایه داشته باشید می توانید روی طلا سرمایه گذاری کنید، محدودیت زمانی ندارد، ریسک خرید و فروش آن از دیگر انواع سرمایه گذاری کمتر است. معمولاً هنگام فروش باید طلا را کمی از قیمت اصلی آن کمتر به فروش برسانید؛ بنابراین خرید سکه به صرفه تر است. نکته قابل تأمل در خصوص معاملات سکه در بازار نقدی، منحصر بودن دادوستد تنها یک روش معاملاتی است؛ این در حالی است که بورس کالای ایران سبدهای متنوع از ابزارهای مالی نوین را به پشتوانه سکه بهار آزادی ارائه می کند که می تواند پاسخگوی نیازهای سرمایه گذاری در بازار سکه باشد؛ در ادامه، روش های مختلف موجود برای سرمایه گذاری روی سکه طلا از طریق ابزارهای معاملاتی بورس کالای ایران را می خوانید.

قرارداد آتی

قرارداد آتی، توافق نامه ای مبنی بر خرید و فروش

یک دارایی در زمان معین در آینده و باقیمت مشخص است؛ به عبارت دیگر، در بازار آتی، خرید و فروش دارایی پایه قرارداد براساس توافق نامه ای که به قرارداد استاندارد تبدیل شده است، صورت می گیرد که در آن به دارایی با مشخصات خاصی اشاره می شود. در بازارهای آتی الزامی نیست که کالا یا دارایی به طور فیزیکی رد و بدل شود و برخلاف بازارهای نقدی، انتقال مالکیت فوری دارایی مطرح نمی شود؛ بنابراین در این بازارها بدون در نظر گرفتن اینکه فرد مالک دارایی باشد یا نباشد، قراردادها قابل خرید و فروش هستند. از جمله مزایای بازار آتی سکه می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- ایجاد بستر لازم برای انجام معاملات منصفانه به صورت یکپارچه و الکترونیکی در ایران

۲- دو طرفه بودن بازار آتی سکه

۳- امکان پوشش ریسک با هزینه کم

۴- امنیت صد در صدی معاملات آتی طبق مقررات بورس کالا و تضمین اتاق پایاپای

۵- هزینه کمتر معاملات قراردادهای آتی نسبت به معاملات نقدی آن و نقدینگی بیشتر این بازار

۶- حمایت از سرمایه گذاران و مشتریان در معاملات آتی و کشف قیمت واقعی سکه طلا در بازاری منسجم و شفاف

۷- استفاده از اهرم مالی معاملات آتی

یکی از مزایای اصلی بازار آتی سکه دو طرفه بودن آن است. برخلاف بازار نقدی در معاملات آتی سکه افراد می توانند هم در جهت افزایش قیمت و هم در جهت کاهش قیمت سود کسب کنند؛ یعنی وقتی قیمت افزایش می یابد افراد در قیمت پایین خرید خود را انجام دهند و در قیمت بالاتر آن را به فروش رسانند و وقتی پیش بینی می کنند که قیمت ها کاهش خواهد یافت در قیمت بالاتر سکه را پیش فروش می کنند و پس از کاهش قیمت ها اقدام به خرید همان تعداد سکه می کنند و از

فاصله بین فروش و خرید منتفع می شوند. اولین معاملات قرارداد آتی سکه تمام بهار آزادی در شرکت بورس کالای ایران ۵ آذر ۱۳۸۷ آغاز شده است. در بازار آتی سکه هر سرسید با یک نماد مشخص در تابلو معاملات نمایش داده می شود. هر نماد معاملاتی متشکل از نام کالا، ماه و سال قرارداد است. نمادهای آتی سکه طلا براساس سال و ماه قرارداد نامیده می شوند که بر این اساس هر نماد معاملاتی به صورت GCMYY تعریف می شود. در نماد آتی سکه GC مخفف سکه طلا، MM علامت اختصاری ماه قرارداد و YY سال است. در قراردادهای آتی سکه، اندازه هر قرارداد توسط بورس تعیین می شود و سرمایه گذاران صرفاً می توانند مضرب های صحیحی از این مقدار را مورد معامله قرار دهند. در حال حاضر، اندازه قرارداد های آتی سکه طلا در بورس کالا، ۱۰ عدد سکه طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی (ضرب سال ۱۳۸۶) است. وجه تضمین اولیه در هر قرارداد، ۱۰ درصد قیمت ۱۰ عدد سکه است که در هنگام خرید از خریدار دریافت می شود.

بورس کالا، نحوه انجام قرارداد آتی برای هر کالا را به صورت استاندارد شده تعیین می کند، به طوری که برای هر قرارداد زمان تحویل، مقدار کالا، میزان سپرده قرارداد آتی و سایر مشخصات مربوط به کالا مشخص باشد.

برای انجام معامله هر قرارداد آتی، خریدار و فروشنده مبلغی را به عنوان سپرده قرارداد آتی به عنوان حسن انجام قرارداد به حساب در اختیار خود واریز می کنند. سپس بر اساس استانداردهای تعیین شده بورس اقدام به تکمیل فرم درخواست خرید یا فروش حضوری می کند و پس از طریق سامانه آنلاین مستقیماً نسبت به انجام معاملات اقدام می کند. خریدار و فروشنده با توجه به زمان تحویل کالا روی قیمت رقابت می کنند و پس از توافق روی قیمت، معامله صورت پذیرفته و اتاق پایاپای مبلغ وجه تضمین اولیه قرارداد را در حساب عملیاتی شخص مسدود می کنند. پس از انعقاد قرارداد بین خریدار و فروشنده، در صورتی

شرح

نسبت از کل دارایی های صندوق

گواهی سپرده کالایی سکه طلا

حداقل ۷۰ درصد ارزش کل دارایی های صندوق

اوراق مشتقه مبتنی بر سکه طلا

حداکثر ۲۰ درصد ارزش کل دارایی های صندوق

تعهد خالص موقعیتهای بدون پوشش در قراردادهای مشتقه مبتنی بر سکه طلا

حداکثر ۵۰ درصد ارزش کل دارایی های صندوق در زمان اتخاذ موقعیت

اخذ موقعیت خرید در قرارداد اختیار معامله سکه طلا

حداکثر ۵ درصد ارزش کل دارایی های صندوق

بستن قرارداد تعیین شده است، به دست می آورد. از طرف دیگر، فروشنده قرارداد اختیار معامله، در مقابل اعطای این حق به خریدار با دریافت مبلغ معینی هنگام عقد قرارداد، براساس مفاد قرارداد، باید آماده فروش دارایی مذکور در صورت تمایل خریدار باشد؛ از جمله مزایای این نوع معاملات می توان به موارد زیر اشاره کرد:

• **اهرم مالی:** قراردادهای اختیار معامله این فرصت را برای سرمایه گذاران فراهم می کنند که یک وضعیت را با نقدینگی کمتری مدیریت کنند؛ به عبارت دیگر، این ویژگی باعث می شود که سود یا زیان معاملات در یک دوره زمانی نسبت به آورده مشتری - قیمت اختیار پرداخت شده توسط خریدار (دریافت شده توسط فروشنده) چند برابر باشد.

• **کاهش ریسک:** با خرید قرارداد اختیار معامله یک دارایی پایه به جای خود دارایی پایه، ریسک بالقوه سرمایه گذاری کاهش می یابد و زیان معامله محدود به هزینه ای است که برای خرید اختیار معامله پرداخت می شود. در واقع از قراردادهای اختیار معامله به عنوان ابزاری برای پوشش ریسک استفاده می شود که به سرمایه گذار اجازه می دهد تا ریسک خود را در مقابل نوسانات نامطلوب قیمت پوشش دهد.

• **کسب درآمد:** سرمایه گذار می تواند با فروش قرارداد اختیار معامله سهام، درآمد خود از سهام را تنها به بازدهی سهام و سود تقسیمی محدود نکند. فروش اختیار معامله سهام متعلق به سرمایه گذار یا سهامی که قصد خرید آن را دارد، یکی از ساده ترین راهبردهای معاملاتی است.

- **کشف نرخ عادلانه در بورس توسط مکانیسم عرضه و تقاضا**
- **دارا بودن قابلیت وثیقه برای اخذ تسهیلات**
- **معافیت مالیاتی در معاملات (خریدوفروش)**

افرادی که تمایل به خرید یا فروش سکه از طریق گواهی سپرده سکه دارند، می توانند از طریق سازوکار بورس اوراق بهادار، معامله خود را انجام دهند. برای این کار داشتن کد بورسی الزامی است. اگر فرد نام کاربری سامانه معاملات برخط آنلاین (سهام) را نیز داشته باشد، می تواند بدون مراجعه به شعب کارگزاری ها، معامله خود را از طریق سامانه معاملات برخط به راحتی انجام دهد.

«اختیار معامله سکه طلا»

اختیار معامله یک قرارداد دوطرفه بین خریدار و فروشنده است. براساس این قرارداد، خریدار قرارداد حق (نه اجبار) دارد که مقدار معینی از دارایی مندرج در قرارداد را با قیمت معین و در زمانی مشخص بخرد یا بفروشد؛ بنابراین براساس این قرارداد، دو طرف توافق می کنند که در زمان آینده معامله ای انجام دهند. نکته اصلی در این نوع قرارداد کلمه اختیار است؛ یعنی خریدار قرارداد اختیار دارد که آن را اعمال نکند یا نکند. در این معامله خریدار اختیار معامله، در ازای پرداخت مبلغ معینی، حق خرید یا فروش دارایی مندرج در قرارداد را در زمانی مشخصی با قیمتی که هنگام

که هر کدام از طرفین قرارداد تمایلی به ماندن در قرارداد نداشته باشند می توانند قرارداد خود را در تابلو بورس عرضه کنند؛ در این حالت رقابت روی تابلو بورس بر اساس قیمت پیشنهادی صورت می گیرد و پس از انجام قرارداد آتی توسط خریدار (فروشنده) جدید کلیه مسئولیت ها به خریدار (فروشنده) جدید منتقل می شود.

«گواهی سپرده طلا»

گواهی سپرده ورقه ای است بهادار که نشان دهنده مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالای سپرده شده در انبار است و پشتوانه آن قبض انباری است که توسط انباردار صادر می شود. کالای ذکر شده در گواهی سپرده سکه طلا سکه تمام بهار آزادی است که در خزانه بانک رفاه نگهداری می شود. معاملات گواهی سپرده طلا، در بستر سامانه بورس اوراق بهادار انجام می شود و برای این کار داشتن کد بورسی الزامی است و نحوه خرید این اوراق همانند سهام است. شیوه انجام معاملات بدین صورت است که هر فرد حقیقی یا حقوقی می تواند با مراجعه به بانک رفاه کارگران و تحویل سکه تمام بهار آزادی گواهی سپرده کالایی سکه دریافت کند؛ از جمله مزایای معاملات این گواهی ها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- **امنیت**
- **کارمزد بسیار پایین معاملات نسبت به صرافی ها**
- **عدم نیاز به مراجعه حضوری و حمل فیزیکی کالا (معاملات به صورت آنلاین انجام می شود)**

• **کسب سود از نوسان قیمت سهم:** با استفاده از اختیار معامله، شخص می تواند بدون در اختیار داشتن سهم پایه، از نوسان قیمت آن منتفع شود.

• **استفاده از مزیت زمانی جهت تصمیمات آتی:** معامله قراردادهای اختیار معامله به سرمایه گذار امکان می دهد با پرداخت درصدی از قیمت سهم، جریان نقدی خرید یا فروش خود را ثابت کند و در زمان باقی مانده تا سررسید، تصمیم مناسب را بگیرد.

• **متنوع سازی سبد سرمایه گذاری:** وجود اختیار معامله در سبد سرمایه گذاری به عنوان یک دارایی مشتقه، امکان متنوع سازی سبد را به سرمایه گذار می دهد. معاملات قرارداد اختیار معامله سکه طلای بهار آزادی (آپشن) با امکان اختیار خرید و به سبک اروپایی انجام می شود و در این معاملات اندازه هر قرارداد، یک سکه تعیین شده است. بازار این معاملات در روزهای شنبه تا چهارشنبه ساعات یک تا ۱۹ و در روزهای ۵ شنبه در ساعت ۱ تا ۱۶ فعال خواهد بود. در این معاملات فعالان بازار آتی سکه می توانند به آسانی و بدون نیاز در دریافت کد معاملاتی جدید و رابط کاربری متفاوت، پس از گذراندن دوره های آموزشی به فعالیت بپردازند.

❖ صندوق طلا

صندوق طلا نوعی از صندوق های کالایی قابل معامله در بورس است که سرمایه های جمع آوری شده از مشتریان را به جای سپرده و اوراق مشارکت، در گواهی سپرده طلا و اوراق مبتنی بر طلا سرمایه گذاری می کند.

و چون صندوق در اوراق مبتنی بر طلا شامل گواهی سپرده سکه طلا و اوراق مشتقه (قراردادهای آتی و آپشن) سرمایه گذاری می شود، مهم ترین مزایای راه اندازی و سرمایه گذاری در صندوق های طلا به شرح زیر است:

• **کاهش هزینه ها:** سرمایه گذاران بجای خرید کالای مورد نظر خود و متحمل شدن هزینه های حمل و نقل، انبارداری، بیمه و خسارت های احتمالی، اوراق این صندوق ها را خریداری می کنند؛ با خرید این اوراق، سرمایه گذار در عین داشتن مالکیت کالای مورد نظر، مسئولیت نگهداری از آن کالا را بر عهده ندارد.

• **امنیت بیشتر:** عدم نگرانی درباره امنیت فیزیکی، سرقت یا جعل کالا در صورت نگهداری و معامله مستقیم آن توسط سرمایه گذار

• **وجود بازار ثانویه شفاف:** وجود بازار ثانویه شفاف که در مقایسه با معاملات خارج از بورس

موجود در بازار نقد کالا، هزینه های معاملاتی کمتری را ایجاد خواهد کرد.

• **داشتن پشتوانه قوی:** بر خلاف اوراق قرضه و بدهی این صندوق ها به دلیل اینکه پشتوانه کالایی دارند ریسک اعتباری بسیار پایینی دارند.

• **شفافیت:** به منظور تسهیل فرآیند صدور و باز خرید واحدهای صندوق، شاخص کالایی پایه صندوق به طور روزانه منتشر می شود. از آنجایی که معمولاً هدف صندوق، پیروی از یک کالا یا سیدی از چند کالای هدف است، سرمایه گذاران از کالاهای نگهداری شده توسط صندوق و همچنین وزن هر کدام در سبد سرمایه گذاری آن مطلع می شوند.

• **انعطاف پذیری خرید و فروش:** از آنجایی که واحدهای این صندوق ها در بورس معامله می شوند، به قیمت های تعیین شده در طول روز خرید و فروش می شوند.

در حال حاضر سه صندوق طلای پشتوانه طلای لوتوس با نماد طلا، صندوق سرمایه گذاری زرافشان امید ایرانیان با نماد زر و صندوق طلای کیان با نماد گوهر در بازار سرمایه کشور فعال هستند و داشتن کد معاملاتی بورس کالا برای خرید واحدهای صندوق الزامی است.

شروع

مراجعة مشتری به دفاتر کارگزاری به همراه مدارک هویتی و درخواست کد معاملاتی

ارسال مدارک به بورس کالا از طرف کارگزاری جهت بررسی و صدور کد

ارسال مدارک به بورس کالا از طرف کارگزاری جهت بررسی و صدور کد

افتتاح حساب و کالته (در اختیار بورس)
توسط مشتری و واریز وجه تضمین اولیه قرارداد به حساب و کالته

ارسال درخواست اخذ موقعیت به سیستم
توسط مشتری از طریق معاملات آنلاین یا
تماس با معامله گر کارگزاری

آیا مشتری موقعیت
خود را تا سررسید
تحويل حفظ می کند؟

خیر

انجام مراحل تسویه و
تحويل با دریافت سکه
بر اساس آخرین قیمت
تسویه روزانه

ارسال درخواست موقعیت معکوس به سیستم از
طریق معاملات آنلاین یا تماس با کارگزاری

بسته شدن موقعیت معاملاتی متقاضی و
به روز رسانی حساب مشتری بر اساس سود و
زیان معامله

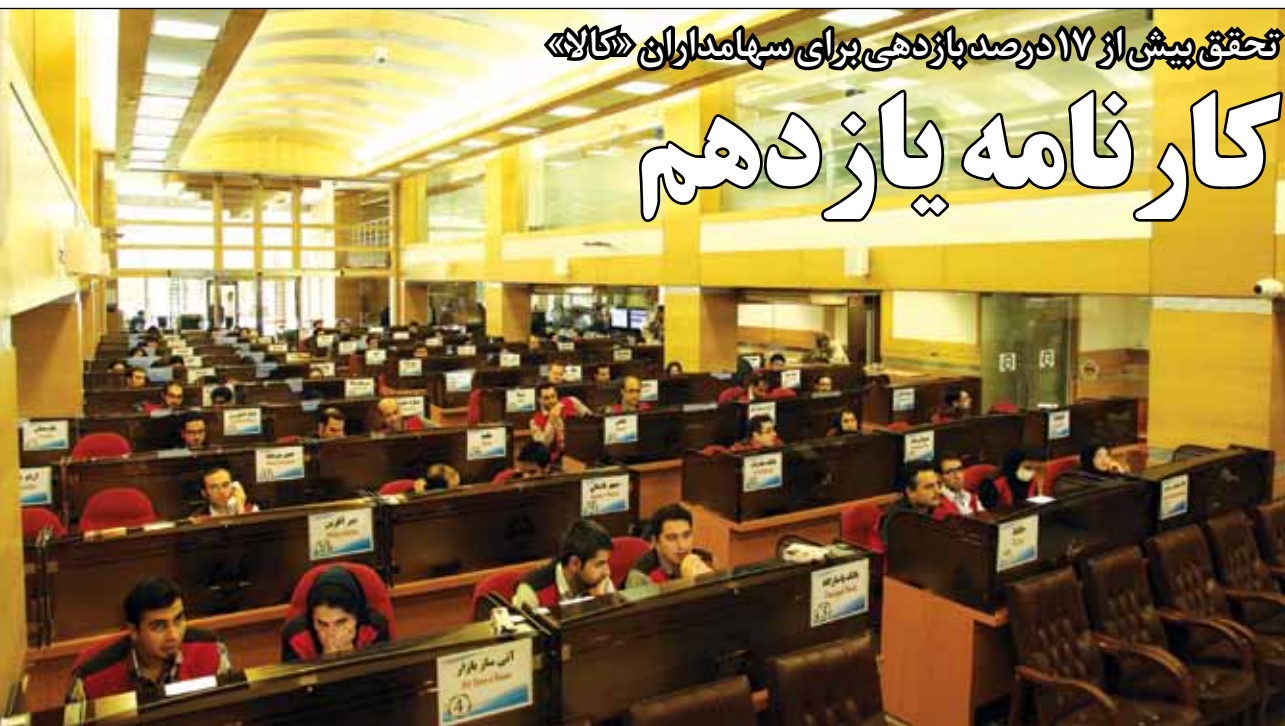
درخواست انتقال مانده حساب توسط
مشتری به کارگزاری و واریز مانده وجه توسط
بورس کالا به حساب مشتری

پایان

تحقیق پیش از ۱۷ درصد بازدهی برای سهامداران «کالا»

کارنامه یازدهم

یازدهمین کارنامه بورس کالای ایران در حالی به دست سهامداران این شرکت حاضر در بازار فرابورس افتاد که آمارها و گزارش‌های مالی منتشر شده از عملکرد مثبت و قابل قبول این مجموعه فرابورسی و کوشش و تکاپوی یک‌ساله آن در حوزه معاملات کالایی و ابزارهای مبتنی بر کالا حکایت دارد.

براساس این آمارها بورس کالای ایران در یازدهمین سال فعالیت خود توانسته است به عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان بازار سرمایه نقش پررنگ و اثرگذاری در

اقتصاد کشور به خصوص در زمینه برآورده کردن نیاز بخش‌های مختلف اقتصاد از قبیل صنایع فولاد، پتروشیمی، معدن و کشاورزی ایفا کند. کشف قیمت بر مبنای عرضه و تقاضا، کاهش هزینه‌های مبادلات به واسطه تسهیل دسترسی به اطلاعات بازار، افزایش نقدشوندگی بر پایه ایجاد بازار ثانویه برای معاملات، ایجاد سازوکار تأمین مالی و سوق دادن آن به سمت صنایع توجیه‌پذیر و همچنین ایجاد امکان پوشش ریسک، از جمله کارکردهای بورس کالای ایران در راستای شکوفایی اقتصاد ملی

هستند.

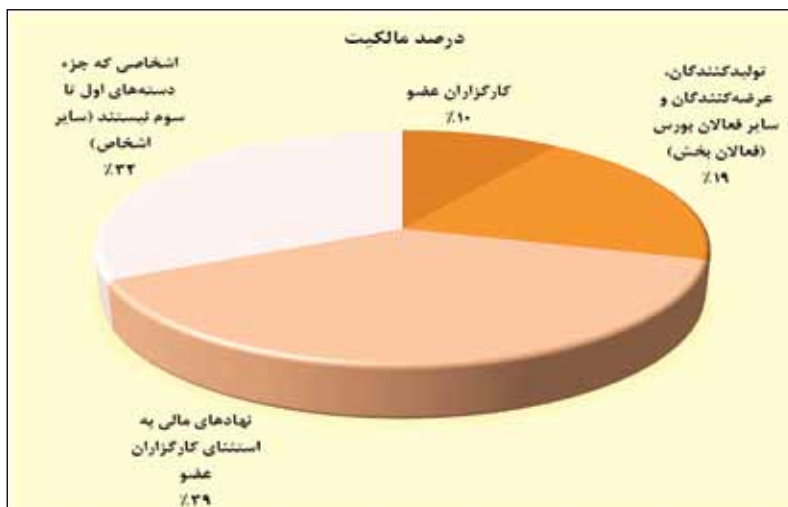
به این ترتیب، با توجه به سند استراتژیک و در راستای تحقق چشم‌انداز تعریف شده در آن، امید است روز به روز بورس کالای ایران سهم بیشتری در تأمین مالی تمامی امور بخشی و فرابخشی اقتصاد ایران ایفا کرده و پل ارتباطی مناسب و کارآمد تعامل اقتصاد ایران با اقتصاد بین‌الملل باشد.

در این گزارش نیم‌نگاهی به صورت‌های مالی و گزارش عملکرد ۱۲ ماهه بورس کالای ایران با نماد «کالا» در سال مالی ۱۳۹۶ خواهیم داشت.

◀ سرمایه و ترکیب سهامداران

سرمایه شرکت در بدو تأسیس مبلغ ۱۰۰ میلیارد ریال (شامل تعداد ۱۰۰ میلیون سهم، به ارزش اسمی هر سهم ۱,۰۰۰ ریال) بوده و این رقم طی مصوبات مجمع عمومی فوق‌العاده، در مجموع به ۹۰۰ میلیارد ریال رسیده است.

محل افزایش سرمایه	(میزان سرمایه پس از اعمال افزایش) (میلیارد ریال)	(افزایش سرمایه) (درصد)	تاریخ برگزاری مجمع فوق‌العاده
سود انباشته	۱۲۰	۲۰	۱۳۹۰/۰۲/۲۰
سود انباشته و اندوخته احتیاطی	۲۰۰	۶۷	۱۳۹۱/۰۲/۳۰
سود انباشته	۳۰۰	۵۰	۱۳۹۲/۰۲/۳۰
سود انباشته و اندوخته احتیاطی	۴۵۰	۵۰	۱۳۹۳/۰۳/۰۵
سود انباشته و اندوخته احتیاطی	۹۰۰	۱۰۰	۱۳۹۵/۰۴/۲۸

حضور ۵۵۳۷ سهامدار

این شرکت با سرمایه ۹۰۰ میلیارد ریال در تاریخ ۲۹ اسفندماه سال مالی ۱۳۹۶ دارای ۵۵۳۷ سهامدار بوده و با فراهم کردن زیرساخت‌های قانونی، فضای لازم برای معاملات ۲۷۷ کالای تولیدی ۷۷۴ شرکت را فراهم کرده و از ابزارهای متنوعی همچون قراردادهای نقد، سلف و نسیه، اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، قراردادهای آتی، قرارداد اختیار معامله، صندوق‌های کالایی، معاملات کشف پرمیوم، حراج به روش مناقصه و تسویه چند مرحله‌ای بهره‌برده و در نظر دارد در افق چشم‌انداز ۱۴۰۰، مرجع قیمت‌گذاری کالاهای اساسی و مواد اولیه واسطه‌ای در منطقه و یکی از گزینه‌های اولویت‌دار تولیدکنندگان برای تأمین مالی و پوشش ریسک تجاری باشد.

تحقق بیش از ۶۰۰ میلیارد ریال

درآمد خالص

براساس اطلاعات و صورت‌های مالی حسابرسی شده سال مالی منتهی به ۲۹ اسفندماه ۱۳۹۶ بورس کالای ایران با تحقق ۶۰۰ میلیارد و ۶۴۲ میلیون ریال درآمد خالص، به سود عملیاتی ۲۶۱ میلیارد و ۶۹۲ میلیون ریالی دست یافت که این رقم نسبت به دوره مشابه سال مالی ۹۵ با رشد ۷۸،۶۱ درصدی همراه بوده است. به طوری که نرخ بازده دارایی‌های این مجموعه در سال گذشته با دستیابی به سود خالص ۴۶۳ میلیارد و ۷۳۴ میلیون ریالی، ۲۶ درصد محقق شد. این در حالی است که در سال مالی ۹۵ نرخ مذکور ۲۱ درصد بود. طی سال گذشته نرخ بازده حقوق صاحبان سهام یا همان ارزش ویژه شرکت نیز به ۳۲ درصد رسید؛ حال آنکه این نرخ در سال مالی پیش از آن ۲۶ درصد بود.

نسبت‌های مالی

شرح	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۵
نسبت‌های نقدینگی		
نسبت جاری	۴/۴	۴/۸
نسبت‌های اهرم مالی		
نسبت بدهی	۰/۲۱	۰/۱۸
نسبت‌های سودآوری (درصد)		
نرخ بازده جمع دارایی‌ها	۲۵/۸٪	۲۱/۴٪
نرخ بازده حقوق صاحبان سهام	۳۲٪	۲۶٪
نسبت‌های سودآوری بر مبنای سهم		
سود هر سهم (EPS) - ریال	۵۱۵	۳۳۳
سود نقدی هر سهم (DPS) - ریال	۵۳*	۱۵۰
میزان نقدی هر سهم - ریال	۴۴۷	۲۶۰

* پیشنهاد هیأت مدیره

۵۱۵ ریال سود هر سهم «کالا»

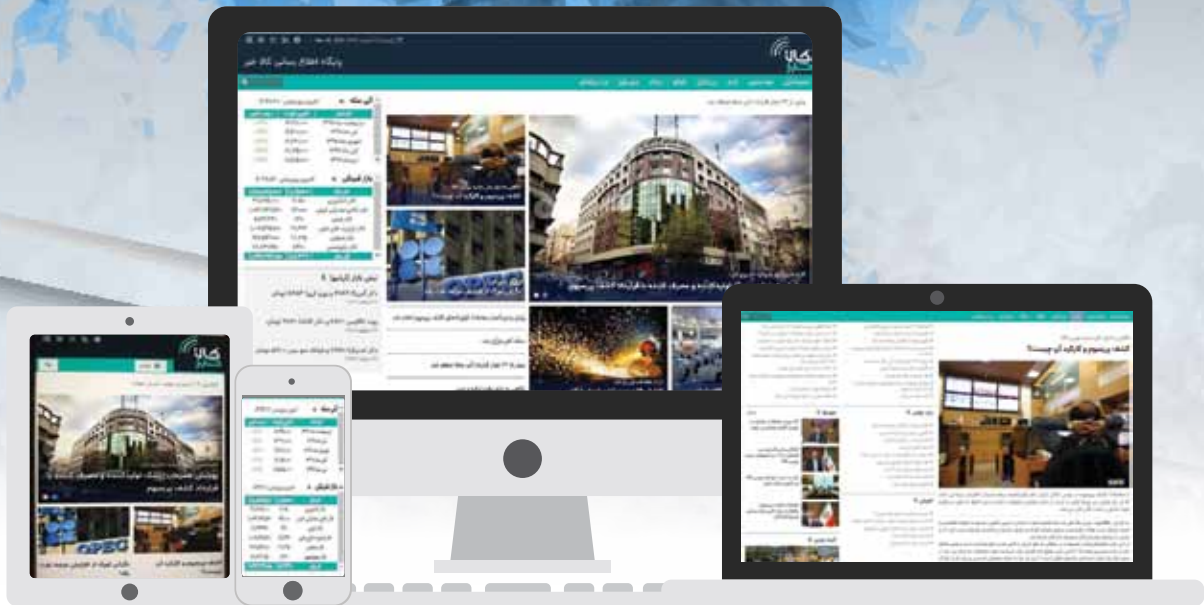
به این ترتیب، در حالی پیش‌بینی سود هر سهم برای سال مالی ۹۶ مبلغ ۴۸۰ ریال برآورد شده بود که «کالا» توانست به ازای هر سهم ۵۱۵ ریال سود شناسایی کند و هیأت مدیره پیشنهاد تقسیم ۵۲ ریال سود برای هر سهم را از کل سود محقق شده ارائه کرده است. این در حالی است که سود محقق شده بورس کالای ایران در سال مالی ۹۵ به ازای هر سهم مبلغ ۳۳۳ ریال بود که این رقم از افزایش حدود ۵۵ درصدی سود سال ۹۶ سهامداران نسبت به سال پیش از آن حکایت دارد. ضمن اینکه میزان سود محقق شده نسبت به اولین پیش‌بینی بودجه سال مالی ۹۶، با رشد ۷،۴ درصدی همراه شده است.

مروری بر عملکرد مالی

شرح	سال ۱۳۹۶ (میلیون ریال)	سال ۱۳۹۵ (میلیون ریال)	درصد تغییرات
درآمدهای عملیاتی	۶۰۰،۶۴۲	۴۶۰،۹۰۲	۳۰/۳
هزینه‌های عملیاتی	(۳۳۸،۹۵۰)	(۳۱۴،۳۸۹)	۷/۸
سود عملیاتی	۲۶۱،۶۹۲	۱۴۶،۵۱۳	۷۸/۶
خالص سایر درآمدها	۲۶۶،۰۱۳	۱۹۰،۰۹۳	۳۹/۹
سود قبل از مالیات	۵۲۷،۷۰۵	۳۳۶،۶۰۶	۵۶/۸
مالیات بر درآمد	(۶۳،۹۷۱)	(۳۷،۲۶۳)	۷۱/۷
سود خالص	۴۶۳،۷۳۴	۲۹۹،۳۴۳	۵۵
سود هر سهم (ریال)	۵۱۵	۳۳۳	۵۵

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@imereport](https://www.telegram.com/@imereport)

www.imereport.ir

بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسوولان
- مشاهده لحظه ای قیمت آتی سکه
- مشاهده لحظه ای حجم معاملات بازار فیزیکی

شرکت بورس کالای ایران Iran Mercantile Exchange

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@imereport](https://www.telegram.com/@imereport)

imereport.ir

تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱
تلفن: ۰۲۱-۸۵۶۴۰۰۰۰ نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰